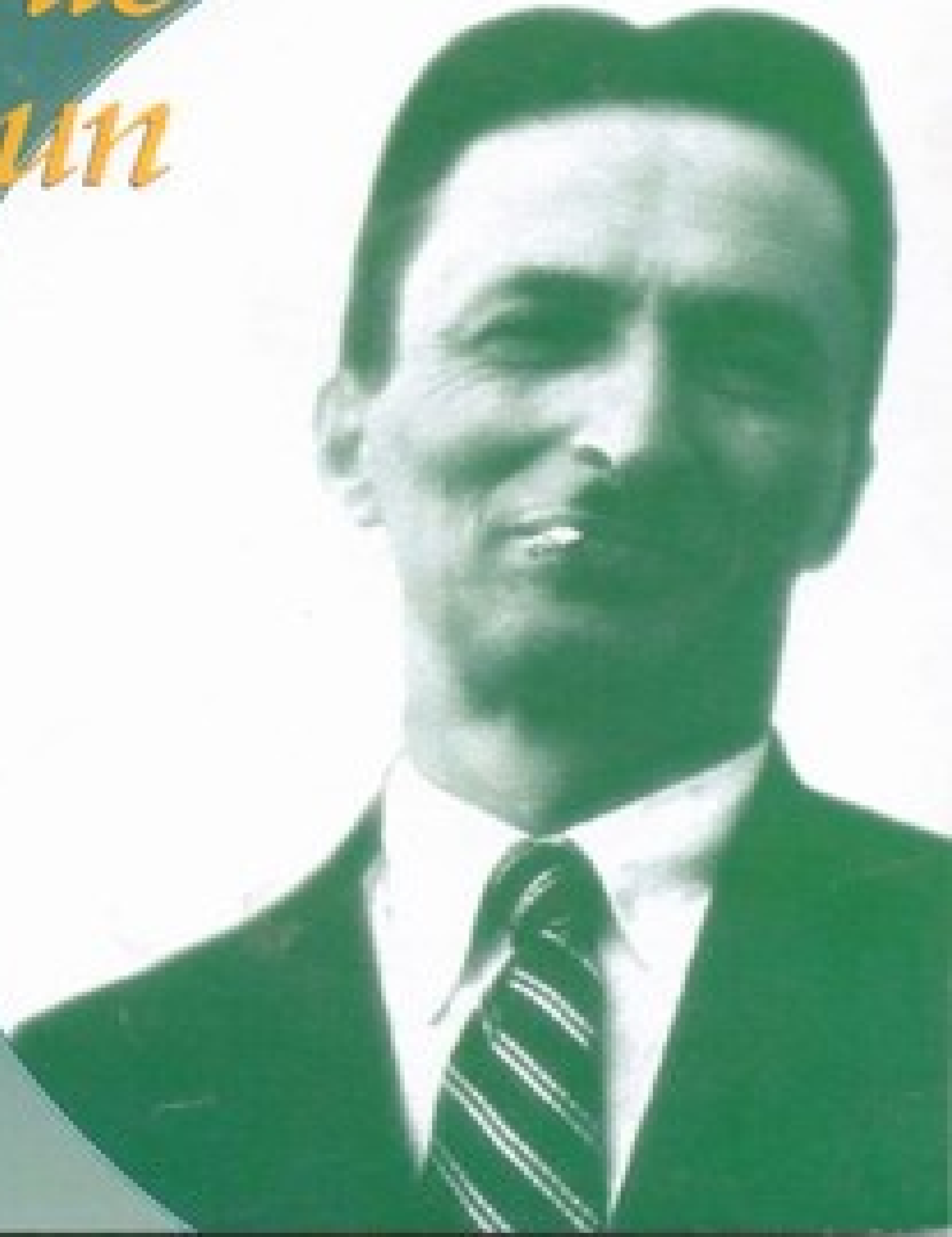
REŞAT NURİ GÜNTEKİN

BÜTÜN ESERLERİ 18

Leylâ ile Mecnun

İNKILÂP

Reşat Nuri Güntekin - Leyla ile Mecnun

Reşat Nuri Güntekin'in Eserleri

1 — Çalıkuşu
13 — Gökyüzü
2 — Dudaktan Kalbe
14 — Değirmen
3 — Akşam Güneşi
15 — Yeşil Gece
4 — Acımak
16 — Olağan İşler
5 — Damga
17 — Gizli El
6 — Kızılcık Dalları
18 — Harabelerin Çiçeği
7 — Eski Hastalık
19 — Sönmüş Yıldızlar
8 — Miskinler Tekkesi 20 — Tanrı Misafiri
9 — Anadolu Notlan I-II
21 — Kan Davası
10 — Yaprak Dökümü 22 — Kavak Yelleri
11 — Ateş Gecesi
23 — Leylâ ile Mecnun
12 — Bir Kadın Düşmanı
24 — Son Sığmak

Piyesleri :

Hançer Balıkesir Muhasebecisi
Hülleci Tamı Dağı Ziyafeti
Çalıkuşu (N. Cumalı)
Eski Şarkı
Bir Köy Öğretmeni
Yaprak Dökümü

Tercümeleri :
Hz. Muhammed'in Hayatı
Bir Fakir Delikanlı
(Emil Dergmenheim'den)
la Dam 0 Kamelya
Kahramanlar (Cariyi) (A. Dumas Fils)
Don Kişot
Evham
(Cervantes Saavedra) Hakikat (Emil Zola)
Yabancı itiraflar (J. J. Rousseau)
Atlı Adam

Hayatı

Güntekin, 1889'da, Askeri tabip olan Nuri Bey ile Erzurum valisi Yaver Paşa'nın kızı Lütfiye Hanım'ın oğlu olarak İstanbul'da doğmuştur. Öğrenim hayatı boyunca birçok il gezen Güntekin, ilköğrenimine Çanakkale'de başlamıştır. Daha sonra İzmir'deki Frerler okulunda bir süre öğrenim görüp sınavla girdiği Darülfünun Edebiyat Şubesi'ni 1912'de bitirdi. Böylece öğrenim hayatını yirmi üç yaşında bitirmiş oldu.

Güntekin 1927'e kadar Fransızca ve Türkçe öğretmenlikleriyle müdürlük görevlerini üstlenmiştir. Bazı görev aldığı okullar Bursa Sultanisi, İstanbul Beşiktaş İttihat ve Terakki Mektebi, Fatih Vakf-ı Kebir Mektebi, Akşemseddin Mektebi, Feneryolu Murad-ı Hâmis Mektebi, Osman Gazi Paşa Mektebi, Vefa Sultanisi, İstanbul Erkek Lisesi, Çamlıca Kız Lisesi, Kabataş Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Erenköy Kız Lisesi'dir.

Güntekin, 1927'de maarif müfettişi oldu ve bu arada Dil Heyeti'yle birlikte bazı çalışmalarda bulundu. 1939'da ise Çanakkale milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Bu görevini 1946'ya kadar sürdürdü. 1947'de, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ankara'da yayımlanan Ulus gazetesinin İstanbul kolu olan Memleket gazetesini çıkardı. Güntekin daha sonra müfettişlik görevine geri döndü ve 1950'de UNESCO Türkiye temsilciliği ve öğrenci müfettişliği görevleriyle Paris'e gitti. 1954'te ise yaşında dolayı bu görevden

ayrılmak zorunda kaldı. Emekliliğinden sonra bir süre İstanbul Şehir Tiyatroları edebi heyeti üyeliği yapmıştır.

Güntekin'e Akciğer kanseri teşhisi konulduktan sonra tedavisi için Londra'ya gitti ve orda hastalığına yenik düşerek öldü. 13 Aralık 1956 günü, Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü.

Leyla İle Mecnun

(Kâ2am beyin evinde sıcak bir kış odası. ^iSuihtelii yaşta yedi, sekiz misafir...) Ragıp — (Elindeki mecmuayı göstererek) «Mavi Mecmua» bu hafta canlı bir müsabaka ilân ediyor.

(Okuyarak) «Etrafımızdaki eşyanın tutuşmağa başladığını görürsek yapacağımız şey malűmdur: Ateşin üzerine keçe, kilim kabilinden, eşya atmak. Fakat bu yangın, kalbimizde başlıyorsa, yani ümitsiz bir aşka düşmek üzere olduğumuzu hissedersek ne yapabm? Doğru cevap verenlerden birinciye... n. b...» Maksat vakit geçirmek değil mi? Gelin gu meraklı meseleyi münakaşa edelim.

Nazmi — Âlâ! Fakat aramızdan biri, meselâ ev sahibi Kazam bey, müzakereyi idare etsin...

Muhtelif sesler — Kabul, kabul...

Rıza — (Yaşlıca bir ehl-i dil) söz isterim!..

Reis — Söz, Rıza beyin...

Rıza — (Pos bıyıklarını çekiştirerek düşündükten sonra kafasına vurur) Hay Allah cezasını versin...

Bunadık be... Unuttum...

Reis — Sözünüzü mü?

Rıza — Hayır... Bir beyit okuyacaktan... Reçete gibi kat'î ve vecîz "bir beyit ki, dört kelime ile bu derdin devasını söylüyor. Hülâsası gu: «A§k derdinin çaresi visaldir.» Hakikaten insan o merhemden bir kere sürdü mü haftasma kalmaz, pir-ü pâk olur.

Reis — Cevap vermek isteyen var mı?

Vecdi —ı (Uzun saçlı, yorguayüzlü bir san'atkâr) Ben va-nm... Mecmuanın ifadesinde sarahat var:

«Ümitsiz aşk» diyor... Ümitsiz aşk demek visal ihtimali olmıyan aşk demektir. Bu nok-tai nazara göre visal nazariyesi suya düşüyor...

Muhtelif sesler — Doğru... Vecdinin hakkı var...

Vecdi — Bence aşkın en müessir ilâcı ayrılıktır... Sevilen kadından kaçmak, memleket değiştirmek, muhit değiştirmek... Hâ-6

sılı Rıza beyin «Merhem-i visal!» inin tamamiyle aksi bir tedavi: Ayrılık...

Reis — Ortaya birbirine zad iki nazariye atıldı... Söz isteyen var mi?

Mazhar bey — (Elli, elli beş yaşlarında bir şehbender mâ-zülü) Ben soyliyeceğim... Visale bir dereceye kadar aklım erer... Fakat ayrılık nazariyesi şairane olduğu kadar, daha doğrusu şairane olduğu için gayet toy, çocukça bir fikirdir... Mektep kitaplarına geçmiş basit bir hakikattir ki, manzaralar, çehreler, hâtıralar insandan uzaklaştığı nisbette güzelleşir, şairaneleşir; türlü bulutlara, sislere, renklere bürünür... Hangimiz çocukluğumuzun; mektepte dayak yemek, ağaçtan düşmek gibi tatsız vak'-alarmı bir şnr lezzetiyle hatırlamayız... On iki yaşında iken bir kız seydimdi, hâlâ acısı

yüreğimden çıkmaz... Ağzına kadar dolu bir bayram sahncağmın içinde on iki yaşlarında bir kız çocuğu tasavvur edin. Çorabı düşmüş, saçı sorguç gibi tepesinde dikilmiş, afacanlıktan gözleri dönmüş, elinde zilli maşa, yahut darbuka, etrafı kırmızılı yeşilli macun halkalariyle çevrilmiş ağziy-le türkü söylüyor... O çiy, ağnasız, yırtıcı çocuk sesini tasavvur edin... Dünyada bundan gülünç bir şey olmaz değil mi? Halbuki ben, böyle olduğunu bildiğim halde, elan onu melekler gibi tasavvur ederim...

Hülâsa, insan, sevdiğinden ne kadar uzaklaşırsa onu o kadar sever... «Mecnun, Leylâ'yı sevdiği için sahraya çıktı» derler... Bence hakikat tamamiyle bunun aksinedir... Yani Mecnun'un babası olsaydım onu elinden tutar, adım adım Leylâ-nın peşinde gezdirirdim... İnsanlık icabı Leylâ, günde en aşağı

kırk, elli türlü zevzeklik, münasebetsizlik, tatsızlık edecek; Mecnun, bunları göre göre bir gün bıkacaktı... Gülmeyiniz, efendiler, ben bu tedaviyi gayet muvaffakiyetle yeğenim Ziya'ya tatbik ettim.

Anlatırsam hak vereceksiniz.

Üç sene evvel bir akşam büyük biraderin evine uğramıştım. Onu pek müteessir ve telâşlı gördüm:

«Aman Mazhar, aklım başımdan gidiyor, dedi, bugün Ziya; kibrit başlariyle kendini öldürmeğe kalktı...

Güç belâ önüne geçtik... Oğlum, bir zamandan, beri komşun — îıanımın ismini bura-LEYLÂ İLE MECNUN 7

da tekrar etmek caiz olmaj... Leylâ diyeyim — Leylâ hanımı seviyormuş... Ne yapacağız, şaşırdım; bana bir akıl öğret!»

Ziyanın bir zamandan beri bana gösterdiği muhabbeti, sık sık evime uğramasındaki hikmeti şimdi anlıyordum. Onu şöyle

bir sorguya çektim:,

«Ben — Bu Vesime hanımın... (Tu Allah cezasını versin, kadının ismini söyledim!)... Neyse...

Leylânm nesini seviyorsun?

O — Sevilmiyecek neresi var, amca? Gözlerinin gülüşü, çehresinin derin ve ince mânası, tebessümü, duruşu, söyleyişi... Bunların -hepsinden fazla olarak fikir ve hislerindeki şairane asalet... İnsan, onu yeyip, içmeyen bir melek zannediyor. Nasıl oluyor da herkes onun için çıldırmıyor... Nasıl oluyor da hep birden kendimizi öldürmiyoruz...» Böylece yanıp yakılırken, ben de ken. di kendimle konuşmağa başladım.

«Ben — Çocuk adamakıllı fitüi almış... Vesime, yani Leylânm nesini seviyor ?

Yine kendim. — Kendi söyledi ya, onu âdeta bir melek gibi

görüyor.

Ben — Leylâ, hakikaten melek mi?

Yine ben — Hâşa... Alelade bir insan... Hattâ insanların da aşağı tabakasından...

Ben — O halde, Ziya neden onu melek gibi görüyor?

Yine ben — Çünkü, evvelâ uzaktan görüyor, saniyen yakından gördüğü vakit Leylâ, kendisini olduğu gibi değil, istediği gibi gösteriyor... Yani yüzü nasıl aktris gibi makyajlı ise, yüzünün mânaları, tavırları, sözleri de öyle... Hülâsa, gayet maharet ve hesaplı hareket eden bir kadın... Böyle olmayıp da Leylâ, yaradılıştan fevkalâde bir mahlűk bile olsa, ehemmiyeti yok... Çünkü, elbette onun da başka insanlar gibi za'fları, münasebetsizlikleri, küçüklükleri, gülünç halleri vardır... Bunları maharetle zaptedip Ziyaya göstermeli. Bunun için elimde birkaç çare var... Bir kere Leylâyı gezdiği, yürüdüğü

yerde adım adım takip ederiz.. Sonra evim, onun evine bitişik... Bu sayede onu hususî hayatında, kendisini yabancı gözlerden masun gördüğü, binaenaleyh roi oynamağa mecbur olmadığı saatlerde de görebilir, daha doğrusu; gözetleriz.»

8

LEYLÂ

İLE MECNÛN

Kararımı; biradere pek güçlükle kabul ettirdim. O, bu yeni tedavi tarzını aklına sığdıramıyor, «çocuğu büsbütün deli edeceksin» diyordu.

Ertesi günden itibaren Ziya, gayri muayyen bir müddetle benim evime yerleşmiş bulunuyordu.

Gayet muntazam ve üstadane bir takip plânı yapmıştım. Öyle ki, Leylâ; her misafirlikte, hele her çayda bizimle karşılaşıyordu.

Ziya, asıl maksadımın ne olduğunu bilmiyor, günde birkaç defa sakalımı öperek bana teşekkür ediyordu. .Leylâ, hakikaten, birinci sınıftan bir akstristi. Maamafih tek tük falsolarını yakalamağa başlıyorduk. Bir gün sesinde gizli bir yalan ahengi, bir gün zahiren hayırhâhâne bir cümlesi içinde âdi bir dedikodu, bir başka gün, arkadaşlarından birine bakan gözlerinde bir fena ha-sed kıvılcımı, bir dördüncü gün şairane göstermeğe çalıştığı bir nişte gülünç bir bayağılık yakalıyorduk. Bu, görünüşte hiç, fakat heyeti umumiyesi itibariyle müthiş vak'aları birer birer sayamam. Yalnız birkaç misal alacağım.

Bir gün, yeni bir elbisesine güya kaza ile biraz sütlü çay döktüm. Tabiî ehemmiyet vermiyor gibi göründü. Fakat ara sıra kendini tutamıyor, «Ah eşek, ah» der gibi hırçın bir nazar fırlatıyordu. Biraz sonra dayanamadı. Bir kadınlık bahsine karışarak, erkekler için gayet ekşi ve acı şeyler söyledi. Bu necibâne müdafaanın asıl sebebi o birkaç damla çaydı. Tabiî bunları Ziyaya gösteriyordum.

Yine bir gün, bir salonda büyük bir şairin uzun bir manzumesi okunuyordu. Malűm ya, dinlemesini bilmek de bir san'attır. Bu san'at, Leylâda bir dehâ mertebesini bulmuştur... Onun, bütün ruhuyla dinleyişi nefîs bir manzaradır... Sanki şürdeki bütün his ve hayallerin gölgesi onun güzel yüzünden geçer. Fakat her nedense Leylâ, bugün biraz yorgun ve düşünceliydi. Köşede, bir koltukta kendini ve etrafındakileri unutmuştu. Koket ruhu artık yüzünün sinirlerini idare

etmiyordu. Bu çehreye öyle bön, öyle kaba bir hal çökmüştü ki, hiç bir karikatür bunu tasvir edemez... Ağzının — o adamı deli eden — kıvrak tebessümü sö

dudakları; yerden çer-çöp tophyan bir gaga gibi uzamıştı. Geviş getirir gibi diliyle dişlerini karıştırıyor; yanağının her zamanki güzel çukurunu sarkık bir kese gibi şişiriyordu. Bu güzel yüzün bütün o manalı çizgileri silinmiş, pörsümüştü. Hele baş döndüren güzel gözler; kuş gözleri manasızlığı ve bönlüğüyle dalmıştı.. Ziyayı dürttüm: «Leylânın asıl ruhunun çehresine bak!» dedim. Leylâ, bu perişan za'f ve samimiyet dakikasında kendisini bu suretle yakaladığımı bilse, ya kendini öldürür, ya benim, sakalımın tellerini birer birer yolardı ve tabiî hakkı da olurdu.

Bu, saydığını rolün falsolu tarafları. Şimdi de hayatının rol oynamağa lüzum görmediği kısımlarına., yani onun ev hayatına.

geliyorum.

Evlerimizin bitişik olduğunu söylemiştim. Küçük bir tahta sökmek ve burgu ile iki delik delmek suretiyle tavan arasında küçük bir rasathane tesis ettim. Oradan Leylânın sofasını görebiliyorduk.

Leylâ, ruhan âdi bir kadındı. Onun tuvaletsiz hali görülecek şeydi. Hele bazı sabahlar, üstlerinde top top sürmeler sallanan şiş göz kapaklan, kabarmış saçlariyle, dekoltesinin üstünde kocasının eski yeşil hırkasiyle bir sofadan geçişi vardı ki, can dayanır gibi değildi.

Tavırları şür gibi ahenktar olan Leylâ, ev hayatında ne kadar savruk, güler yüzü ne kadar abustu.

Mütemadiyen tatsız tatsız bağırır, hizmetçileri, kocasını, hattâ hayvanları haslardı.

Bir gün, rasathanede henüz yerlerimizi almıştık ki Leylâ, elinde bir perde deyneğiyle oda kapısından fırladı, bilmem ne kabahati olan bir kediyi merdiven başına kadar kovaladı. Yetişe-rneyince, arkasından bir hayli bağırdı. Kahkahalarımızı zor zap-tediyorduk. Leylâ, elindeki perde deyneğini gömleğinin yakasından içeri soktu, uzun uzun arkasını kaşıdı. Kaşımaktan bahsettim de aklıma geldi.

Onun, iki omuzunu vapur çarkı gibi çevirerek, hiç el sürmeden bir kaşınma usulü vardı ki, nefisti.

Sevgilimizi bazan da gürültülü bir neşe istüâ ederdi. Sen. | Sans'dan, Beethofen'den gayri musiki dinlemediğini söyliyen Leylâ, bir eski dolabın kırık aynası karşısında Telgrafin Tellerini söyler, kırıta kırıta kant- aüşümdı.

_ . ^ n. İLE MECNÛN

Leylâ, bir gün bir mecliste; yemek kokusuna tahammül edemediğini, üstüne baygınlık geldiğini söylemişti Doğru söylüyormuş. Bir gün ahretliğine: «Kız, aşağıdan helva kokusu geliyor... Çabuk bir kahve tabağına koy da getir... İmrendim.'»

Diye bağırdığını işittik. Yemez, içmez hissini veren Leylâ-mn, yarı pişmiş helvayı ağzında soğutmak için diliyle yaptığı gürültüyü işitmeliydiniz.'.

Ziyanın hastalığı hayli hafiflemişti. Son bir vak'a, onu büa-biitün şifayabetti: Bir akşam üstü, işinden dönen yorgun kocasından, bilmem ne almak için para istiyordu. Adamcağız: «Mümkün değil.. Vallahi yok!» diye yalvanyordu. Leylâ, bir ekmek bıçağı yakaladı. Yüreğimiz ağzımıza geldi. Acaba herifi öldürecek miydi ? Hayır... Bu, onun kendine has bir usulü imiş... Türkü söyler gibi garip bir vezin ve ahenkle: «Vallahi... Billahi... Öldürürüm kendimi... Kastederim canıma.'» diye bağırarak fini fırıl adamcağızın etrafında dönüyor, bıçağı havada salhyarak rakse-üyordu. Adamcağız, yorgun ve sersem, sofanın ortasında duruyor, «Başım döndü.. Etme Allah aşkına I» diye inliyordu.

Devama lüzum görmüyorum... Ziyayı bu usul ile üç aydan 52 bir müddette tedavi ettim.

deli ede,,.

Bir sahtekârlık dâvası

— Fazıl Ahmet Beye —

Mısırlı Fehmi Paşa, misafirlerine, yeni satuı aldığı bazı kıymetli eşyayı gösteriyordu. Amerikan bir yazıhane önünde durarak:

— Görünüşte ehemmiyetsiz bir şey, dedi, fakat bence fevkalâde büyük bir kıymeti vardır... Biraz evvel gösterdiğim antikalar bunun yanmda çanak çömlek gibi kalır... Bu yazıhane üstünde yalnız Türklerin değil, bütün dünyanın en güzel bir eseri

vücuda geldi.

Misafirler, hayret ve merakla paşanın yüzüne bakıyorlardı. Onun istediği de zaten buydu. Memnun bir tebessümle devam.

etti;

— Geçenlerde vefat eden Yusuf Ali'nin yazıhanesi... Bu büyük şair «Yıldızlara Karşı» ismindeki ölmez eserini bu yazıhane üstünde yazdı... Onu, varislerinin birinden üç yüz liraya aldım...

Adamcağız, onun kıymetini takdir edecek seviyede olsaydı, benden, onun on misli kadar para alabilirdi.

Misafirler arasmda Hayri Bey isminde bir doktor vardı. Yazıhaneyi dikkatle gözden geçiriyor, bir şey söylemek ister gibi yutkunuyor, tereddüt ediyordu. Nihayet dayanamadı:

— Paşam, zannederim ki yanılıyorsunuz.. Çünkü zavallı Yusuf Alinin «Yıldızlara Karşı» yi yazdığı

masa bizim fakirhanede bulunuyor. Onu üç ay evvel Bitpazan'ndan aldım... Böyle mükellef bir şey değil... Kurt yenikleriyle dolu âdi bir ceviz masa... Ayaklarından biri kopmuş... Yerine bir odun parçası mıhlamışlar.

Fehmi Paşa, şiddetle protesto etti:

— Siz, bir sahtekârlığa kurban olmuşsunuz.. Âdi bir masayı size, Yusuf Ali'nin masası diye kimbilir kaç liraya satmışlar?.

Doktor Hayri, başka türlü düşünüyordu. Asıl aldanan Mı-

sırlı zengin Paşa idi. Münakaşa, büyümek istidadını gösteriyordu. Tekaüt olduktan sonra yegâne işi, baştan sona kadar bütün günlük gazeteleri okumaktan ibaret olan bir eski sefir, söze karıştı :

— Müsaade buyurursanız bendeniz de bir şey arzedeceğim... Geçenlerde bir gazete, Yusuf Ali'ye ait bir masanın ihtiyar bir Ermeni dudusunun terekesinde satıldığını yazıyor, hattâ şairin «Yıldızlara Karşı» sim bu masa üstünde yazdığını tasrih ediyordu.

Fehmi Paşa ile doktor Hayri arasındaki münakaşa durdu. Bu işte bir sahtekârlık olduğu anlaşılıyordu.

Her halde efkârı umumiyenin, şairin ölümüne gösterdiği alâkadan istifade etmek isteyen, öteden beri topladığı çarpık, çürük eşyayı, Yusuf Ali'nin yazıhanesi diye tutturabildiğine satan bir dolandırıcı

kumpanyası vardı. Mesele mühimdi. Ertesi gün gazetelere düştü ve üç gün içinde «Yıldızlara Karşı»

nın yazıldığı masayı satın alanların adedi sekize çıktı. Bir hafta sonra sahte yazıhaneleri satan dolandırıcılar aleyhine bir dâva başlıyordu.

*

Mısırlı Fehmi Paşaya Amerikan yazıhaneyi satan maznun, kendini şöyle müdafaa etti:

— Şairin birader zadesiyim. Öteki masaların sahte olduğu muhakkaktır. Fakat benimkinin amcama ait olduğunu isbat için şahitlerim ve vesikalarım vardır. Masanın nereden geldiğini söy-liyeyim: Zavallı

amcam, bir gazetede musahhihti. Gece yarısına kadar isli bir petrol lâmbasının ışığında gazetenin provalarını tashih ederdi. Boş vakitlerinde bu masanın kenarında ekmek, peynirden ibaret olan akşam yemeğini yer ve «Yıldızlara Karşı» nın unutulmaz mısralarını yazardı. Sonra öleceğine yakın, eline beş, on para geçtiğini biliyorsunuz... İlk işi, o gazete idarehanesinden bu yazıhaneyi satın almak oldu. Merhum derdi ki: «Hayatımın en acı ve tatlı saatleri bunun başında geçti, eserimin en güzel parçalarım onun kenarında yazdım. Annemin uzak bir vilâyette fakir ve kimsesiz öldüğünü söyleyen telgrafı, onun başında aldım. Makine bekliyordu. Tashihleri yetiştirmek lâzımdı. Hem tertip yanlışlarını

düzeltiyor, hem ağlıyordum. Gözyaşla-

nm onun kenarına düştü. Sonra onlara daha başka yaşlar da karıştı. İdare memurundan para alamadığım için aç kaldığım bir gece, ihtiyar bir mürettibin ikram ettiği ekmek parçasını yerken döktüğüm isyan yaşları... Başımı bu yazıhanenin kenarına koyarak aylarca düşündüğüm bir genç

kızın izdivacına dair bir fıkrayı tashih ederken döktüğüm yaşlar..»

Evet, bu masanın zavallı amcam nazarında çok kıymeti vardı. Birader zadenin doğru söylediği muhakkaktı. Binaenaleyh

beraet etti.

İkinci maznun, kalabalık ağızlı bir koltukçu idi. Doktorun kınk masasını satan bu adamdı. Elleriyle, ayaklariyle türlü hareketler yaparak bağınp çırpınıyordu.

— Hâşâ, sahtekârlığı kabul etmem... Ben namusumla yaşadım... Bu masa, Yıldızlar mı, ne kann ağnsıdır, o., merhumun onu yazdığı masadır... Bu efendi, Fatihte bir evde oturuyordu. Kirasını

veremedi.. Ev sahibi, eşyasını zaptetti. Eh, hakkı var... Babasının haynna bırakacak değil a.. Eşya da nedir?.. Bir iki pılı pırtı.. Hani söz temsili hâşâ huzur, köpeğin sırtına koysan silkeler atar.. Ev sahibi celâllıca bir adamdı.. Kafası kızdı.. Merhum efendinin boğazına sanldı.. «Ver paralan.. Dolandırıcı

herif... Beş aydır on para vermedin...» diye başladı bağırmağa.. Merhum: «Stme, eyleme...

Bağırma... Beni rezil rüsva etme... Nem varsa al, sat!» dedi. Ev sahibji de tez elden bana bu masayı

sattı... İki gün sonra, merhum efendi, dükkânıma geldi: «Yıldızlar diye bir kitap yazıyordum... Telâş ile masanın gözünde bırakmışım... On-lan bana ver!» dedi. Kağıtlan dükkânın bir köşesine atmıştım...

Arayıp buluncaya kadar adamın aklı çıkıyordu.

Mahkeme, ikinci maznunun da beraetine karar verdi.

Maznunlardan üçüncüsü bir muharrir. Yusuf Ali'nin masası diye bir kınk. dökük daire yazıhanesini satmıştı. Lâkırdılan birbirini tutmuyordu. Fakat mahkemeye getirdiği şahitlerden biri, o masada

«Yıldızlara Karşı» dan bir kısmının yazıldığını, şüphe gütürmiyecek surette isbat ediyordu:

—Bendeniz, Yusuf Ali Beyin beş ay kadar devam ettiği ka-

îemde kâtiptim. Yusuf Bey, biraz dalgındı. Kaleni muamelâtına pek aklı ermezdi. Âmirleri daima ondan şikâyet ederlerdi. Bazan bu yazıhanenin başında ufak ufak kâğıtlara bir şeyler yazardı. O

kadar dalardı İd, gireni çıkanı gözü görmez, söylenen sözü kulağı işitmezdi. Yazdığı şey «Yıldızlara Karşı» idi... Onu nereden biliyorum... Bir gün kalem müdürü ansızın odaya girmişti. Yusuf Alinin yine bir dalgınlık saatiydi. Başının ucuna dikilen müdürü

görmüyor, gaipten sesler işitiyor gibi, o ufacık kâğıtlara beyitler yazıyordu. Müdür, elini uzatarak bu kâğıdı aldı:

— Bu ne rezalet!.. Dairede çalışacağınız yerde mani mi yazıp eğleniyorsunuz? diye bağırdı.

Sonra, hiddetle kâğıtları yırtmağa başladı. Yusuf Ali, yaJ-vararak ellerine sarıldı. Müdür, kâğıtlara bir göz gezdirdi. Müs-tehziyane gülümsiyerek:

«Yıldızlara Karşı.. Yıldızlara Karşı» dedi.

Sert, fakat baba bir adamdı.

—* Oğlum, sen alık alık gökyüzünde dolaşacağına biraz yeryüzünde gözünü açıp adam olmağa baksana, dedi, böyle devam ederse ben seni buradan yıldızlara doğru uçururum; karışmam ha!..

Allah rahmet eylesin, Yusuf Ali, söz anlar adam değildi. Filhakika iki üç ay sonra zavallıyı açığa çıkardılar.. Her halde masamn sahte olmadığına şahadet ederim.

Şair Yusuf Ali'ye ait olması en şüpheli görünen masa, kırık, mermerli yuvarlak bir kahve masasıydı.

Onu satan kahveci, şöyle söylüyordu:

— Eskiden müşterimdi. Evinden kovdular. Yersiz, yurtsuz kaldı. Soğuktan hasta düştü.

Kahvemin yukarısında xırık iskemleleri filân koyduğum bir oda vardı. Sevabıma oraya aldım, beş on gün hasta yattı, sonra iyileşti. Gidecek yeri olmadığı için beş on gün daha kaldı. Geceleri bu masamn ortasına bir mum diker, yazı yazardı. Üşümemek için eski şeker çuvallarına sannırdı. «Bey, ne yazıyorsun böyle bitip tükenmiyor?» derdim. Odanın tavanı delik deşikti... AraiıJdardan yıldızlar görünürdü. Kahkahayla gülerek: «Yıldızlara Karşı yazıyorum, Ali Asgar ağa...» derdi. «Görüyorum kı.j yıldızlara karşı yazıyorsun amma, yazdığın ne?» derdim. Koe* adam, çocuk gibi gülerek:

— «Hava, derdi, havadan başka şey değil, Ali Asgar ağa...»

* * # Geriye kalan maznunlar da aşağı yukarı aynı şeyleri söyle] yip beraet ettiler. «Yıldızlara Karşı» nm bir günde ve bir t| masa önünde meydana gelmediği sabit oldu.

Dördüncü masayı satan Yusuf Ali'nin eski kayınbiraderiydi:

— Merhum, çok tatlı ve halûk bir adamdı, dedi, fakat muvaffakiyetsizdi. tNeyi tutsa elinde kalıyordu.

Hemşiremi bazan aç bıraktığı oluyordu. Kardeşimin haline yüreğim dayanmıyordu. Ayrılarak yanıma gelmesini söyledim... Bir zaman razı olmadı. Fakat sonra da açlık ve sefalet canına yetti. Birbirlerini çok sevmelerine rağmen ayrıldılar... Bu masa, Ali'nin masasıydı... Birkaç parça eşya ile beraber hemşireme vermişti. «Yıldızlara Karşı» kısmen bunun üstünde yazılmıştır.

lo.

Sahipleri şimdi gelecekler... Na işte, geliyorlar.

LEYLÂ

L E

MECNUN

İT

Başkasının eliyle

Boksör Vehib, Almanyadan memleketine avdetinin üçüncü, günü ince, bozuk bir kadın yazısiyle yazılmış şu mektubu aldı:

«Ruhum, sevgilim;

Bir yabancının size böyle hitap etmesine hayret edeceksiniz, %kat ben sizin yabancınız değilim.

Çehremi belki hatırlamazsınız. Hem de nasıl aklınızda kalabilirdi? Aradan tam on sene geç-. Siz, o vakit bir mektep çocuğuydunuz. Ben de o vakit mekte- giden minimini bir kızdım. Sizi uzaktan uzağa severdim. In-) iüo., ilk aşkını unutamaz, derler. Meğer ne doğru sözmüş. Aradan geçen seneler sizi, bana unutturmadı. Bilâkis aşkım arttıkça arttı. îkj. def a evlendim, bedbaht oldum... Şimdi yalnız ve serbest (yaşıyorum. Talihimi denediğim için artık bir daha kimse ile evlenmemeğe azmim var, gönlümün istediğiyle yaşıyacağım. -Gönlümün istediğiyle» diiyorum ama, sizden başka kimsecikle-stediğim, düşündüğüm yok ki... Ah, Vehip Bey, siz, benim imdeki tesirinizi dünyada tahmin edemezsiniz. Almanyadaki " üvaffakiyetlerinizi haber alıyor ve iftihar ediyordum. İki gün vel memlekete geldiğinizi de tabiî gazetelerde okudum. Kal-aıdeki ateş birdenbire alevlendi. Derhal kararımı verdim. Sizi ıhakkak görmeliyim. Perşembe akşamı «Şule» tiyatrosunda , - ekiz numaralı

locadayım. Siz de yanındaki on yedi numara-jelirsiniz. On yediyi, o vakte kadar belki başkasına satarlar s ihtiyaten kapattım. Bileti

leffen gönderiyorum. Tabu yal-olarak gelirsiniz. Bir kadının kendi kendine tiyatroya gelme-%âz olamıyacağı için babamın eski uşaklarından Arif ağayı uma alacağım.

Arif ağa, temiz kıyafetli, saf bir adamcağız-. Belli etmeden lâkırdı söylersiniz. Ben dönüp cevap vermez-a kusura bakmayınız. Çünkü etraftan görülmek işime gel-z. Arif ağadan o kadar çekinmeye hacet yoktur. Mamafih ne dar olsa eski adam, bazan tutarağı tutar, aksilik etmeğe kal-r. Böyle bir şey olduğu halde yavaşça dışarıya çağırırsınız. EJi-

ıe bir Ura sıkıştırırsınız. «Kusura bakma Arif ağa. Eğer dışa-a çıktığımız zaman beni Necmiye hanımla yalnız bırakırsan bir kâğıt daha var!» dersiniz. O sert Arif ağa kuzu gibi yumuşar. Böylece Arif ağayı başımızdan savar ve sizinle bir mehtap gezintisi yaparız.

Bu gecenin saadetini düşündükçe çıldınyorum. Eminim ki siz de onu unutamıyacaksmız. Kendi hesabıma hiç bir iddiada bulunmağa cesaretim yok. Fakat bana İstanbulun en güzel kadını diyorlar.

İlk bakışta belki siz de onlara hak verirsiniz. Sene-lerdenberi kalbimde biriken bütün hicranlara nihayet verecek o güzel geceye intizaren sizi kemal-i iştiyakla... Selâmlanın.»

«Necmiye»

Boksör Vehib, şu mektubu evirip çeviriyor, tekrar tekrar okuyordu. Bu, ne hatır ve hayale gelmez bir macera idi. Senelerden beri en büyük bir aşkla sevilmişti de haberi olmamıştı. Bu Necmiye hanımın söyledikleri acaba doğru muydu? Sahiden on sene kendisini çılgınca sevmiş miydi? Ne şekilde, ne seviyede, ne ahlâkta bir kadındı? Temin ettiği kadar güzel miydi? O derece olmasa bile, her halde hoş bir şey olacaktı. Ya zannettiği gibi değil de, âdi bir macera kadım ise...

Boksör, omuzlarını silkti:

— Öyle de olsa ne çıkar, dedi. Sırtımda yumurta küfesi yok ya... Gözüm tutmazsa sıvışır giderim. Her halde kaçırılacak fırsat değil...

* * * ¦ .

Perşembe akşamı boksör Vehib, tiyatroya erken geldi. Locaların ekserisi gibi on sekiz numara da boştu. Birkaç dakikada bir saatine bakarak meçhul sevgiliyi beklemeğe başladı.

Perde açılacağına yakın on sekizin kapısı açıldı. İçeriye iki şişman habeş kadın girdi. Vehib, kendi kendine: «Eyvah, dedi, bir alaya kurban olduk!» Derhal şapkasını aldı, çıkıyordu. Fakat loca kapısının önünde minimini boylu, çarpık boyunlu, kara, kuru bir genç gördü, hiddetle loca memuruna çıkışıyordu:

— Hanımları yanlış looaya aldın. On sekiz başkalannındı... [Sahipleri şimdi gelecekler... Na işte, geliyorlar...

ika

iz.' .S

>g r.n, ian ırtl yaş lenı

G<

Çarpık boyunlu genç, merdivenleri çıkan bir kadınla bir erkeği gösterdi. Ve izah edilmez bir şekilde kaçıp gitti.

Boksör Vehib, tekrar locaya girdi, kapıyı kapadı. Delikanlının hakkı vardı. Habeşler, hakikaten yanlış

locaya getirilmişlerdi. Küçük bir münakaşadan sonra onlar başka bir yere götürülüyor. Necmiye hanımla Arif ağa içeri giriyordu. Arif ağa, her halde çok temiz bir konakta yetişmiş olacaktı. Yüzünün çiz-güerindeki kabalık olmasa, ona âdeta bir efendi denebilirdi. Genç kadın, mantosunu Arif ağaya verdikten sonra locanm ön tarafına oturdu, yüzünü sahneye çevirdi.

Boksör Vehib, onun mektupta kendini methetmesine hak vermişti. Hakikaten çok güzel bir parça idi.

Genç adam, ona yakın olmak için sandalyasını değiştirdi. Bu hareket, locanın arkasında ayakta duran Arif ağanm nazan dikkatini celbetti. Pc* bıyıklı eski uşak, ona aksi aksi baktı.

Vehib, kendi kendine:

— Ijoca memuru, herifi kızdırmış... Anlaşılan aksilik edecek, dedi.

Mamafih, Necmiye hanım, onun ne ruhta bir adam olduğunu söylememiş miydi?

Perde açıldı, oyun başladı, beş, on dakika geçti. Necmiye hanım, bir kere bile başını çevirmiyordu.

Vehib, mahcup bir gençti. Nasıl aşinalığa başlamak için geldiğini bir türlü kestiremjyordvı. Gözlerini genç kadının kıvırcık kumral saçlı

ensesinden ayırmıyor, ona sokuldukça sokuluyordu. On sekiz numaralı locanın arkasından hafif bir homurtu geldi: «Hasbinallah venimel vekil!..» Boksör Vehib, başım çevirdi, gözleri Arif ağanm ters ters kendisine bakan gözleriyle karşılaştı. Utandı, biraz geri çekildi.

Vakit geçiyordu. Birinci perde nerede ise kapanacak, ışıklar yanacaktı. O vakte kadar Necmiyeye bir şey söylememek pek ayıp ve ahmak bir hareket olacaktı. Zihninde bir şeyler »hazırladıktan sonra tekrar başını genç kadının ensesine yaklaştırdı. Etraftan görülmemek için elini ağzına siper ederek yavaş yavaş söylemeğe başladı:

— Necmiye hanımefendi, bilseniz size ne kadar minnettarım— Kendimi âdeta rüyada sanıyorum....

Bu kadar büyük bir saadetin nasıl olup da...

Genç kadın cevap vermiyor, başını çevirmiyor, ensesine pire girmiş gibi durduğu yerden hafifçe kıpırdanıyordu.

Boksörün sesi hafif bir zemzeme ile bu monologa devam ederken, hiç olmıyacak bir yerde, birdenbire kesildi, genç adam, kendini zaptedemiyerek: «Ay, ay, aman» diye bağırdı.

Bereket versin ahali o dakikada aktörlerden bilinin maskaralığına gülmekten kınlıyordu. Yoksa âleme rezil olacaktı.

Arif ağanın uzun sinirli parmakları locanın kenanndan uzanmış, boksörün kulağını kopanyordu.

Genç boksör sert bir hareketle kendini kurtardı. Uşakla göz-göze geldiler.

Arif ağanın ayranı kabarmıştı. Muttasıl küfrediyordu. Fakat gürültüden korktuğu için sesi boğazında tıkanıyordu.

Necmiyenin, her şeyi evvelden haber vermesi ne iyi olmuştu. Vehib, lirayı avucunda hazırladıktan sonra Arif ağaya işaret etti:

— Biraz dışarı gel, dedi.

Koridora çıktılar, teneffüs salonuna doğru yürümeğe başladılar.

Arif ağanın bütün azası hiddetten zangır zangır titiüyor:

— Rezil... Alçak... Seni geberteceğim. Gibi şeyler söylüyordu.

Boksör Vehib, lirayı onun avucuna sıkıştırarak yüzüne güldü:

— Arif ağacığım... Kızma... Ne yaparsın. Gençlik hali bu... Hoş gör... Birazdan Necmiye hanımla beni yalnız bırakırsan bir kâğıdım daha var.

Genç adam, hiddetli uşağın çenesini okşamağa savaşıyordu. Birdenbire yüzünde dehşetli bir tokat patladı. Ne olduğunu anlamadan bir daha., bir daha... Tokatlara ara sıra şiddetli tekmeler de karışıyordu... Bereket versin ki, genç boksör; dayağa ezelden idmanlıydı. Yoksa mutlaka yüzü, gözü

dağılır, yere düşüp bayılırdı. Kuvvetli, fakat usulsüz bir adam olan Arif ağa-LEYLÂ İLE MECNUN

E

günü

I

*"akat

iz. I' .Si

dan j I arttı

i lenn Gö

nın gayreti onu kızdırmaktan başka netice vermedi Genç adam, birkaç adım çekildikten sonra şiddetle taarruza geçti ve bir kıyamettir koptu. Gürültüyü işiten garsonlar ve ahali yetiştiği zaman Arif ağa: «Aman Allah» çağırarak yerlerde yuvarlanıyor, ağzından, burnundan sular, kanlar akıyordu.

Hemen polise haber verildi. Arif ağayı bir .sedyeye yatırarak eczahaneye, boksör Vehibi de karakola götürdüler,

* * * Boksör Vehib, karakolda da bir kahramanlık etti. Hem de evvelkinden daha büyük bir kahramanlık...

Kavganın, Necmiye hanım yüzünden çıktığını söyliyemezdi. Kendisine emniyet etmiş bir kadına karşı

bu, pek ayıp bir şey olurdu.

Komiser efendi, masasının basma oturup ifadesini almağa başladığı zaman ayağa kalktı:

— Bir sinir meselesi efendim, dedi. Bu adam, canımı sıkacak bazı şeyler söyledi; sonra eliyle tecavüz etti. Seviyesi ve mevkii

içtknaiyesi düşük bir adamdan, bir eski konak uşağından dayak yemek gücüme gitti, mukabele ettim. Başka bir şey yok.

Komiser hayretle ona baktı:

— Mevkii içtimaiyesi düşük, eski uşak dediğiniz kpn? —ı Arif ağa...

— Arif ağa mı?

— Dövdüğüm, yani dövüştüğümüz adam...

— Kendinize geliniz... O zat, Noter Ar,if Şadan Beydir,..

— Yok efendim... Eminim.

— Beyim, galiba biraz sarhoşsunuz... O, pek maruf bir dâva vekilidir...

— Fakat ben pek iyi bir yerden işittim.

— Haltetmişler... Söyleyen kim?

Genç boksör, yutkundu, cevap veremedi.

Biraz sonra Arif Beyi karakola getiriyorlardı. Koluna iki polis girmişti. Her adımda bjr duruyor, inliyor, kırılmış bir dişinden hâlâ akan kanı mendiliyle siliyordu. Başına sarılmış bir sargı sağ kulağını

tamamiyle kapatıyordu.

Bir koltuğa oturdu, kesik kesik ifade vermeğe başladı:

— Refikamla locada oturuyordum. Bu adam, şayanı hayret bir yüzsüzlükle refikamın omuz basma yanaştı, türlü rezalete ve harfendazlığa başladı, kanun beynime çıktı. Kendisine ihtarda, bulundum.

Buna mukabil... v.b.

* # * On dakika sonra polisler tekrar Arif Beyin koluna girdiler, evine nakletmek üzere otomobile götürdüler.

Tiyatroda loca kapısının önünde sinsi sinsi dolaşan, teneffüs salonundaki boks musaraasmı büyük bir neşe ile seyreden çarpık boyunlu, sıska, genç — ki, boksör Vehifae gelen sahte aşk mektubunu yazan adamdı — birdenbire orada peyda. oldu. Henüz hareket etmiyen otomobile yaklaştı. Başını

içeri soktu. Bîtap yatan Arif Beye gülerek dedi ki:

— Beğendjn mi intikamımı?.. Sana dayak atmağa kendi gücüm yetmezse, bu işi başkasına da mı

ciro edemezdim. İNasıl, geçen hafta yanlışlıkla karma dirsek vurdum diye benim gibi zebun adamı

sokak ortasında aîâ meleinnâs evire çevire döver misin?..

n

günü

I

*"akat

iz. E .Si:

i

'dan ij!

arttı!'

|enir, -.Göl-

as

Tl

Masum bir hile

— Seni bir parça solgun görüyorum. Hastasın galiba!

— Njiçin gülüyorsun?

— Bilmiyor musun sen, meraklı hanımninelere benzemeğe başladın Ahmet. Dikkat ediyorum. Her sabah aynı terane... Seni yorgun görüyorum, durgun görüyorum.

— Sriıhatmla alâkadar olmak kabahat mı?

— Bu kadarla bıraksan ne âlâ... Fakat arkasından bir de nasihat faslı geliyor: «Bu sefahate dayanamıyacaksın.. çok içiyorsun., çok kumar oynuyorsun.. çapkınlık ediyorsun., kâfi derecede uyumuyorsun» vesaire, vesaire... Görüyorsun ki, nasihatlerini artık ezber biliyorum. Binaenaleyh artık her sabah aynı şeyleri tekrar ederek tatlı canını sıkıntıya sokma... Neye ayakta duruyorsun? Otur, bir sigara yak...

Hüseyin Cemal, arkadaşını kolundan çekerek yanındaki koltuğa oturtmak istedi. Fakat, Ahmet iki adım geri çekildi, hürmetkar ve biraz mahzun bir resmiyetle:

— Affedersiniz, dedi. Fazla lâubalilik ettiğimi, canınızı sıktığımı bilmiyordum. İhtimal, bu alâkamı

başka sebeplere atfediyorsunuz. Bugün ticarethanenizin bir memuruyum... İhtimal» sıhhatinizle alâkadar görünerek gözünüze girmek, mevkümi tahkime çalışmak istiyorum... Ne yaparsınız, hayat mücadelesi...

Hüseyin Cemal, şaşırmıştı. Acaba şaka mı yapıyor? diye yüzüne bakıyordu. Fakat Ahmet, şaka etmiyordu. Biraz evvel bıı* iskemlenin üzerine bıraktığı evrakı aldı, onları birer birer müdüre uzatarak aynı mahzun tevazu ile izahat vermeğe başladı:

— Şunlar, dün emrettiğiniz faturalar... Dün akşam geç vakte kadar çalışarak...

* » *

Onlar, çok eski iki arkadaştılar. Aralarında dört, beş yaş farkı vardı. Fakat bu, onların anlaşıp sevişmelerine mâni olmamıştı.

LEYLÂ İLE MECNUN ü

Ahmet Naci; ağır başlı, çalışkan ve halûk bir gençti. Mektepte kendisinden üç, dört sınıf aşağıda olan zeki ve yaramaz Hüseyin Cemali, bir ağabey gibi himaye ederdi.

Büyük muharebe zamanında uzun müddet birbirlerini göa-den kaybetmişlerdi. Beş, altı sene sonra bir gün köprü üstünde birbirlerine tesadüf ettiler. Vaziyetleri çok değişmişti; Hüseyin Cemal, zengin bir tüccar olmuştu. Ahmet Naci, askerden yeni dönmüş bir ihtiyat zabiti idi. Muharebede çok sıkıntı

çekmiş, üç defa yaralanmış, iki sene Mısırda esir kalmıştı. Şimdi Edirneka-pı taraflarında bir ilkokulda hoca idi. Bu, vakitsiz saçları ağarmış yorgun ve mahzun adamla; bütün teşebbüslerinde muvaffak olmuş cüretkâr, zeki ve mesut Hüseyin Cemal arasında hiç bir iştirak noktası kalmıyordu. Bazı beylik sözlerden, hatır sormalarından sonra ayrılmaları lâzımdı. Fakat Hüseyin Cemal, vefakâr bir insandı.

Halinden utanıyor gibi görünen, alnında iki iri ter damlasiyle kaçmağa çalışan eski arkadaşım bırakmadı; zorla evine götürdü. Yine zorla ona ticarethanesinde mühim bir vazife verdi. Ahmet Naci, arkadaşmı, eskisinin iki misli muhabbetle seviyordu. Mamafih yaltaklanıyor gibi görünmekten korktuğu için bunu mümkün olduğu kadar gizledi.

Yalnız kaldıkları zaman ekseriya eskisi gibi teklifsiz ve samimî konuşurlar, hattâ el şakaları ederlerdi.

Bu esnada dışardan bir yabancı girecek olursa Ahmet, hemen yerinden kalkar, âmirinin karşısında resmî ve hürmetkar bir vaziyet alırdı.

Hüseyin Cemal, çalışkandı. Fakat eğlenceyi de pek severdi. O kadar uğraştığı halde Ahmedi kendisiyle beraber gezip eğlenmeğe

razı edememişti: Belki bütün ümitleri ve arzuları öldüğü için, belki de, şimdi kendi oğlu zannedilecek kadar genç görünen bu zengin ve mesut adamın bir tufeyli, bir dalkavuk vaziyetinde görülmekte korktuğundan...

Hüseyin Cemal, yerinden kalktı, Ahmedin elindeki kâğıtları destesiyle alarak masanın üstüne attı, onun yanaklarını iki elleri arasına alarak tâ yakından yüzüne baktı:

— Ayıp sana Ahmet, dedi. Bu ağır muameleye lâyık olmak için sana ne yaptım ?

İSO
B
günü
i ;
+"akat
iz. V.
j>n, dan | arttı
yi.
j
ani

Bu seste öyle cjîddî bir teessür vardı ki, güzel kalbli Ahmet,, .hemen yaptığından utandı.

iki arkadaş, tekrar karşı karşıya oturdular. Hüseyin Cemal, gülerek onu sıkıştırıyordu:

— Senin dilinin altında bir şey var... Gel şunu söyle de, sen de kurtul, ben de kurtulayım.

— Bir şey değil... Hayatım biraz intizamsız görüyorum da... Fazla yoruluyorsun... Kendini fazla yıpratıyorsun...

— Değil yavrum... Mübalâğa ediyorsun.. Sen peygamber gibi bir adamsın da öyle sanıyorsun.. Beni başkalariyle bir kere mukayese edebilsen...

—* Yok, yok... Bu güzel bir hayat değil... Sen mutlaka evlen-melisin...

Hüseyin Cemal, gürültülü bir kahkaha attı:

— Şimdi ayaklarım suya değdi.. Sen, bana babalık etmek istiyorsun...

Ahmet Naci, garip bir hararetle uzun uzun söylüyor, arkadaşını ikna etmeğe çalışıyordu. Hüseyin Cemal, pratik zekâsiyle onun daha başka fikri olduğunu seziyor, fakat bulup çıkaramı-yordu.

— Peki, farzedeiim ki esas itibariyle arzunu kabul ettim.. Nasıl bir kadmla evlenmem münasip olur dersin?.. Asalet mi, servet mi, güzellik mi, tahsil mi aramalı?

Ahmet, biraz düşündükten sonra tereddütle:

— O, senin bileceğin şey, dedi, bence insan, sevdiği ve sevildiği bir insanla evlenmeli.

— Sevmek mi? Seü, ona inanıyor musun?..

Ahmet, ağır ağır başmı salladı. Mütemadi tecrübeler ve mağlûbiyetler içinde geçen ömrü ona her hayali kaybettirmişti. Fakat saçları ağarmağa başladığı halde sevdaya olan; çocukça emniyetini hâlâ

muhafaza ediyordu.

Hüseyin Cemal, hafif bir istihza ile:

— Peki, vâdediyorum Ahmet, dedi. inşallah beni sevecek ve benim sevebileceğim bir insana tesadüf edersem hemen dediğini yaparım... Fakat sanırım ki, bekliyeceğiz.

Ahmet Naci, muzaffer bir gülümseme ile:

— O halde ben de sanırım ki, pek az bekliyeceğiz... Çünkü sana lâyık ve sizi çok seven bir genç kız var ki, hemen seninle evlenebilir...

— Ne söylüyorsun Ahmet?..

— Yemin ederim ki öyle... Hem de pek yakınlarında...

— Kim!

— Leman Nesib hanım...

—ı Leman Nesib mi? Şu bizim delişmen küçük kâtibe 22ü0 Alay mı ediyorsun?

— Niçin? Lenıanı kendine lâyık bulmuyor musun? Bu çocuğun fakirlikten başka ne kusuru var?

— Onun için değil... Fakat bu kızcağızla birbirimize ticarethanede, iş başında zor tahammül ediyoruz... Bir de evde karşılaşacak olursak vay halimize...

— Alay etme... Leman seni seviyor... Bundan eminim...

Ahmet Naci, arkadaşını zorla koltuğuna oturttu, kimse girmemesi için kapıyı kilitledi ve küçük kâtibenin patronunu gizli gizli sevdiğini nasıl keşfettiğine dair uzun bir hikâye anlattı.

— Leman hanım, sizi yine bir parça neşesiz görüyorum.

— Bilâkis bugün çok neşeliyim... Hava güzel... Yazılacak mektuplar az... Fazla olarak bugünde aylık günü... Akşama doğru zengin olacağız... Evimde olsam şimdi neşemden şarkı söylerdim...

—- Yok, yok... Siz güler yüzlü bir hanımsınız... Fakat eminim ki, kalbiniz, dudaklarınız kadar gülmüyor...

— Ahmet Bey, siz, bir şairsiniz...

— Eğleniyor musunuz?

— Ben, çok takdir ettiğim ve sevdiğim insanlarla bazan şaka ederim, fakat eğlenmek.... Hiç bir zaman...

—1 Demek ben, sizin takdir ettiğiniz insanlardanım...

— Hattâ sevdiğim de diyebüirsiniz... Biliyor musunuz, ben, kapı yoldaşlarımın içinde herkesten ziyade sizi seviyorum. Bir

günü: « E

-"akat iz. E . Si:

>gi

jn, dan I arttı

vaşr

(tennı Göı

'XI

il

kere, çok güzel kalbli bir arkadaşsınız. însan, size tamamiyle emniyet edebiliyor... Sonra, benim bazı

kusurlarım oluyor... Huysuz ve delişmen bir kızım... Zengin bir aüe çocuğu olduğum zamanlara ait münasebetsizliklerimi tamamiyle bırakamadım...

— Rica ederim Leman namın...

— İnkâra hacet yok, böyle... Evet, bazan tembellik ediyorum, bazan yanlış işler görüyorum.. Siz, kusurlarımı örtbas etmek için bana yardım ediyorsunuz... Patronun çok iyi bir arkadaşısınız... Size çok ehemmiyet veriyor... Beni, ona karşı müdafaa ediyorsunuz... Siz

olmazsanız kimbilir ne kadar azar işitir-dün... Belki de, Allah esirgesin, kovulurdum...

— Ne söylüyorsunuz Leman hanım?.. Çok garip bir çocuksunuz!..

— Yalan mı söylüyorum, Ahmet Bey?.. Patronun, benim gibi huysuz bir memurenin nazını

çekmeğe ne mecburiyeti var?.. Siz olmasanız bir hafta içinde beni buradan uğratırdı... Arkadaşınızın aleyhinde söylemek gibi olmasın ama, o, lüç sizin gibi değil... Razan insana emir verirken öyle tavırlar alıyor ki... «Leman hanım, Almanyaya giden mektuplarda yine bir yanlışlık olacak.. Rica ederim, bir daha tekerrür etmesin...»

Genç kız, masanm önünde azametli vaziyetler alarak Hüseyin Cemalin taklidini yapıyor, alay ediyordu.

Leman, bir kibar kızıydı. İyi tahsil görmüştü. Babasından ona iki çiftlik kalmıştı. Fakat bunlar, Rumelinde kaybedilen vilâyetlerde idi. Satıldıkları zaman ona mühim bir para getireceklerdi. Fakat ne vakit? Bunu şimdi Allahtan başka kimse bilemezdi. Çok güzel bir kız olduğu için onu epeyce isteyenler olmuştu. Fakat o, gönlünce bir izdivaç yapmak için işlerinin düzelmesine lüzum görmüştü.

Şimdilik Hüseyin Cemalin ticarethanesinde Fransızca, Almanca mektuplar yazıyor, kimseye muhtaç

olmadan geçinip gidiyordu.

* Ahmet Naci, ciddî, çok şefkatli bir tavırla:

— Leman hanım, dedi. Beni iyi bir insan ve iyi bir arkadaş olarak tanıdığınızı söylediniz... Benim fena bir tabiatim vardır... Bana yüz veren insanların hususiyetlerine, düşüncelerine karışır, LEYLÂ İLE-MECNUN 21

akhmca onları daha ziyade mesut etmeğe çalışırım. Müsaade eder misiniz, size bir parça kendinizden bahsedeyim... Leman, hayretle onun yüzüne baktı:

— Buyurunuz, dedi.

— Çok gayretli ve cesur bir genç (hanımsınız... Eli müşkül dakikalarda neşe ve gayretinizi muhafaza ediyorsunuz... Fakat bugünkü vaziyetiniz devam edemez... Bir erkek, yalnız başına ih-tiyarlıyabilir.

Fakat bir kadın için, kimsesiz ve ailesiz yaşamak çok acı bir şeydir... Bugün bu acıyı pek fazla hissetmeyebilirsiniz... Da^ma yüzünüzün taravetiyle beraber, gönlünüzün tazeliğini de kaybetmeye başlıyacaksınız... Gülüyorsunuz... Gerçi bunlar, size ancak bir babanın, bir kardeşin söyliyeceği şeyler... Fakat ne yapalım ki kimseniz yok... Onlara düşecek vazifeyi bari ben yapayım, dedim.

Leman, tatlı bir dikkatle gülümseyerek ona bakıyordu:

— Nasihatlerinizi galiba tutamıyacağım ama, bu şefkat, hoşuma gidiyor... Devam ediniz.

Ahmet Naci, gittikçe artan masum, bir hararetle devam ediyordu:

— Nasihatimi mutlaka tutunuz... Pişman olmazsınız...

—i İleride belki... Fakat şimdüik imkân yok...

— Niçin?

— Niçin mi ?

Leman, şimdi kahkahalarla gülüyor, âdeta gözlerinden yaş

geliyordu:

— Niçin mi? Çünkü, evvelâ beni isteyen yok... Ticarethanemizin satılık eşyaları gibi, mantomun üstüne bir etiket yapıştırmamı istemezsiniz değil mi? Ah, siz, ne temiz, ne iyi insansınız Ahmet Bey...

Ahmet Naci, hem gülüyor, hem kaşlarını çatarak ciddiyetini muhafazaya çalışıyordu:

— Rica ederim... Bu, bir mühim hayat meselesidir. Alaya boğmayalım...

Biraz sonra genç kız da ciddileşti:

— Ahmet Bey, siz yanılıyorsunuz... Ben, evlenmeğe azmetmiş bir kız değilim ki... Fakat her halde bugünkü vaziyetim pek

günü
<
1
.+"akat iz. Bİ
.SİS >gİ İÜ,
I
dan i arttı yaşı hennt

VI
İyi bir şey değil... İşlerimin düzelmesini beklemeğe vaktim var... ihtiyarlık da, hamdolsun, sizin vehmettiğiniz kadar yakın görünmüyor...
— İşlerinizin bugünkü hak', evlenmenize mâni olamaz ki...
— Bilmez gibi söylemeyiniz rica ederim... Benim gibi fakir bir kıza kim ehemmiyet verir?
— Ben, bu sözü biraz daha kısaltarak tekrar edeceğim: Size kim ehemmiyet vermiyebilir?
Ahmet 'Naci, bunu derin ve masum bir kanaatle söylüyordu. Leman, yine güldü :i
— Evet... Etrafımızda serseriden, maceraperestten daha bol ne var? Yahut da kendimi, para hatın için bir zengine sata-nm, değil mi?
— Böyle bir şeye herkesten ziyade ben isyan ederim... Bunu gayet iyi bilirsiniz... Hem, doğrusunu ister misiniz?.. Ben, size bunları büsbütün ezbere söylemiyorum... Meselâ, sizi isteyen, ama bildiğiniz gibi değil, çok isteyen, ölürcesine isteyen birisini biliyorum ki, pekâlâ mesut edebilir...
Leman, komik bir hayretle kollarım kaldırdı:
— Desenize ki, başımda bir devlet kuşu dolaşıyor! Ahmet Naciye inanmıyor, sinsi sinsi gülüyordu.
Mamafih,
bu adamın kim olduğunu sormaktan kendini alamadı. Öteki, gayet sade bir şekilde cevap verdi:
— Şimdiye kadar anlamadmızsa hayret ederim... Bizim patron.,
— Biaim patron?... Hüseyin Cemal bey!... Biraz evvel taklidini yaptığım büyük adam!..
Leman, evvelâ şaşkın şaşkın gülüyordu. Sonra kızmağa başladı;
— Ahmet Bey... Çok hayret ediyorum... Böyle bir şaka... Düşününüz ki, böyle mânâsız bir şaka bana ekmeğimi de kaybet-tirebilir. Sizden beklemezdim...
— Hakkınız var... Benden böyle mânâsız bir şaka bekliye-mezsiniz... Söylediğimden eminim...

Sakin ve çekingen Ahmet Naci, umulmaz bir taiâkat ve hararetle uzun uzun söyledi. Hüseyin Cemalin, Lemanı nasıl gizli ve derin bir aşkla sevdiğini isbata çalıştı.

* * * Üç ay sonra, Hüseyni Cemal ile Lemanm nikâhları oldu. İki genç, deli gibi birbirlerini seviyorlardı.

Evlendikleri akşam, Ahmet Naciye şu suali sordular:

— Bizim birbirimize olan gizli meylimizi herkesten, hattâ kendimizden evvel sen keşfettin Ahmet...

Buna nasıl muvaffak oldun?

Ahmet Naci, bir parça sarhoştu. Onların şerefine bu gece — İjelki on seneden beri — ilk defa içki içmişti. Ölünceye kadar bir sır olarak saklamayı düşündüğü masum hileyi ifşa etmekten kendini menedemedi:

— Hayret edeceksiniz... Bu sevda, benim eserimdir... Bahsettiğiniz gizli meyli ben icat ettim... Siz, birbirinize dikkat bile etmediniz. Halbuki ben, sizi birbirinize çok lâyık görüyor, mutlaka evlendirmeyi düşünüyordum. İkiniz de kimsesizdiniz... Size âdeta babalık etmek istedim... Birbirinizi sevdiğinize dair bir masal icat ettim... Leman hanımın seni sevdiğini söyleyince, sende de ona karşı bir meyil uyanacağından emindim, Cemal Bey... Nasıl ki, onun da gizli gizli sevildiğini öğrenince, sana, lakayt kala-mıyacağmı umuyordum... Fakat bilseniz ne yürek çarpıntıları geçirdim, çocuklar. Her halde bunun için bana damlmadımz değil mi?

İkisi de bu güzel kalbli arkadaşa teşekkür ettiler, tekrar tekrar elini sıktılar. Aîhmet Naci, yeni evlileri başbaşa bırakıp karanlıkta sokağa çıktığı zaman, hâlâ sarhoştu.

Artık gözyaşlarını tutamıyor, kendi kendine söyleniyordu:

— Mesudum... Artık mesudum... Lemanı her gün, her zaman görebüeceğim... Artık onu kaybetmek, onu göremeden ölmek korkusu kalmadı!...

B

günü

<;

I -"akat

iz.E .Si:

>gi in, dan| arttı

yaşı:
ftenir
¦Göl
¦xi
Çocuk kavgası
—Demek akşam treniyle döneceksiniz... Bense bir iki gün. kalırsınız diye sevinmiştim.
— Allah esirgesin... Ben, burada bir hafta kalsam ya ölürüm, ya çıldırırım.
— Benim canım yok mu?
— Canm var ama, aklın yok... Güzelim İstanbul dururken insan, bu ıssız dağ başlarında ne diye oturur?.. O parklar, o sinemalar, o danslar...
— Böyle söyleme Ferhunde... Keyfimden oturmuyorum. ya... Mecburiyet, ihtiyaç...
— Boş lakırdı... Koca İstanbula siz mi fazla geldiniz?
— Kuzum Ferhunde... Deli deli söylenme... Sen ihtiyaçların ne olduğunu bilmiyorsun... Kocam işinden çıktıktan sonra, borç boğazı aştı... Evimizin lirasını bile veremiyecek hale geldik...
— Ben onu bilir, onu söylerim... Sen, bu adama vardığına çok fena ettin... Nesine tama' ettin, bilmem ki?.. Kırk beşine yakın bir mahkeme âzası... güzellik, gençlik yok... Para yok.. Fazla olarak bir çocuk...
— Canım, ben de on yedi yaşında kız değildim ya.. Hem benim de iki çocuğum vardı...
—ı Sen yirmi beşine büe gelmemiş çiçek gibi bir taze duldun... Kim olsa seni alır, iki çocuğunu da öpüp basma koyardı... Aptallığının cezasını çek... E^iz, îstanbuldajtlâ cazband dinleyip dansederken, sen de bu ıssız dağ başlarında, Ağustos böceklerinin sesiyle, eşek anlarının vızıltısını dinle...
Bu muhavere, yirmi beş ile otuz yaş arasında iki Sangüzel'li hanım arasında geçiyordu... Sütkardeş
ve uzaktan akraba idiler. Hayatları bir arada geçmişti. Küçükken ayaklarında takunyalarla çeşme başında oynamışlar... Sonra iki, üç sene de mahal-lelerindeki Numune mektebine gitmişlerdi.
Büyüyüp genç kız oldukları vakit ise. turuncu jerseden, bir örnek çarşaflar yaptıra-LEYLÂ

rak Saraybüriiu parkına devam etmişlerdi. Ferhunde, burada sevdiği bir ud muallimiyle evlenip bahtiyar olmuştu. Şimdi, kendi tâbiri üzere, «Sinemalarda, danslarda asrî bir hayat yaşıyor ve keyfine bakıyor» du.

Naciyeye gelince; onun talihi hiç yardan etmemişti. Bjr genç manifaturacı ile evlenmişti. Fakat bu adam, uçan bir çapkın çıkmıştı. Kavga, gürültü ile geçen üç seneden sonra kansını bırakmış, Ermeni bir şantözle Suriyeye kaçmıştı. Bu felâket, genç kadının gözünü fena yıldırmıştı. O kadar ki, her akşam kafayı çekip pencerenin önünde gazeller okuyan, tasvir gibi güzel bir komşu gencine yüz vermemiş, Ali Rıza Bey isminde, çocuklu bir mahkeme azasiyle evlenmişti.

Ferhundenin «Issız dağ başları» diye tasvir ettiği yer, Pendik civannda küçük bir bağdı. Ali Rıza Bey, memuriyetinden çıkarıldıktan sonra çok sıkıntı çekmiş, oldukça kalabalık aüesiyle bu hücra bağ

köşküne çekilmeğe mecbur olmuştu, orada toprakla uğraşıyor, kıt kanaat geçiniyordu.

Bahçenin bir köşesinden çocuk kahkahaları ve çığlıkları geliyordu. Bir aralık bu gürültülü neşe bir kavgaya tebeddül etti. İnce bir çocuk sesinin hırçınlaştığı, ağladığı işitildi.

Ferhundenin İstanbul tasvirleriyle yavaş yavaş mahzunla-şatı, gözleri dalmağa başlıyan genç kadın, titiz bir hareketle yerinden kalktı:

— Her şeyi hoş görüyorum. Ne fukaralıktan, ne kocamm yaşlılığından şikâyet ediyorum. Fakat bu Pakizeye tahammül edemiyeceğim. Bu yumurcak, evlâtlarımı üze üze verem edecek. Kimbiür yine ne yezitlik edip, öksüzü ağlatıyor...

Pakize, Ali Rıza Beyin sekiz yaşındaki kızıydı. Altı ay evveline kadar ona Beykozdaki büyük annesi bakmıştı.

Fakat ihtiyar kadın, bir kış sonuna doğru zatürreeden ölünce, küçük kız, mecburen babasının ve üvey annesinin yanma gelmişti.

Ferhude, başmısalîıyarak:

— Sahi, o, ne tuhaf çocuk öyle, dedi, çocuk desen, çocuk değil.. Büyük desen, büyük doğil.. O, hele biraz büyüsün; senin başına öyle dertler açacak ki...

i,

B günü:
E
*akatjl. iz. h'İ!
. Sİ!;'
dan g
arttıii:1
Henm'
i; Göl

Bahçede ağhyan çocuğun sesi bir türlü kesilmiyordu. ye hanım, hiddetle dışarı çıktı, sesin geldiği köşeye doğru yürüdü. Burada büyük bir ceviz ağacmm gölgeleri altına kurulmuş foir kolan salıncağının etrafında dört, beş çocuk vardı. Altı yaşlarında san, kıvırcık saçlı bir kız çocuğu, tepine tepine ağlıyordu. Yüzündeki topraklar, gözlerinden akan yağlarla çamur ol-îtuiş, şarha şarka yanaklarından iniyordu.

— Yine ne yüanlık ettin çocuğa bakayım yumurcak ? Naciye hanım, mealinden o kadar emindi ki, hiç tereddüt etmeden üvey kızının önünde durmuş, ellerini beline dayıyarak, dik dik yüzüne bakarak bu suali sormuştu.

Pakize, cevap vermedi, haşin bir tavırla kaşlarını çatarak başını önüne eğdi.

Annesini, bu vaziyette görünce, büsbütün şımaran Efser, onun eteklerine sarıldı:

—. Anne, şu pis kıza bir şey yap.. Beni sallamıyor... diye hıçkırdı.

— Kardeşini bir parça sallasan, elin mi kopar?

— Yoksa, hanımefendiliğine mi dokunur?

— Ama benîm, göz nuru dökerek diktiğim şeyleri pekâlâ giyiyorsun, benim, ocak başında yanarak pişirdiğim yemekleri pekâlâ yiyorsun.

Naciye hanım, sekiz yaşında bir çocuğu tekdir eden bjr anne vazdyetiyle değil, yaşlı ve kuvvetli bir düşmanla konuşur gibi acı ve ezici bir tavırla söz söylüyordu...

Genç kadının yüzü kireç gibi ağarmıştı. Çocuğunu kolundan tutarak salıncağa bindirdi, ipi zorla Pakizenin eline verdi:

—< Haydi bakalım, salla... dedi.

Küçük kız, itaat etmezse dayak yiyeceğini anladı, kaşları çatık, dudaklar kısılmış makine gibi bir hareketle ipi çekmeğe, salıncağı sallamağa başladı.

Mesele, bu kadarla bitecekti. Fakat biraz sonra, ehemmiyetsiz bir kaza oldu. Efser, salıncaktan düştü, dudağının ucu hafif -

-e kanadı. Naciye hanım, bunun bir kaza olduğuna bir türlü inanmadı. Aksi ve ahlâksız üvey kızının bir intikamı addetti. Ve evin içinde bir kıyamettir koptu.

* * * Biraz sonra eve gelen Ali Rıza Bey, karısının şikâyetlerini dinledikten sonra:

— Merak etme, dedi, rahmetli sabık kayınvalide bu çocuğu çok fena. terbiye etti. Yola getirinceye kadar hayli uğraşacağız... Ben şimdi onun terbiyesini veririm.

Ali Rıza Bey, sert bir sesle kızım çağırdı, mahkemeye götürülen bir mücrim gibi önüne katarak ceviz ağacının yanma gitti. Akşamdı, ortalığa hafif bir karanlık çökmüştü. Ağacın altında bir bahçe iskemlesine oturdu, Pakizeyi karşısına aldı. Eskiden adliyede büyük dâvaları dinlerken aldığı tavırla tahkikata başladı.

Karşısında; kardeşini kasten salıncaktan düşürmek ve yaralanmasına sebeb olmakla itham edilen bir küçük mücrim varidi...

Sert bir sesle sordu:

— Yaptığın marifeti beğendin mi ?

— Sekiz yaşında koskoca kızsın, hiç içinden utanmak gelmiyor mu? İnsan, kardeşine böyle şey yapar mı?

— Hem sade bu kadar da değü... Yanımıza geleli altı ay oldu... Bu altı ayda, altı gün geçmedi ki, annen bir yaramazlığından şikâyet etmemiş olsun... Ölmüşleri rahmetle anmak lâzım... Fakat hanımninen sana çok fazla yüz vermiş... Bu, böyle sökmez... Sen, bu evde uslu uslu oturacağına, annen ne derse yapacağına söz veriyor musun ?

Çocuk, cevap vermiyor, kalın kaşlarını çatarak başını önüne eğmekte devam ediyordu. Yüzü, akşam karanlığının içinde kaybolmuş gibiydi.

Çocuğun sükûtu, Ali Rıza Beye bir isyan gibi göründü ve esP. 3

B
günü i
!
>akat iz. H
.Sİ! &>
J.n, dan i arttı, yaşrş JJennı I.Göı
ki hâkimi fena halde kızdırdı. Sert bir hareketle çocuğun bileğini yakalayıp sarstı:

— Sana söylüyorum... Sağır mısın? Neye cevap vermiyorsun?

Pakize, başını kaldırdı, kara gözü yaş içindeydi:

— Annem ne derse yapıyorum... Küçük kardeşlerime dadı gibi bakıyorum... Ben, hiç yaramazlık etmiyorum baba. Ama yine memnun olmuyorlar. Bilmem ki, ne yapayım?

Çocuk, masum bir yeisle avuçlarını açıyor, babasının yüzüne bakarak ağlıyordu:

— Onlar da bana neler yapıyorlar... Sana hiç şikâyet etmiyorum... Biliyorum ki, dinlemiyeceksin...

Pakize, yavaş yavaş entarisinin kolunu sıvıyor, yakasHim düğmelerini çözüyor, mor çürükler, bereler gösteriyordu. Bunlar, küçük kardeşlerinin eseri idi... Annelerinin, Pakizeye düşman gözüyle baktığını

gören çocuklar, ona, hatır ve hayale gelmez zulümler yapıyorlardı. Nitekim onun, sallanmaktaki maharetini, başını yeşil yapraklara değdirerek havalarda uçmasını kıskanmışlar, onu salıncağa binmek hakkından mahrum etmişlerdi. Mahallenin bütün çocukları sıra ile bu asma salıncakta sallanıyordu. Fakat o yaklaşınca taşlar, deyneklerle üzerine saldırarak bağrışıp çağrışmağa başlıyorlardı. Fazla olarak da onun. başkalarını sallamasını istiyorlardı. Pakize, bunları uzun müddet gizlenmiş dertlerden bahseden yaşlı insanlar gibi, acı bir hicran ve tevekkülle ağır ağır anlatıyordu.

Ali Rıza Bey, hayretten donmuş gibiydi.

Karşısında bildiğinden, tanıdığından büsbütün başka bir çocuk, âdeta büyük bir insan vardı. Onun, yaşlarla dolu uzun kirpiklerinin

arasından; ölmüş zevcesi, derin sitemlerle bakıyor ve gülüyordu. Nasıl olmuştu da bugüne kadar bu çocuğa bu kadar uzak ve yabancı kalmıştı? Vaktiyle başkalarının hakları için o kadar zihnini yoran, gönlünü üzen bu eski hâkim, nasıl olmuştu da bu çocuğun bu derece mağdur olmasına göz yummuştu ?

Eski adliyecinin vicdan azabı, çocuğuna işkence ettiklerini gören babanın ıstırabıyla karışıyor, dayanılmaz bir acı şekline

giriyordu. Teessürüne hâkim olmağa çalışarak, onun, biraz evvel söylediği sözü tekrar etti: t — «Biliyorum ki, dinlemiyeceksin» dedin, kızım; hiç bir baba, çocuğunun şikâyetini dinlemez mi?

Bu, nasıl söz? Çocuk gülümsedi:

— Büyük annem söylerdi, dedi, ananın sağlığında babanın bir gözü görür... Ana ölürse, o da kör olur... Hem de beyhude üzülecektin baba... Elinden ne gelir ki...

Ali Rıza Bey, başını önüne eğmişti. Aile hayatını düşündü, ikinci karısına olan za'fını — ancak, o geçkin erkeklerde görülen ve her şeyi kabul ettiren o derin za'fını — düşündü. Çocuk,, âdeta bunu anlamış gibi söylüyordu.

Bu eski adliyeci, vak'alar ve mecburiyetler karşısında büsbütün zebun kalacak bir adam değildi. Bir anda kararını verdi, sakin, fakat kat'î bir sesle:

— Ben, senin babanım... Korkma... Kimse artık seni ezemez, dedi.

Çocuğunu kollarından tutarak havaya kaldırdı, kızının siyah kirpikleri arasından yüzüne bakan eski karısından af ister gibi, Pakizenin ellerini öptü.

* Ali Rıza Bey, birkaç dakika içinde büsbütün başka bir adam olmuştu. Karışma, üvey çocuklarına karşı vaziyeti değişmişti... Pakizeye küçük prenses muamelesi edilmesini istiyor. Her akşam çocuğu uzun uzun isticvap ederek, kendi yokken fena bir muamele edilip edilmediğini anlamak istiyordu.

Şayet böyle bir şey sezerse evi kasıp kavuruyor, karısına ve üvey çocuklarına etmediğini bırakmıyordu.

Bu hal, ilânihaye devam edemezdi.. Nihayet, bir gün evin içinde şiddetli bir fırtına koptu. Naciye hanım, üst üste üç defa bayıldı ve ayrılmağa karar verdiler.

*

Son gece... Eşya ayrılmış, bohçalar bağlanmış... Evde cenaze evlerinin meşum sükűtu var... îki taraf da inadında devam ediyor...

f

B günü i

<;. E

iz. B .Siz

>.&*

.in,

"dan g ' arttı.

feenm

's' i

- av "t

XI'

il

Naciye hanım, ertesi sabah çocuklariyle beraber Istanbula dönecek. Genç kadın, bu neticeden âdeta memnun gibi...

Ali Rıza Bey, yüzü sapsarı, gözleri karanlık, saatlerce bahçede dolaşıyor, ancak sabaha yakın eve giriyor, aşağı odada bir kanapenin üstüne düşüp uyuyor...

Pakize; suçlu bir insan korkaklığiyle karanlıkta tavan araşma çekilmişti, ev - bark yıkımı ne olduğunu biliyordu. Bu felâkete kendi sebep olmuştu.

Bütün gece uyumadı, gözlerini karanlığa dikip düşündü. Sabaha karşı aşağı indi, aralık kapıdan korka korka babasma baktı. Bu adamın kendisi için yapt:ğı fedakârlığı anlıyor; minimini olmasına rağmen, onun, üvey anası için nasıl yanacağını hissediyordu. Belki de ölecekti.

Uyku, Ali Rıza Beyin yüzündeki sert maskeyi düşürmüştü. Bu, ihtiyarlamağa fcaşlıyan adamın bütün ıstırabı yüzünde okunuyordu.

Küçük kız, uzun uzun düşündükten sonra kararını verdi, ayaklarının ucuna basarak odaya girdi, babasını alnından öptü...

Pakize, kaybolmuştu... İki gün sonra onun ölüsünü civardaki metruk bir köşkün kuyusunda buldular.

Suyun derinliğini tahmin edemediği için, ölememekten korkmuş, penbe entarisinin kuşağiyle boynuna kocaman bir taş bağlamıştı.

GamsiSEtt ölümü

O sabah, ana mektebinin bahçesinde fevkalâde bir telâş ve canlılık vardı. Talebe bayramı günüydü.

İlk ve orta mektepler, kafile kafile marşlar söyliyerek sokaklardan geçiyor, şehrin uzak mesirelerine dağılıyorlardı.

En ihtiyar talebesi altı yaşında olan bu ana mektebinin o kadar uzaklara götürülmesine imkân yoktur.

Onlar, bayramlarını — kendi minimini ve paytak adımlariyle — yirmi dakika çeken bir dere kenarında yapacaklardı.

Hazırlık, dehşetti. Bahçe, renk renk elbiselerle canlı bir çiçek tarlasına dönmüştü. Erkek çocuklar, yeni potinlerini siliyorlar, kızlar birbirlerinin saçlarını düzeltiyorlar, çözülmüş kuşaklarını bağlıyorlar, düğmelerini ilikliyorlardı. Altı yaşında bir kız, taş merdivenin basamağına oturmuş, dört yaşında bir öksüz, arkadaşının, sökük gömleğini dikmeğe çalışıyordu.

Nihayet hazırlık bitti, kafile yola düzüldü. Bir elleriyle, taburda, arkadaşlarının elini tutuyorlar, ötekiyle

— renkli paketler, minimini sepetler içinde — yiyecekleri, oyuncaklarını taşıyorlardı.

Sokaklarda fazla gürültü ve intizamsızlık olmasın diye öğretmenler, çocuklara marş söyletmeğe başlamışlardı. Büyükler, göğüslerinin bütün kuvveti, kalblerinin bütün sevinciyle bağırıyorlar, küçükler, yürümekte olduğu gibi, şarkı söylemekte de geri kalıyorlar, eğlenceli bir karışıklık oluyordu.

Tabur, sokaklardan geçerken pencereler açılıyor, kadın başları sarkıyor, dükkânlardan satıcılar çıkıyordu.

Bu ana mektebinin bütün gezintilerde olduğu gibi, alay başını yine «Gamsız» çekiyordu.

Gamsız, san tüylü ihtiyar bir mahalle köpeğiydi. İnsan gibi anlayışlı, fakat insandan daha vefakâr bir mahlûktu.

günü i «] B
*"akat iz. H .Siz >gi(in, i [dan g arttı.;
lenm
ve

Galiba serseri ve kalenden- meşrebi için ona mahallede «Gamsız» demişlerdi. Fakat hakikatte o, köpeklerin en gamlısı idi, birkaç sene evvel büyük bir mateme uğramıştı. Dört yavrusunun birden zehirlendiğini, gözünün önünde kıvrana kıvrana öldüğünü görmüştü. Onları götüren süprüntü
arabasının arkasında uzak mahallelere gitmiş, bir hafta geri dönmemişti.
Onun bir yerde bir kaza eceline uğradığını zannedenler olmuştu. Fakat kalender ve mütevekkel görünüşüne rağmen o, çok gözü açık bir köpekti. Cinsinin düşmanlarını iyi tanır, hattâ ba-zan onlara inanıyor, zehirli ekmeklerini yiyor, tuzaklarına düşüyor görünerek alay bile ederdi. Binaenaleyh onun bir yerde ölüp kalmasına imkân yoktu. Nitekim bir hafta sonra tekrar mahalleye gelmişti. Yalnız biraz daha ihtiyar ve düşkün, uzun sarı tüyleri biraz daha çamurlu, bacakları biraz daha berelenmiş
olarak...
Bilmem yalan, bilmem doğru, mahalle kadınları onun için bir vak'a anlatırlardı. Gamsız, güya çocuklarının ölümünden sonra yaşanlak, istememiş... Belediye kulübelerinin karşısında durup boynunu bükmüş, yalvarır gibi kesik kesik uluyarak, çocuklarını öldüren yiyecekten istemiş... Hattâ bir defasında zehirlenmiş, fakat ölmemiş... Çok ıstırap çektikten, çok süründükten sonra tekrar ayağa kalkmış...
Gamsız, çocuklarının ölümünden sonra mahalleye darılmış, ana mektebinin arkasındaki viraneye çekilmişti. Sokakta hemen hiç dolaşmaz, yalnız zaman zaman mektebin bahçe duvarından içeri atlar, çocuklarla oynar, öğle vakti onların artıklarını yerdi.
Çocuklara, büyüklerden fazla emniyet ettiği, onlardan esaslı bir zarar gelmiyeceğini bildiği için miydi, yoksa onların da — kendi

ölmüş küçükleri gibi — masum ve müdafaasız mahlûklar olduğunu hissettiği için mi böyle yapıyordu ?

Öğretmenler, bu altın sarısı gözlerinde mahzun bir vefa ile bakan, çocukların her nazma, her çevrine tahammül eden ihtiyar sokak köpeğini kovmamışlar, bilâkis gizli gizli himaye etmişlerdi. Hasılı, Gamsız, mektebin ha-demesi, kapıcısı nevinden bir enektar, küçüklerin en sevgili bir arkadaşı

olmuştu.

LEYLÂ İL E, MECNUN öv Ana mektepleri, insan cemiyetlerinin küçültülmüş numuneleri gibidir. Orada da fakirlik, kılıksızlık, aileye ait bir leke... gi-ıbi sebeplerle sosyete haricinde bırakılan, yahut vakitsiz bir inziva meyliyle evinden kaçan «yalnız» lar vardır. Gamsız, bilhassa bu küçük «yalnız» larla arkadaşlık eder, bahçenin bir köşesinde onlarla ağır ağır dolaşırdı. Küçük kalblerinde söylenilemiye-cek dertler ve infialler taşıyanlar, onun çamurlu ayaklarını, elleri içine alarak konuşurlardı.

Gamsız, haline göre hasta bakıcılığı bile etmiş, bir gün bah-.- çede koşarken yere yuvarlanan bir minimininin berelenmiş dizini diliyle yalamıştı.

Kafüe, artık mahalledsn çıkmış, yeşil tarlaların arasından geçen bir ince patikaya düşmüştü. Gamsız, en önde; mağrur ve mütevekkil tavriyle yürüyordu. Fakat nedense bugün onda bir neşesizlik, anlaşılmaz bir durgunluk vardı.

Nihayet, bayram yerine varıldı. Burası, gölgeler içinde serin, bir ırmak kenarıydı. Suların içine yeşil söğütler sarkıyordu.

Küçüklerin velvelesinden çayırdaki kuşlar ürküp kaçmıştı. Şimdi gün onlarındı. Koşuşa çığrışa etrafa dağılıyorlar, ağaçlara tırmanıp çimenlerde yuvarlanıyorlardı. Akşama daha dünya kadar zaman olduğunu hesap edemiyerek kuvvetlerini, neşelerini israf ediyorlar, hattâ yiyeceklerini, yemişlerini yemeğe başlıyorlardı.

Gamsız da bir aralık canlanmış, çocuklarla beraber oynamak istemişti. Fakat birdenbire durdu, başını

kaldırarak acı acı uludu. Sonra yavaş yavaş çekildi, iki büyük taşın arasına kıvrılıp yattı.

Gamsız, hastaydı. Çocuklar, derhal bunu farkettiler. Yemek götürdüler. O, verilen yiyecekleri yemiyor, ara sıra titizleşiyor, yalnız

bırakmaları için yalvarır gibi dişlerini çıkararak hafif hafif bağırıyordu.

Gamsızın ıstırabını ve bakışlarındaki perişanlığı öğretmenler de gördüler.

günü i «1 B
*"akat
ız.H
.Siz
,gi(
jn, i
'dan g

arttı.
yaşıy
lenm 1 Gör
ve

— Yaklaşmayın çocuklar... Hayvandır bu. Belki kudurmuştur, dediler.

Çocukların aldırmadıklarını görerek hademelerden birini' nöbetçi bırakmağa mecbur oldular.

* * # Büyücek öğrencilerden biri, — altı, yedi yaşlarında bir kız — birden bire bir şey hatırhyarak bağırmağa başladı:

— Eyvah, Gamsızı zehirlediler... Bu sabah, bir şey almak, için bakkala gitmiştim... Köşe başında, süprüntülükte Gamsız* gördüm... Öteki köpeklerle beraber bir şey yiyordu... Mutlaka, zehirli ekmek yedi.

Öğretmenler, ihtiyar köpekten böyle bir ihtiyatsızlık beklemiyorlardı. Fakat çocuğun dediği doğruydu.

Gamsız, bütün zehirlenen köpeklerde görülen ihtilâçlarla kıvranmağa, çarpınmağa başlamıştı.

Çocukların neşesi birdenbire sönmüş, çayıra bir eski mezarlık sükûtu çökmüştü. Bazıları sızıldanıp ağlıyorlardı. Yapılacak bir şey yoktu.

Mektebin pek sevgilisi de olsa, bir köpek yüzünden bir bayramın küçüklere zehir olmasına müsaade edilemezdi. Öğretmenlerden biri:

— Çocuklar, korkmayın... Siz bilmezsiniz... Gamsız, bir kere daha zehirlendi de kurtuldu... Ona bir şey olmaz... Haydi, oyununuza ! diye bağırdı.

Küçükleri, yarı zorla dağıtmaya başladılar. Bazıları ağlamağa devam ediyor, bazıları, hocanın sözleriyle kendilerini teselli, ederek: «Gamsız, gayretlidir... Bir şey olmaz!» diyordu. Hattâ küçük ellerini açarak onun için dua edenler bile vardı.

Öğretmenler, nihayet başka bir çare düşündüler. Bayram yerini iki üç dakika uzakta bir başka ağaçlığa nakletmek... Battaniyeler, paketler toplandı ve kafile, Gamsızı yalnız bırakarak,, hareket etti.

* * # Çocukların arasında derhal gizli bir teşkilât yapılmıştı. Üç: beş dakikada bir talebeden ikisi kayboluyor, gizlice Gamsızı görmeğe giderek ondan haber getiriyordu. Havadis, derhal küçükler arasında yayılıyor, en miniminileri bile bunu öğretmenlerden, saklıyordu.

Bir saat sonra yine acı bir haber geldi. Gamsız, ölmek üzere idi. Saklandığı taş kovuğundan çıkmış, mütemadiyen çarpı-nıyordu. Ağzı, gözü, ayakları kan içindeydi. Artık ne emir, ne tehdit, çocukları

zaptedemedi. Hep birden ağlaşıp bağrışarak koşmağa başladılar. Öğretmenler, ikisini, üçünü zorla yakalasa, sekizi, onu kurtulup kaçıyordu.

Mamafih, artık köpeğe yaklaşmadılar. Gamsızın çırpınması korkunç bir şeydi. Kâh yerde debeleniyor, ayaklariyle toprakları kazıyor, kâh kanlı ağzını gökyüzüne kaldırarak, tehdit eder gibi, uğursuz bir sesle uluyordu. Nihayet son bir gayretle toparlandı. İçindeki ateşi teskin için ırmağa doğru koşmağa başladı.

* # * Irmak kenarındaki ince tahta köprünün yanında, beş yaşında iki minimini kız vardı. Bunlar, köpeğin tozu dumana katarak geldiğini görünce korktular. Tahta köprüden karşıya geçmek istediler. Fakat birisi telâş ile ırmağa düştü, çırpınmağa başladı.

Gamsız, bu kazayı görünce birden bire durdu. Yolunu değiştirdi. Tahta köprüye koştu. Çocuğun arkasından suya atıldı. Onu ağzıyla eteğinden yakaladı. Öğretmenler yetişinceye kadar onu suyun yüzünde tuttu.

Sonra, artık takati kesilmiş gibi kendini bıraktı. Bir iki kere daldı, etrafındaki suları köpürttü ve öldü.

Kaskatı kesilmiş vücudu, suyun hafif akıntısına uyarak yavaş yavaş uzaklaştı...

günü ı «] B

iz. H

.Siz

jn, i

"dan g

arttı.

Benim İGöe

ve

ılı

Bir intihar şakası

Yemek vakti gelmiş, misafirler sofraya oturmuşlardı. Fakat köşkün kızı Muallâ ile iki arkadaşı ortada yoktu. Onlan aramak vazifesi, Muallânm nişanlısı Cevada havale edildi. Genç adanı, kaçak eşya arayan bir kolcu dikkatiyle evi, bahçeyi baştan başa aradı. Hattâ sokağa çıkıp etraftaki boş kırlara seslendi. Fakat nafile...

Muallânm babası kızmağa, annesi merak etmeğe başlıyordu. Cevad, nihayet onları en akla gelmiyecek bir yerde, yemek salonunun yanında, kullanılmıyan eşya ile dolu, metruk ve karanlık bir odada buldu.

Bunu evvelâ bir oyun, bu delişmen kızların bir azizliği sandılar. Hattâ ev sahibi kaşlarını çatarak onlara işittirecek bir sesle, bu şakanın pek zarif bir şey olmadığını söyledi.

Mamafih bu, bir şaka değildi. En büyüğü yirmi bir yaşında olan bu üç genç kız, zamanın en ciddî, en cazibeli bir meselesini konuşabilmek için oraya kapanmışlar ve kendilerini unutmuşlardı.

Cevad, kapıyı açtığı zaman onları garip bir vaziyette buldu. Odanın içi karanlıktı. Yalnız, pencereden son bir akşam ışığı giriyordu. Üç arkadaş, pencerenin yanında başbaşa vermiş; bu hafif aydınlıkta gazete okumağa çalışıyordu. Kapı açılınca onlar, bir rüyadan uyanmış, başka bir dünyadan dönmüş

gibi şaşaladılar.

Muallânm gözleri yaşlıydı. Arkadaşlarınınkilerde heyecanlı parıltılar vardı.

Nihayet, iş anlaşıldı. Gazetede okuyup münakaşa ettikleri bir intihar vak'asıydı.

O sabahki gazetelerin intihar sütununda meraklı bir havadis vardı: Bir genç kız, gelin olduğu gün kocasının tabancasiyle kendini öldürmüştü. Sebebine gelince, gazetelerden biri, yeni gelinin başka bir adamı sevdiğini, temin ediyor, öteki, bunun bir

intihardan ziyade bir cinayete benzediğini, katilin galiba yeni damat olduğunu söylüyordu. Ötekilerde daha başka türlü tefsirler vardı. Fakat genç kızın bıraktığı mektup asıl sebebi meydana çıkarmıştı.

Akşam gazeteleri bu mektubu; etrafında çiçekli çerçeveler arasında resimler ve fotoğraflarla neşrediyorlardı. Kendini öldüren kız, yüksek bir ailenin tek çocuğuydu. Harikulade güzeldi. Sevdiği bir gençle evleniyordu.

O gün, bir aralık odasında yalnız kalmış, gelin elbiseleriyle kendini aynada seyretmişti. Bunu, bıraktığı mektupta şöyle anlatıyordu:

«Kendime baktıkça içimden ağlamak geliyordu. Gençlik, güzellik ve saadetin en yüksek derecesine çıkmıştım. Bundan daha.ziyadesi zaten tasavvur edilemezdi. Evlendiğim adamla çok sevişiyorduk.

Bir zaman sonra bu sevgi aynı derecede kalmıya-cak, heyecan ve ateşinden çok şey kaybedecekti.

Bu iniş, belki bu gecenin seherinde başlıyacaktı.

Şimdiye kadar hemen hemen matem görmemiştim. Bütün sevdiklerim etrafımda yaşıyordu. Bunlar, birer birer ölmeğe başlıyacaklardı. Nihayet bu güzellik, hiç bir zaman bugünkü kadar müessir olmıyacaktı. Aynada seyrettiğim bu çehre, yavaş yavaş bozulmağa, ihtiyarlamağa başlıyacaktı.

Sevgimi, sevdiklerimi, gençliğimi, güzelliğimi derece derece kaybetmek fikri beni çıldırttı. Niçin en çok mesut olduğum bu dakikada kendi ihtiyarımla ölüp gitmemeli? Niçin ölmek için ihtiyarlığı, hastalığı; sevdiklerimizden bazılarının ölümünü, bazılarının ihmalini beklemeli?»

Bu mektup, böyle daha birçok manasız edebiyatlar ve tazallümlerden sonra şu satırlarla bitiyordu:

«Hasılı, birçok kimseler felâket ve ıstıraplarına tahammül edemiyerek kendüerini öldürüyorlar, beni saadetin ifratı öldürdü.»

m # *

Bu mektup, bir kere de sofrada okundu. Kadınlar ve gençler derin ve müessir bir sükût içinde dinliyorlardı. Bittiği vakit, ev sahibi:
— Allah belâsını versin ?. demekten başka söz bulamıyorum, 44

B<

günü i: «I B

¦**akat iz. H .Siz

jn, i dan g arttı.

Vaşıy Uenm<

il?

4ivi ve

ılı

dedi. Bu, hakikaten taunlardan, koleralardan berbat bir hastalık... Allah encamımızı hayretsin...

Bu sözler, şiddetli itirazlarla karşılaştı.

Genç bir hanım, nihayetsiz bir teessüfle:

— Blu genç kızı ölüme sevkeden derin ve ince sebebi anlamıyorsunuz... Anlayamıyacaksınız, dedi.

Maarif müdürlüğüyle Anadolu vilâyetlerinden birine gitmek üzere olan Nesib, onu tasdik etti:

—, Doğru söylüyorlar amca... Siz, böyle zamane inceliklerini anlamazsınız, dedi.

Bunları söylerken dudaklarında acı bir gülümseme vardı. Muallâ kızdı:

— Sen, aklınca eğleniyorsun... Biraz nezaket rica ederim, diye haykırdı.

Bu iki kardeş çocuğu, aralarında sekiz, on yaş fark bulunmasına rağmen, iki akran gibiydiler.

Birbirlerini çekemezler, mütemadiyen kavga ederlerdi.

Muallâ, fazla hassas ve titiz bir çocuktu. Fakat öteki de az sinsi - hainlerden değildi. Durup dururken, hiç yoktan bir mesele icadederek amcazadesini akrep gibi sokar, o, kızıp bağırırken karşısına geçip

gülerdi. Bazı kimseler bu ebedî geçimsizliği, birbirlerine kanlarının kaynamasına atfederdi.

Mamafih, çoluk çocuğu olmıyan en büyük amcanın aklma başka türlü bir şüphe gelir, «Sakın bu çocuklar birbirlerini sevmesinler?» diye düşünürdü; ama, onun da izah edemediği şeyler vardı.

Nesib, istese Muallâ ile evlenebilirdi. Gerçi amcası zengin, kendisi fakir bir maarif memuruydu. Fakat bu, pek büyük bir mâni sayılamazdı. İnsanın amcası bir dereceye kadar babası demekti. Meğer ki bu Nesib, sakin ve mütevazı görünüşüne rağmen pek fazla mağrur bir insan olsun...

* * Yemek, çok neşesiz geçti. Ev sahibinin ısrariyle kapanan intihar bahsi ikide birde açılıyordu.

Cevad ile geveze bir arkadaşının meclisi neşelendirmek için

sarf ettikleri gayret boşa gitti. Bütün nükteler, espiriler mânâsız ve soğuk göründü. Havada, içeri odalardan birinde bir ölü yatıyormuş gibi bir şey vardı. Kimse, yüksek sesle konuşup gülmüyor, herkes düşünüyordu.

Sofrada kapanan intihar bahsi, yemekten sonra tekrar alevlendi. Muallâ, anlaşılmaz bir ateşle yanıyor, gelinlik elbisesiyle kendini öldüren kızdan âdeta hasret ve hasetle bahsediyordu. -

— Ah, ne güzel... Kimbilir bu dakikada sevgilisi onun için ne kadar yanıyordur!.. Tabiî anası, babası

bile öyle... Biz, bile şimdi bu yabancı kızı bir kardeş gibi sevip acımıyor muyuz?

Balkonda hafif hafif ıslık çalarak sigara içen Nesib, güldü:

— Aman, ayaklarını öpeyim... Bu soğuk cenaze alayına beni de katıştırma... Kendimi bu gülünç

Kaiıienin içinde 'havalen görmeğe bile tahammül edemem...

Genç kızlar, hep birden haykırıştılar:

— Ah kalbsiz!...

Muallâ, cevaba tenezzül etmedi. Sözüne devam ederek:

— Dünyada en mesut ölüm, sevilirken ölmek ve müebbeden sevilmektir, diyordu, intihar edenlere deli diyorlar... Halbuki bu genç

kız, ne kadar doğru düşünüyor ve söylüyor... Hangi büyük filozofun ağzından bu kadar mâkul söz işittik...

Bu genç kız, yaşasaydı sevdiği adamın günden güne kendisinden uzaklaştığını görecekti. Belki gelecek sene, belki de daha evvel bu güzel aşkm yerinde bir avuç külden başka bir şey kalmadığını

görecekti.

Nesib, yine balkonda alaya başladı. Kollarını havaya kaldırarak, şiir okuyan aktör pozları alarak:

— Ah, ey bir avuç külden ibaret kalan hayat enkazı! diyordu, sen de kimbilir bu feshet-i âbad içinde hangi serseri rüzgârlara katılarak, hangi mezarların üzerinde uçarak, hangi malûl ruhların meşâm-ı

tahassüsüne yanık külünü enfiye gibi çektirerek... Fakat benim gibi kalbsiz insan için şür söylemek ama da güç şeymiş... Başladım, fakat bitiremiyorum...

Nesibi artık kimse dinlemiyordu. Şimdi söz sırası Cevada gelmişti. Genç adam, nişanlısının ölümünden bahsetmesinden kuşkulanıyor:

B<
günü i «I B
*"akat iz. H .Siz
>gic
jn, i "dan gj| arttı.
genm<
'İiv;,
ve.;
w
Ih
İ
i
; i! ¦
Iji
'i
¦ İ

i

— Muallâ, rica ederim bu sözü söyleme, diyordu, meselâ sen. ölsen, ben, seni müebbeden sever miyim sanıyorsun?

Nesib, bir daha söze karıştı:

— Hay Allah razı olsun, dedi, bu kadar pişkin ve doğru sözlü olduğunuzu bilmiyordum Cevad Bey...

Genç nişanlı, nazikâne ona itiraz etti:

— Pardon Nesib Bey... Bu sözü sizin anladığınız mânada söylemedim... Muallâ ölürse onu sevmeme imkân kalmaz... Çünkü onun ölümünü haber aldığını dakikada ben de ölürüm...

— Ona ne şüphe Cevad Bey... Ona ne şüphe...

Nesib, sıgarasmı dudakları arasında sıkıyor, sinsi sinsi gülüyordu. Nihayet:

— Hezeyanı bırakınız çocuklar, dedi, gece güzel... Birbirinizi seviyorsunuz... Önünüzde uzun seneler var... Tahammül edile-miyecek bir derdiniz yok... Bu şairane saçmalan bırakın... Tabiî insan olun...

Nenize lâzım...

Muallâ, istihfaf iie omuzlarını silkerek:

— Bizim nasihate ihtiyacımız yok, dedi. Bir hafta sonra mahallî memuriyetinize gidiyorsunuz.

Orada konferanslar falan vererek bunları ahaliye söylersiniz... Nafile, şimdiden cevherlerinizi ziyan etmeyin, maarif müdürü beyefendi hazretleri.

— Çoğu gitti, azı kaldı... Kurtuluyorsun Muallâ...

— Doğrusunu ister misin?.. Bu, sekiz, on gün hakikaten az bir zamandır... Fakat bana bitmiyecek kadar uzun görünüyor...

Büyümek istidadını gösteren bu kavga, bin zahmetle bastırıldı. Nesib, amcalarının bulunduğu odaya geçti.

Biraz sonra erkekler de geldiler, bir poker partisi başladı.

Erkekler, pokere başladıktan sonra ortalığı boş bulan üç genç kız, yine intihardan bahse başlamışlardı.

Parlak, mehtaplı bir yaz gecesiydi. Ortalık, ağustos böceklerinin sesiyle doluydu. Önce biraz bahçede dolaştılar. Sonra sokağa çıktılar. Sık çam ağaçlarının arasında dolaşa dolaşa bir tepeye giden ince bir yolu takibe başladılar. Birbirlerine sımsıkı sarılmışlardı.

Muallâ — Çocuklar, bu yeni gelinin vak'ası bana gittikçe sarıyor... Galiba yakında gazetelerde benim için de böyle bir şey

okuyacaksınız, diyor, nahif omuzlarına attığı kalın yün atkıya rağmen üşümüş gibi titriyordu.

Muallâ, nahif ve mariz bir kızdı. Zaten ailesi onun sıhhati için her yaz, bu dağ başındaki tenha köşke gelirdi.

Arkadaşları da, bu gece onda gördükleri fevkalâdelikten telâşa düşmeye başlıyorlardı.

Necdet — Ben, senden korkmaya başlıyorum, dedi. Bu deliliği yapabilecek bir kızsın... Fakat doğru değil...

Muallâ — Vallahi yaparım, dedi, sade bir şeyden korkuyorum... Ya tahminim boşa çıkarsa, ya nişanlım beni unutursa...

Necdet güldü:

— Tebrik ederim, dedi, sevda hayli terakki etmiş... Cevad Beyle evlenmeğe pek güç razı olmuştun...

Hattâ onu sırf mevkii ve terbiyesi için istediğini söylemiştin... Demek şimdi onu ölecek kadar seviyorsun.

Muallâ, biraz düşündü, ağır bir tavırla:

— Nişanlım şüphesiz sevilmeğe lâyık bir adam..1. Dediğin gibi çok terbiyeli ve nazik... Bir onu, bir de o hain ve kibirli Nesi-bi düşün... Cevad Bey sevilmeğe lâyık bir adam... İtiraf edeyim ki onu bugün lâyık olduğu derecede sevmiyorum... Fakat bir gün bu da gelecek...

— Peki, o halde kendini öldürmek fikri...

— O, büsbütün başka şey... Benim ölmeyi isteyişim sırf ar-kamdakileri acındırmak için... Acaba ne yaparlar?

—ı İyi ama, insan öldükten sonra bunu anlıyamaz ki...

— İnsanın öldükten sonra hiç olmazsa bir gün yaşamasını, daha doğrusu görüp duymakta devam etmesini ne kadar isterdim... Fakat

bu, mümkün değil...

Muallâ, bir sinir buhranı içinde hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Sonra, biraz sakinleşince arkadaşlarına yalvardı:

— Benim aklıma bir şey geliyor... Bir oyun oynıyalım... Ben yalandan kendimi öldürmüş, şu tepeden uçuruma kendimi atmış gibi yapayım... Cevadı buraya getiriniz... Şu çalının ucunda atkımı ve iki satır yazımı bulunuz... Ben, şu ağacın arkasından vak'~ ayı seyredeyim...

Onun çırpınışını ve gözyaşlarını görünce belki seveceğim...

Pardon, yani daha kuvvetle seveceğim. Yalnız annemin, babamın bundan haberi olmamalı...

Cevadla beraber yalnız Nesibi getirebilirsiniz...

* * * Yarım saat sonra... İki genç, Cevad ile Nesibi, esrarengiz bir işaretle dışarı çağırdılar. Muallâmn biraz evvel tepe yoluna doğru gittiğini, hâlâ dönmediğini söylediler, Cevad, telâş içinde, Nesib, sakin, fakat çatkın, kızları takibe başladılar. Uzun aramalardan sonra uçurumun başında bir çalıda Muallânm atkısını buldular. Ucunda iğnelenmiş iki satır mektubu Cevad hıçkırıklarla okudu. Kızlar, onun omuzlarına başlarını dayıyarak, hakiki bir facia karşısında gibi ağlaşıyorlardı.

Biraz uzakta duran Nesib, ağır ağır yanlarına geldi, kâğıdı aldı, okudu, buruşturdu. Sonra bir şey söylemeden, onların feryat etmelerine meydan vermeden seri bir hareketle kendini uçuruma attı...

Sönmüş ocak

Tren kalkmak üzere idi.

Düdükler ötüyor, kondoktörler oradan oraya koşarak kapıları kapıyorlardı.

Yüzbaşı Sekip, hâlâ vagonun basamağında elleri yarı beline kadar pencereden sarkan genç

zevcesinin ellerinde, bir türlü ondan ayrılmağa razı olamıyordu.

Muallim Remzi, onu kolundan tuttu, yarı zorla yere indirdi, yaramaz çocuğunu azarlıyan bir baba gibi1

—- Rayların üstüne düşüp parçalanacaksın, dedi, hem bak, herkes bizimle eğleniyor... Ayıp.

Filhakika istasyonda ve vagon pencerelerinde birçok kimseler, kendi ayrılıklarını, dertlerini unutmuşlar, onlara bakıp gülüyorlardı. Tren, yavaş yavaş uzaklaşırken muallim Remzinin zevcesi Nüveyre de arkadaşı Behireyi omuzlarından çekiyor, gülerek ona, hemen hemen kocasının, Şekibe söylediği şeyleri tekrar ediyordu.

—- Ayıp... Rezil olduk... Çocukluk etme...

Fakat Behire, söz anlıyacak halde değildi. Mendilini uçui-duğu için pencereden kollariyle hareketler yapmakta devam ederek ağlıyor, çırpınıyordu.

— Gitti... Artık görünmüyorlar... Ben ne yapacağım, nasıl dayanacağım?

Nüveyre, arkadaşının bu çocukça teessürüne gülmekten kendini alamadı:

— Elli, altmış günlük bir ayrılık için ıbu kadar telâş ayıp değil mi? diyordu.

Onları uzaktan bu vaziyette görenler bir ana - kız zannederlerdi. Halbuki aynı yaşta iki eski mektep arkadaşı idiler. Birkaç sene birbirini gözden kaybettikten sonra on ay evvel bu küçük Anadolu kasabasında buluşmuşlardı.

Be

günü iı «I B:

iz. H<

.Siz,

1 gid

jn, i.

dan g<

arttı.

i Gön

vel Şad': ıh

Behirenin kocası: Süvari yüzbaşısı, Nüveyreninki lise muallimiydi. Üçer ay izinle ailelerini görmeğe gidyorlardı.

Behire, Istanbulda kalacaktı. Nüveyrenin seyahati biraz daha uzundu. Kıbrısta üç seneden beri görmediği annesine gidiyordu.

Nüveyre, hıçkıra hıçkıra ağlayan arkadaşını teskine çalışırken bir söz sarf etti:

— Beni o kadar şaşırttın ki, Remzi Beye bir «Allâha ısmarladık» diyemedim, dedi. Yabancılar gibi birbirimizden ay-5 rıldılî, biz de insanız.

Behire, saygısızlığını o vakit farketti, yanaklarımın yaşıyla gülerek: . ¦ . .

— Sahi, dedi, ben pek fena yaptım, affet. Mamafih, içimin ne kadar yandığını bilsen hak verirdin...

Ben gitmek iste-nıiyordum ya.. Aksi ablalarımın ısrarı...

Nüveyre, aynı anine tavriyle teselliye devam etti:

— Üç ay dediğin nedir? Göz yumup açmcaya kadar... Üç ay sonra, hattâ istersen daha evvel, yine bu yollardan geçeceksin,.. Yine bu tarlaları, dağları, ocağını, kocanı göreceksin... Sekip Bey, belki sabırsızlığımdan seni pencereden çekip indirir.

Bunları vakur fakat biraz mahzun bir sesle söylerken göz-îeri arkada kalan yerlere, nihayetsiz bir esefle dalıyordu. Sonra, kirpiklerinin ucunda iki iri yaş damlası belirdi. Behire, hayret etti. Bu iki damla yaşm deminden beri üç mendil ıslatan kendi yaşlarından çok daha acı ve manalı olduğunu

'hissetmişti. Arkadaşının ellerini yakalıyarak:

— Sende bir şey var, diye sordu.

Öteki, hiç nazlanmadan, en tabiî bir şeyden bahseder gibi cevap verdi:

— Ben, artık dönmiyeceğim... Büsbütün gidiyorum... Behirenin hayretten ağzı açık kalmıştı. însan, hayatının

en mühim bir vak'asından böyle mi bahsederdi? Scrara, on aydan beri geceli gündüzlü birbirlerini görüyorlardı. Nasıl olmuş-

tu da bu büyük karar hakkında arkadaşına tek bir kelime söylememişti. Birden aklma bir şey geldi:

— Kocanın bir hiyanetini, bir çapkınlığını mı yakaladın?

O, gülümsedi:

— Bilâkis, ben ona Jıiyanet etmek üzereyim...

__ Mî ???

— Artık senden saklamağa sebep kalmıyor... Ben, Remzi Beyden ayrılıyorum... Çok fena bir şey yaptığımı biliyorum... Fakat ne yapayım, ben de insanım... Benim de yaşamağa, mesut olmağa hakkım var... Ben, Kibrisin iyi bir ailesinin kızıyım... Muharebe zamanında ailemiz büyük felâketler geçirdi... Remzi Beyle evlenmeğe mecbur oldum... Kocam, kendi halinde namuslu bir lise öğretmeni... Gündüz talebeleriyle, gece vazife-leriyle meşgul, ağır, sakini bir adam... Ne yüzünde, ne tabiat ve ruhunda hiç bir fevkalâdeliği yok... Senelerce lise öğretmenli-ğiyle memleket, memleket gezdik... Renksiz, fakirane bir hayat, cazibesiz ve yabancı bir erkek... Artık yaşamaktan bıkıyordum... Annem, beni Kabristan çağırdı... Küçüklüğümde bir akraba çocuğuyla bir küçük maceram geçmişti... Benden evvel evlenen bu çocuk, geçen sene zevcesinden ayrıldı... Şimdi ısrarla beni istiyor... O, unutulmuş eski çocuk sevdası, benîm de içimde canlanır gibi oldu... Bunda belki evime ve kocama karşı duyduğum kayıtsızlığın tesiri de var... Uzun uzun düşündüm ve kararımı

verdim. Kıbrısa gittikten sonra kocama, mektupla ayrılmamızı teklif edeceğim... Dürüst ve namuslu bir adam olduğu içici derhal dediğimi yapacağına eminim...

— Şu halde kocanın 'hiç bir şeyden haberi yok...

— Hayır... Beni, birkaç hafta sonra dönecek zannediyor.

— Onu fazla mustarip etmekten korkmuyor musun?..

— Zannetmem... O kadar kendi işlerime boğulmuş bir

adam ki... Hem biraz müteessir bile olsa unutur...

— Seni bu kadar katı kalbli zannetmezdim... Evinden, kocandan öyle bir lisanla bahsediyorsun ki...

— Şüphesiz: şüphesiz ben fana bir insanım. Ne evimi, ne

Be

günü i] «I Bi

~akat

iz. H<

.Siz,

gid
in, L
"dan g<
arttı.
yaşıy
İJenme öıı
¦.,st
ve!
ıh;
o
2
d ,r
kocamı sevmiyorum... Fakat senden de bir ricam var... Çok kuvvetli olmağa mecbur olduğum günde bana onlardan bahsetme...

Artık zaptedemediği gözyaşlarını arkadaşına göstermemek için başını pencereden çıkardı, uzakları

seyretmeğe başladı.

* # *

Tren, birinci istasyondan bir türlü hareket etmiyor, yolcular hayretle birbirlerine soruyorlardı. Nihayet iş anlaşıldı; ilerdeki köprülerden biri bozulmuş... Tamiri için yirmi dört saat kadar zaman lazımmış...

Tren geceden sonra naçar, geri döndü. Yolcuları kasabaya iade etti.

Evinin önünde arabadan indiği vakit kasabanın saati on ikiyi çalıyordu. Sokaklar, bir mezarlık gibi sessiz ve karanlıktı.

Hizmetçi, daha yatmamıştı. Bu, oğullan askerde ölmüş yarı meczup, kimsesiz bir yerli kadındı ki, geceleri geç vakitlere kadar Kur'an okurdu.

— Beyefendi galiba biraz rahatsız, dedi, yemek yedi, konuşmadı, erkenden yattı.

'Nüveyre, karanlıkta yukarı çıkarken, bu eski evi, uykusundan uyandırmaktan korkar gibi ayaklarının ucuna basıyordu. Kocasını uyandırıp uyandırmamakta tereddüdü vardı. Bu, hiç umulmıyan saatte onun evine dönmesi büyük bir vak'aydı. Fakat belki kocası aşağıdaki hizmetçi kadar şaşırıp sevinmiyecek-ti. Elinde gece

kandiliyle bir dakika sofada durup düşündü, etrafına baktı. Evinin yıkıldığını hiçbir zaman bu dakikaki kadar kuvvetle, acılıkla hissetmemişti. Sonra arkadaşının evindeki şenliği düşündü. Onlar şimdi kimbilir saadetten nasıl çıldırıyorlardı? Mamafih, vak'ayı

Remziye haber vermeden yatmayı ciddî bulmadı. Yavaşça kapıyı açtı. Karanlıkta odanın ortasında yüzükoyun yere serilmiş, bir adam yatıyordu. Bu yatışta, uzun bir çarK X L, A

pişnıadan sonra öldürülmüş bir insanm hali vardı. Nüveyre, kor-jnısundan haykıracaktı, fakat o, hiç

kımıldamadan sönük bir sesle:

— Sen misin Ayşe nine, dedi, yatmadın mı, ne istiyorsun?

Sonra, cevap verilmediğini görünce başını çevirdi, toparlandı.

Elinde titrek kandiliyle kapıda duran karısına bakıyor, kendini çılgm bir hastalık rüyası içinde sanıyordu.

Nüveyre, sakin bir sesle, kısa cümlelerle ona vak'ayı anlattı. Sonra yine aynı sakin sesle sordu:

¦— Sana ne oldu? Hasta mısın?

— Neye cevap vermiyorsun?

— Hiç... Biraz yorgunluk... Başım da ağrıyor.

— Acaba?

— Benden sakladığın bir şey var...

-— Benim senden saklıyacak nem olabilir ki ?

Bunu söylerken öyle acı bir gülümseyişi, öyle bir omuz silkisi vardı ki, genç kadının dikkatinden kaçmadı. Bu omuz silkiş, ağır bir yük altında ezilmiş bir insanm artık onu atmak istemesine benziyordu. Kocasını, yıldırımla devrilmiş bir ağaca benzeyen iri vücuduyla, ağlamaktan şişmiş

gözleriyle, mütekaîlis çehresiyle hiç bu kadar mustarip ve ümitsiz görmemişti.

Bu vaziyette yakalandığına sıkıldığını, büyük bir cebr-i nefs i]e bir daha açılmamak üzere tekrar kapanacağını anlıyordu. Hattâ şimdiden yavaş yavaş kendine hâkim oluyor, trenlerdeki yolsuzluktan şikâyete başlıyordu.

Nüveyre, sualini değiştirdi:

— Döndüğüme memnun olmadın mı? dedi.

O, nedense cevap vermek istemedi, sade anlamadığı şeyler hakkında sualler soran bir meraklı

çocuğa hitap eder gibi şefkatle:

— Yorgunsun... Haydi yat... Yarın konuşuruz, dedi.

Be

günü iı «l Bi

+"akat i iz. H(.Siz, >gid in, il 'dan g< arttı. yaşıy< Benme LGönl
F

vel îid ıh; ,' (

z i

r

Nüveyre, hakikati mutlaka öğrenmeğe azmetmişti. Sualini bu defa başka şekilde tekrar etti:

— Memnun olmadın.., Yazık...

— Memnun olmamak mümkün değil Nüveyre... Kucağımızda ölmüş bir ölünün velev ki muvakkaten, bir dakika için, tekrar gözlerini açıp baktığını görmek, insanı, ne de olsa memnun eder.

Genç kadın olduğu yerde taş gibi donup kaldı. Uzun tereddütlerden ve mücadelelerden sonra verilmiş büyük kararların sükûnu içinde ağır ağır devam ediyordu:

— Beni büsbütün bırakıp gittiğini biliyorum... Bunu yıllardan beri bekliyorum.. Yıllardan beri dememe hayret edersin... Fakat emin ol ki ben onu senden çok evvel biliyorum... Beyhude olduğu için söylemiyecektim... Hiç olmazsa insanlığımı, izzet-i nefsimi kurtaracaktım. Vukuat yardım etmedi...

Evet, Nüveyre... Ben, bütün bir hayatı seninle beraber geçirmek kabil olmıyaca-ğmı çok eskiden, evlendiğimiz zamanlarda biliyordum... Senin kadar güzel ve ince bir mahlûk, benim gibi bütün cazibelerden mahrum kaba saba bir mektep hocasını nasıl beğenebilirdi? Akıl ve hayale gelmiyecek vakaların yardımiyle evlendik... Fakat ben, bu saadetin devam edeceğine yine inanmıyordum..

Zihnim, mantığım bir türlü selâmet ve isabetini kaybetmiyordu. Aramızdaki maddî, mânevi büyük müsavatsızlık daima bir riyaziye dâvası gibi gözümün önündeydi... Sonra vehimlerim de buna yardım ediyordu... Dünyada seni her şeyden yüksek görüyorum. Binaenaleyh seni kaybetmek korkusu, göğsüme batmış, bir bıçak

gibi daima beni tazip ediyordu... Zevcemdin... Ölünceye kadar beraber yaşamak için yeminlerimiz, taahhütlerimiz vardı. Böyle olduğu halde ben, sana daima bir misafir göziyle bakıyordum: «İmkânı yok... Onu, ben ömrümün sonuna kadar nasıl muhafaza ederim?» diyordum... Sen, daima yanımda olduğun halde öyle yabancı, öyle uzaktın ki... Her sabah uyandığım, yanımda senin başını gördüğüm zaman kendi kendime soruyorum: «Sakın bu son gün olmasın?... Acaba yann bu saatte uyandığım vakit onu yanımda bulabilecek miyim?» Fakir bir muallimdim... Sana

süslü ve renkli bir hayat temin edemedim... Sonra bütün sevgime rağmen karşında bir ağaç kütüğü

gibi kaba ve hissiz görü-nüyordum... Zevcem, az çok benimle müsavi olsaydı belki asıl cehremi göstermekten korkmıyacaktım. Kendimi ona sevdirmeğe çalışacaktım... Fakat... Beyhude sözlere ne lüzum var?... Beş sene bir arada yaşadığımız halde birbirimize yabancı kaldık... Sende hoşnutsuzluk seneden seneye artıyordu... Bunu gayet iyi görüyordum... Fakat ne çare ki, elimde bir şey yoktu...

Tazallüm etmekten, merhamet istemekten, bir kat daha küçülüp kendimi istihfaf ettirmekten başka bir şey yapamazdım... Nihayet, bildiğim felâket gelip çattı... Anneni göreceğin geldiğini söyledin...

Benden izin istedin... Senelerden beri çektiğim korku bende umulmaz bir hassasiyet uyandırmıştı.

Sonra, halin, sesin, tereddüdün... Bir anda her şeyi anladım: «Gidiyor... Onu müebbeden kaybediyorum... Artık gelmiyecek!» dedim.. O kadar ümitsizdik ki, hiç bir şey yapmadım. Zaten sana da acıyordum... «Bu kadar nadide bir mahlûka yazık oluyor.» diyordum... Bütün metanetimi, tahammülümü topladım... Hiç bir şikayetsiz, sızıltısız bu acıya tahammül ettim... Fakat aksi bir tesadüf... Her ne ise, bu acı şeyleri söylediğim için beni affet... Yorgunsun, uyu...

Çehresi yavaş yavaş eski sükunetini bulmuştu. Gürültü yapmaktan korkar gibi sessiz, sedasız odadan çıktı, bir koltuğun içinde üşüyor gibi titreyen karışım yalnız bıraktı.

— 3 -

Ertesi günü aynı hal... Geceki vak'ayı ve itirafı unutmuş gibi görünen karı - koca, aynı sakin ve lakayt tavırla istasyonda

birbirlerinden ayrıldılar.

Remzi, geceye kadar kırlarda dolaştıktan sonra evine döndü, aynı karanlık odada, aynı boğazlanmış

hayvan vaziyetiyle tahtaların üstüne uzandı. Saatler geçti, kapı çalındı. Merdivenlerde, sofada hafif bir ayak sesi...

Bir gece evvelki rüyanın bir daha tekerrürüne ihtimal ver-nu'yen Remzi: 56

Bc

günü iı «F BJ

+"akat i ız.H* .Siz, >gid in, il dan g< arttı. _.yaşıy< ienme I in

-üva

vel

nd

ıh:

a z i

Sen misin Ayşe? dedi.

Karanlıkta, Nüveyrenin sesi:

— Benim Remzi, dedi. Dün geceki istasyonda, trenden indim... Aynı yollardan dolaşarak eve geldim... Senin yine burada, bu vaziyette beni beklediğini biliyordum. Ve bu, hiç bir zaman gözümün önünden gitmiyecektL.. Dün gece tesire kapılmaktan korktum... Fakat şimdi uzun uzun düşündükten sonra sana kat'î kararımı söylüyorum... Gitmiyeceğim Remzi... Ölünceye kadar seni birakmıyacağım... Artık birbirimizi mesut etmeğe bütüc kuvvetimizle çalışacağız.

Gurur

Her akşam, âdet ettiği üzere, ortalık kararırken, küçük kovasını almış, bahçedeki çiçekleri sulamağa çıkmıştı.

Beş, on dakika sonra sokaktan geçen Celil Ziya Bey, parmaklığın önünde durarak seslendi:

— Bonjur Vecihe Hanım... Çocuklar nasıl?

— Teşekkür ederim... Ellerinizi öpüyorlar. Siz nasılsınız?

— Ben de öyle...

Genç kız, hafifçe kızararak dudağını ısırdı. Kaşlarını çattı. Celil, acele acele sözünü ikmal etti: —¦

Yani teşekkür ederim demek istiyorum. Çocuklar, Vecihenin çok sevdiği çiçeklerdi. Genç kız, kocaman bir ortanca kopardı. Parmaklığın arasından Celil Beye uzattı:

— Çirkin bir şey ama, değişiklik olur... Çiçeklerimin çeşidi maalesef çok az... Her akşam aynı şeyden usanacaksınız?

— Hiç öyle görünmiyor, hattâ bilâkis...

Celil, çiçeği almıyor, onu genç kızm elinde seviyor gibi yaparak parmaklarına dokunuyordu.

Vecihe, tekrar kuşkulandı. Kaşları daha ziyade hiddetle çatıldı. Çiçeği duvarın üstüne bırakarak elini çekti.

— Nasılsınız? Yorgun musunuz?... Başınız ağrımıyor ya inşallah?...

— Bilâkis, gayet iyiyim...

Vecihenin, nezaket icabı bu cevaptan memnun görünmesi lâzımdı. Fakat o, bilâkis somurttu.

— Siz nasılsınız?

— Her zamanki gibi... Evde temizlik yaptım... Yemek pişirdim... Babam için dikiş diktim...

Yorgunum... Biraz başım ağrı-

Celil, hayretle ona baktı. Bu nikbin, daima şen genç kızm

ilk defa yorgunluktan ve baş ağrısından şikâyet ettiğini istiyor, bunu bir maksatla söylediğini düşünemiyordu:

— Buna çok teessüf ettim... Sakın bu, geçirdiğiniz yekna-3ak, eğlencesiz hayatın neticesi olmasın...

— Hayatımdan çok memnun olduğumu zannederim ki, biliyorsunuz.

İnfialini artık açıktan açığa gösteriyordu.

— Biliyorum... Fakat insan da mütemadiyen evde kapanıp oturamaz ya... Biraz gezmek, biraz eğlenmek, biraz yaşamak istemez mi? Belki yalnız olduğunuzu düşünüyorsunuz... Fakat siz isterseniz arkadaşlarınız da olabilir?

— Benim mi?

— Neye öyle hayretle yüzüme bakıyorsunuz... Sizin arkadaşlarınız olamaz mı ?

— Hayır...

— Niçin?

— Sebebini keşfetmeliydiniz.

— Siz izah ediniz.

— Bilirsiniz ki ben, mağrur bir kızım... Fakirliğimin derecesini saklamağa tenezzül etmiyecek kadar mağrur bir kızım... Hali, vakti yerinde insanlardan arkadaşım olamaz...

— Ne yanlış... Siz, o kadar zarif, şen, terbiyeli... Munis... Vecihe, titiz bir hareketle onun sözünü

kesti:

— Ben; zarif, şen.... bir kız olduğum için hoşlanırlar, arkadaşlığa kabul ederler, demek istiyorsunuz, değil mi? Şu halde ben, o evlere, o insanların araşma müsavi haklara malik bir insan, bir arkadaş

gibi değil, sırf hoşa gittiği için kabul edilen bir eğlence, bir dalkavuk gibi girip çıkacağım...

— Yanlış anlamayınız... Pardon...

Vecihe, sözünün arkasını bırakarak aynı titizlikle devam ¦etti:

— Ehemmiyeti yok... Evet, kibarlarla arkadaş olamam... Çünkü yanlarında iğrenç bir sığıntı

mevkiinde kalınan... Fakirlerle olamam... Zira, gayet iyi biliyorsunuz ki, her zaman böyle fakir olmadım... Zenginken onlara gayet iyi muamele ederdim... Ft'tat şimdi akran o*?xak aralarına karışmak... Hasılı, bu da tat-

sız, tuzsuz bir şey... Hem fukaralığın asıl fenalığı şuradadır ki, yaşamak mecburiyeti böyle insanlardan birçoğunu zelil, sinsi yapıyor...

— Yok Vecihe Hanımefendi... Ben, size hayat tarzınızı değiştiriniz demedim... Yalnız zaman zaman bir parça eğlenmek... Meselâ biz, gayet iyi iki arkadaş olduk... Ara sıra, meselâ sizi bir parça gezmeğe götürsem... Geri fikirli bir eski zaman kızı değilsiniz ki, bunda bir gayri tabiilik göresiniz...

Celil Ziya Bey, iyiden iyiye basan karanlığa rağmen, Veci-henin sarardığını, ıstırap ile tekallûs ettiğini gördü, sustu. Genç kız, istihfaf kâr bir huşunetle ağır ağır cevap verdi:

— Mantığa, münakaşaya sığar bir mesele olmadığı için kısa keseceğim... Bunu bana, siz mi teklif ediyorsunuz?

— Zannederim bunda size karşı duyduğum derin hürmete ve sempatiye dokunur bir şey yok...

— Bizce ehemmiyeti olmıyabilir... Fakat etrafımızdaki insanların telâkkisini bilirsiniz... Bir genç kıza, hem de fakir ve babasının vaziyeti itibariyle size karşı borçlu mevkiinde olan bir genç kıza böyle bir arkadaşlık teklif etmek... Onu halk nazarında çirkin bir mevkie düşürmek. Garip hürmet, garip sempati...

Parmaklığın demirlerini yakalıyan elleri titriyor, karanlığın içinde narin selueti bir heykel vekarı

alıyordu.

— Vecihe Hanım... Rica ederim... Benim ne adam olduğumu biliyorsunuz... îzah edeyim...

Elinin sert bir hareketiyle onu yine susturdu:

— Sizi namuslu, nezih bir insan bildiğim için bu kadarını söyledim... Aksi halde sükût eder ve arkamı çevirirdim.

— Evet ama, beni çok fena mevkide bıraktınız.

Celil Ziya, nadim ve mustarip görünüyordu. Genç kızın sinirlerindeki gerginlik geçmişti.

Gülümsiyerek:

— Biraz belki sert söyledim... Kusura bakmayınız... Malûm ya bu gece biraz hastayım...

— Siz her zaman o kadar sade, o kadar şen ve lâkayŁsiniz...

— Zannederim ki asıl kabatim de bu... Biraz sade, biraz şen ve lakayt görünüldü mü zannediyorlar ki...

Vecihe, birdenbire sustu:

60

var...

Yeni bir münakaşaya gireceğiz Celil Bey, dedi, bonsu-

0nun cevabını beklemeden arkasını döndü, koşar gibi sürat-

]e içeri girdi.

* * * Lâmbayı yakmadı, babasının pencere yanındaki koltuğuna oturup gömüldü. Biraz evvel başım ağrıyor dediği yalandı. Fakat şimdi hakikaten şakakları bir mengene içinde sıkılıyor gibiydi.

Kendi kendine:

— Celil Ziya Beyi de anladık, inandığımız insanlar teker teker devrilip gidiyor... Galiba yeryüzünde namuslu tek insan bulamıyacağız, diyordu.

Karanlıkta saatin muntazam tıkırtısından başka ses yoktu. Babası, kimbilir yine kaçta gelecekti?

Vecihenin nadir ümitsizlik saatlerinden biriydi. Odada dalgalanan hafif akşam ışıklarını bile fazla buldu. Başını arkaya çevirdi, gözlerini kapadı, düşünmeğe başladı.

Evet, bu, onun için en siyah bir ümitsizlik gecesiydi. Mamafih Celil Ziya Bey hakkında son hükmünü

veremiyordu.

Hayatı bir sinema şeridi gibi gözünün önünden geçti. Evvelâ annesini gördü. Mağrur ve hâkim bir kadındı, iyi, fakat biraz zevkine düşkün, iradesiz bir adanı olan kocasını bir çocuk gibi idare etmişti.

Genç bir yaşta kazaya benzeyen bir hastalıkla ölüp gitmişti. Bu ölüm, kocası Şevket Bey için bir felâket olmuştu. Elindeki serveti idare edememiş, borsa oyunlarına girmiş, kumar oynamış, hasılı, üç, dört sene içinde nesi var, nesi yoksa altından girip, üstünden çıkmıştı. Bu felâketin altından kalkınacak bir adam değildi. Ya sürünecek, ya ölecekti. Fakat bereket versin ki, annesinin ölümü

zamanında, henüz bir çocuk olan Vecihe, bu iflâs gününe kadar büyümüş, onun gibi akıllı ve iradeli bir insan olmuştu. Tecrübesizliğine rağmen, nevmit olmadı. (Babasını bir iş bulmağa, teşvik etti.

Şevket Bey, evvelâ bir bankaya girerek iki sene çalıştı. Sonra daiha dolgunca bir maaşla bir tütün şirketine kasadar oldu.

Görmüş, geçirmiş: bir eski sefihe, bu işlerin çok sefiîâne ve

yorucu görünmemesine imkân yoktu. Fakat kızı, onu mütemadiyen teşvik ve teselli ediyordu. Sonra, onu eski hayatını arat-.jnıyaeak kadar iyi yaşatmanın çaresini bulmuştu.

Açıklık bir yerde,; ehemmiyetsiz bir kira ile tuttukları minimini — eski konaklarından kurtulmuş beş, on parça eşya ile— döşeyip süslemiş, ona hemen hemen kibar yaz evi manzarası vermişti.

Şevket Bey, akşamlan işinden döndüğü vakit, güzel çiçeklerle süslü küçük bir bahçeye giriyor, neşe ve bahar ile dolu bir genç kız

tarafından karşılanıyor, sofrasının çiçeklerine kadar hiç bir şeyi ihmal edilmemiş bir odada güle eğlene yemeğini yiyordu.

Fakat nedense son zamanlarda Şevket Beyde bazı yeis ve asabiyet alametleri belirmişti. Akşamları

evine geç dönüyor, hattâ kızını gece yarılarına kadar beklettiği oluyordu.

Vecihe, birkaç defa bu tebeddülün sebebini öğrenmek, mümkünse bir çare aramak istemişti. Fakat Şevket Bey, açık bir cevap vermemiş, hastalıktan, yorgunluktan, aksi tesadüflerden bahsetmişti. Belli ki, yalan söylüyor ve üzülüyordu. Vecihe, bunu anladığı için pek fazla üstüne varmağa cesaret edememişti. Şimdilik vukuatı beklemek lâzımdı. Sebep ne ise elbet meydana çıkardı.

Haydi babasındaki asabiyet bir dereceye kadar tabiî görülsün. Ya Celil Ziya Beye ne olmuştu?

Genç kız, karanlıkta düşünürken babasındaki değişiklik ile Celil Ziya Beyin son vaziyeti arasında müphem bir münasebet görüyor, müteessir oluyordu.

Celil, babasının bulunduğu tütün şirketinin müdürü idi, bir iş adamından ziyade bir san'atkâra benzeyen ince, kibar ve biraz mahcup bir gençti.

Şevket Bey, üç ay evvel hasta olmuş, birkaç gün şirkete

2T1-

dememişti. Celil Bey, hem onun hatırını sormak, hem. aylığım getirmek için bir akşam, evlerine uğramıştı. Vecihe ile uzun uzun konuşmuşlardı.

Nedense o günden sonra Celil Ziya Beyin ayağı bu semte pek alışmıştı. Hemen her aksam üstü

Şevket Beyin kapısı önün-

Üs

den geçiyor, bahçe parmaklığının önünde üç, beş dakika durarak Veçihe ile konuşuyordu.

— îşler beni fena halde yoruyor... Akşama doğru bir yanın baş ağrısı geliyor... Açık havada biraz dolaşmadıkça geçmiyor.

İkisi de inanmadıkları halde, o, her akşam, bu yalanı tekrar ediyor, genç kız, gütümsiyerek dinliyordu.

Celil 'Ziya, bu gayretli, şen ve mağrur genç kızı çok beğeniyordu. Vecihe de bilhassa onun nezaket ve inceliğini takdir ediyordu.

Celil, fazla olarak çok saygılı bir adamdı. Bir akşam, Vecihe, ona açılmak üzere olan bir nadide çiçekten bahsetmiş, onun gösterdiği merak üzeri «Buyurunuz, görünüz» diye bahçe kapısını açmıştı.

Fakat Celil, onun yalnız olduğunu görerek içeri girmekten çekinmiş, hafifçe kızararak: j

«Müsaade ederseniz şimdi görmeyim... Benim için bir sürpriz olsun... Daha iyi!» demişti.

Vecihe: «Sakın hareketime yanlış mâna vermiş, kendisini bahane ile bahçeye davet ettiğimi zannetmiş olmasın!» diye günlerce üzülmüştü.

İşte bu çok saygılı adam bir zamandanberi tavrını değiştirmeğe, ona karşı laubali vaziyetler almağa, garip sözler söylemeğe başlıyordu. Vecihe, o gece bir karar verdi. Artık akşam üstleri bahçeye çıkmıyacak, Celil Ziya Beyle konugmıyacaktı. Zengin insanların bazı tuhaf fikirleri olurdu. İhtimal, bu Celil Ziya Bey de onun gizli bir maksatla kendisine iltifat etmesinden şüpheleniyordu.

Vecihe, kendine verdiği sözde dört gün durdu. Daha da duracaktı. Fakat bir akşam...

Bir akşam —babası artık gece yarısında gelmeyi âdet ettiği için — kendi kendine yemek yiyordu. Kapı

çalındı. Celil Bey geldij

— Sizi bahçede göremiyorum... Merak ettim, dedi. O, biraz soğuk cevap verdi:

— Teşekkür ederim... Bir şeyim yok.. Bazı işlerim vardı.

., — Müsaade eder misiniz biraz gireyim?

Vecihe, hayretle onun yüzüne baktı. Bu harekete mâna veremiyordu. Mamafih, korkuyor gibi görünmek izzeti nefsine dokundu. «Buyurun» dedi, onu, babasının kapı yanındaki küçük odasına aldı. Celil Beyde garip bir neşe ve heyecan vardı. Vecihe, onun sarhoş olduğunu farketti. Genç

adamdaki büyük tebeddül bu gece bütün çirkinliğiyle meydana çıkıyordu. Babasının koltuğuna küstah bir tarzda oturmuş, bacaklarını, yatar gibi uzatmış, açık ve laubali şeyler söylüyor, Vecihenin hayret ve asabiyetine dikkat etmiyordu. Zevkten, eğlenceden, yaşamak hakkından ve daha başka şeylerden hafif bir lisanla bahsettikten sonra, küstahlığı artırdı. Genç kızı bileğinden yakahyarak öpmek istedi.

Onun, hafif ve nankör bir baba için hayatmı ziyan etmesine acıdığını anlattı.

Vecihe, fazla kurulmuş bir zenberek şiddetiyle boşandı. Celil Ziya Beyi hakaretle evinden kovdu.

Aradan üç gün geçmişti.

Celil Ziya, bir gece apartmanında yalnızdı. Gündüz, çok yorulmuş olduğu için yatmağa hazırlanıyordu. Kapı çalındı. Bir genç hanımın kendisini görmek istediğini haber verdiler. Bekâr ve yalnız bir adam olduğu halde maceraperest değildi. Bu saatte evine gelmeğe cesaret edecek derecede tanıdığı bir kadın da yoktu. Tekrar giyinerek kabul odasına girdi. Karşısında Veciheyi gördü. Şaşkınlıktan dili tutuldu. Gözlerine inanamıyor, kapının önünde durarak hayretle ona bakıyordu.

Vecihe, mantosunu çıkarmış, başını çözmüştü. Aynanın karşısında saçlarını düzeltiyordu.

Gülümsiyerek Celil Ziyaya doğru yürüdü, garip bir teklifsizlikle onun ellerini tuttu:

— Hayret ediyorsunuz değil mi? !!!??

tir

Nazik ve oynak tavırlar, seri kelimelerle sözüne devam et-

— Geçen akşam bana lüzumundan fazla iltifat ettiniz. Size fevkalâde kaba bir mukabelede bulundum. Affediniz. Ben asa-

bi bir kızım... Saatim saatime uymaz. Sonradan uzun uzun düşündüm. Hareketimi pek münasebetsiz buldum. Size tarziye ver» meğe geldim. Beni affedeceksiniz değil mi? Celil Ziya, hâlâ kendine gelemiyor:

— Estağfurullah Vecihe hanım.. Fakat cidden anlayamıyorum, diye kekeliyordu.

— Bu gece ne kadar korkaksınız... Nerede o geçen geceki güzel cesaretiniz?.. Âdeta hemen gitmemi bekliyor gibisiniz... Fakat benim hiç öyle bir niyetim yok... Ne kadar sıcak... Pencereleri açamaz mıyız?

Yanakları kırmızıydı, gözlerinde garip bir parıltı vardı. Pencereye yürüdü, perdeleri açtı, fakat sonra tekrar kapadı:

— Karşı pencerede ışık var... Gören olur.

— Ehemmiyeti yok. /

— Hem böyle kapalı pencereler samimiyeti daha ziyade artırır... Siz, neye o kadar neşesizsiniz Celil Bey?... Benden ibret almıyor musunuz?

Kendini bir kanapeye attı, gözlerinden yaş gelerek gülmeğe başladı:

— Biraz yaklaşınız lütfen... Şöyle karşıma... Daha iyisi yanıma... Biliyor musunuz? Ben bu gece dehşet bir şey yaptım... Babamın konyaklarını içtim... Fena halde üşüyordum da... Gerçi henüz yaz aylan içinde sayılırız ama... Konyak ne güzel şey... Kuzum Celil Bey... Sizde konyak bulunmaz mı?

__ ! ! ! !

—- Benim için o kadar mühim değil ama... Sizin çatkın ve şaşkın çehrenizin mutlaka değişmesi lâzım... Rica ederim, konyak buldurunuz... Mamafih başka içki de olabilir... Viski... A-mer... Absent...

isimlerini de bilmem ki...

Celü Ziya, yavaş yavaş kendini toplamıştı:

— Neniz var Vecihe Hanım, dedi, siz, biraz rahatsız görünüyorsunuz...

Genç kız, onun cevap vermesine meydan bırakmadı, birdenbire kolunu boynuna doladı, yanağını

yanağına yaklaştırdı:

— Riyakârlığa ne lüzum var?.. Açık hareket edelim... Be-

0İ istiyordunuz... Geldim... Bu gece sizinle beraberim... Neye konyak getirtmiyorsunuz?

Celil Ziya, bir rüya içinde gibiydi. Genç kızın boğarcasma boynunu sıkan kolları, yanağının üstünde ateş gibi yanan yanağı onu en şiddetli içkilerden ziyade sarhoş ediyordu. Yavaş yavaş kendini

kaybetmeğe başladı. Zihninde düşünmek kudreti kalmadı. Artık ne bu genç kızın halindeki garabeti farketti, ne gözlerindeki garip ateşi gördü.

Celil Ziya, Vecihenin kollarında ateş ve çılgınlıkla dolu bir aşk gecesi geçirdi, sabaha doğru bitap düştü, onun kucağında uyuyakaldı. Uyandığı zaman öğle olmuştu.

Vecihe, erkenden gitmişti. Yalnız aynanın önünde bir tarağı duruyordu. Bu tarak olmasa Celil Ziya, kendini bir rüyadan uyanmış sanacaktı.

O gün çalışamadı. O gece, ertesi gece gayri ihtiyari Vecihe-_yi bekledi. Üçüncü gün bürosunda Şevket beyin bir mektubunu buldu. İhtiyar memur, ahvali sıhhiyesi dolayısiyle müesseseden ayrılmağa mecbur kaldığım söylüyordu.

Celil Ziya, o akşam Şevket Beyin evine uğradı, fakat kapıyı kapalı, pencereleri simsiyah buldu.

Vecihe, bir gün evvel babasiyle beraber şehri terketmişti.

— 3 —

Celil Ziya, vak'ayı kendi kendine şöyle izah ediyordu: — Hafif bir ahir zaman kızı... Evvelâ kendini ağır satmak istedi. Tutturamadı. Bana karşı bir zaafı... Hattâ zaaf bile de-;§il... Sadece bir arzusu vardı. Babası başka bir memlekete gitmeğe karar verince bu kaprisi tatmine karar verdi... Her halde çok hoş bir gece geçirdik...

Celil Ziya Bey, Veciheden bir haber alamamıştı. Mamafih onu arayıp soruşturmak için bir sebep de yoktu. Bu genç kız, onu çok feci bir hayal kırıklığına uğratmıştı. Bir zamanlar onu ne kadar başka bir insan zanneder, ne büyük bir hürmetle severdi. Halbuki o gece âdi bir sokak kadını gibi kendi ayağiyle evine gelmiş, ne ahlâkta bir mahlűk olduğunu göstermişti. Her halde
bu kız; aramağa, düşünmeğe değer bir şey değildi. Mamafih., aradan aylar geçtiği halde ne bu hafif genç kızı, ne o geceyi İ»ir türlü aklından çıkaramıyordu.

Celil; mahzun, dalgın, titiz bir adam oldu. Hayattan zevk alamamağa başladı. Bunu evvelâ bir geçici hastalık sandı. Sonra mütemadiyen düşündüğü bu gece ile bu hastalık arasında bir münasebet gördü. Veciheyi delicesine sevdiğini kendi kendisine itiraf

etti. Bu itiraftan sonra artık yerinde duramadı. Uzun tahkikattan sonra Vecihenin vilâyetlerden birinde bir banka kâtibesi olduğunu, babasınm vefat ettiğini, kendi kendine yaşadığını öğrendi vo arkasından gitti.

* # # — Vecihe Hanım, siz misiniz? Ne garip tesadüf!... Bir ig için iki gündenberi burada bulunuyorum..

Sizi görünce şaşırdım.

Celil Ziya, ona burada rasgeldiğine hayret etmiş görünüyor, sakin ve lakayt bir tavırla söz söylüyordu.

Fakat çehresi korkunç bir sarılık almıştı. Kendisini bir parça bıraksa, bir sıtma nöbeti içinde gibi titreyeceğini, dişlerinin birbirine çarpacağını hissediyordu. Bu genç kızı ne derece sevdiğini hiç bir zaman bu kadar kuvvetle anlamamıştı.

Vecihe, maziyi tamamiyle aklından silip çıkarmış gibi sakin ve soğuk cevap verdi;

— Evet, dokuz aydanberi burada memurum. Konuşmağa devam ettiler. Celil Ziya, onun hayatına dair

sualler sordu.

Vecihe, aynı soğuk resmiyetle kısa cevaplar verdi, babasının öldüğünü, kendisinin fakirane, temiz ve oldukça mesut bir hayat geçirdiğini söyledi. Bunları anlatırken defterler, hesaplarla meşgul oluyor, bu konuşmanın bir an evvel değişmesini ister gibi görünüyordu.

Celil, artık kendini zaptedemedi. Heyecanını gizliyemedip bir sesle:

— O geceyi hiç mi hatırlamıyorsunuz Vecihe Hanım? dedi. Genç kız, hafifçe kaşlarını çattı:

— O gecede ben hatırlanmağa değer bir hususiyet görmüyorum.

— Ne söylüyorsunuz? Bana umulmıyacak kadar güzel bir rüya gösterdiniz... Büyük bir aşk değilse bile, her halde bana karşı bir küçük meyliniz vardı! Böyle olmasa o kadar kolaylıkla kendinizi kollarıma atar mıydınız? Niçin birdenbire ortadan kayboldunuz? Ben, o güzel geceye benzer birçok geceler geçireceğimizi ümit ediyordum.

Vecihe, bileklerini masaya dayamış, gözlerinde vakur bir kinle, Celil Ziyaya bakıyordu. Dudaklarında acı bir tebessümle ağır ağır cevap verdi:

— Bir zamanlar size karşı içimde bir meyil uyanmıştı... Bunu inkâr edemem, fakat o vakit sizi iyi tanımamıştım...

— Ne demek istediğinizi...

Genç kız, elinin bir hareketiyle susturarak devam etti:

— Müsaade ediniz... Bana evvelâ çok hürmetle muamele ediyordunuz... Sonra birdenbire tavrınız değişti... Bir gece bana âdi bir sokak kadını muamelesi ettiniz... İsyan ettim, size kapıyı gösterdim...

Ertesi gün babamdan hakikati öğrendim... Babam, emniyetinizi suiistimal etmiş... Kasanızdan para çalmış... Önce, onu mahkemeye vermek istemişsiniz... Sonra vazgeçerek affet-mişsiniz... Mürüvvet ve insaniyetiniz sayesinde bu mesele de kapanmış... Fakat ben de, babam da birdenbire gözünüzde en âdi insanlar menzilesine düşmüşüz... O geceki muameleniz bizi artık hürmete lâyık insanlar addetmeyişinizden ileri geliyormuş... Bunu öğrenince, benim gözümden düştünüz... yaptığı bir insanlığa karşı bir genç kızm haysiyet ve namusunu istemek hakkım kendinde gören bir adamdınız.

Bu kadar küçük bir insana borçlu kalamazdım. Çılgın gururum buna müsait değildi. Binaenaleyh, evinize geldim, borcumu ödedim. Sabaha doğru, bir bakıma namussuz, fakat kendime göre borcunu ödemiş bir adamın açık alnı ve hafifliğiyle kapınızdan çıktım... Zannederim ki, birbirimizle alıp vereceğimiz kalmadı. Uğurlar olsun efendim.

* # # Celil Ziya, haftalarca uğraştıktan sonra Veciheyi zevcesi olmağa razı etti.

II

İI

Nikâh yüzüğü

— Remziye, az daha gelmeseydin seni aramak için sokağa çıkacaktım.

— Merak mı ettin abla ? Bugün aylık günü olduğunu galiba unuttun. Ticarethaneden çıktıktan sonra biraz çarşıya, pazara

uğramak lâzım geldi... Ne yaparsın, serde ev efendiliği var... Azıcık bir para ile neler bulup aldığımı görünce şaşacaksın abla... Bir dakika sabredersen gösteririni.

Taşıdığı paketler onu çok yormuştu. Kapının yanındaki kırık sandalyaya oturdu. Başı ağrıyormuş gibi elleriyle hafif hafif şakakla ana basıyordu.

— Yoruldun mu Remziye?..

— Çok, abla... Ama ehemmiyeti yok... Demek beni merak ettin...

— Merak değil... Sana verecek havadislerim, daha doğrusu müjdem var da... Saatler bana her günkünden daha uzun geldi.

Remziye birdenbire canlanıp ayağa kalkmıştı:

— Müjde mi? Ne müjdesi?...

— Keşfet bakayım... Mamafih bulamazsın... Akla gelir şey değil ki...

— Üzme abla, çabuk söyle...

— Bugün, öğleye doğru, kapının önünde bir araba durdu. Kapı çalındı... Birdenbire yüreğim ağzıma geldi... «Eyvah, Remziye hastalandı. Yahut bir kazaya uğradı... Araba ile getiriyorlar!» dedim.

Remziye, ablasının çenesini okşıyarak gülmeğe, alay etmeğe başladı. Ablası:

— Ne gülüyorsun ? Araba ile bizi ziyarete gelecek kimimiz var? Seneler var ki bu fakir ve izbe mahalledeki evimizde...

Remziye telâşla:

— Malűm, malűm... Gelen kim? Onu söyle! dedi.

— Amcamız Hasip Bey, Feriha yengem ve Muzaffer...

LB Y L A İL« M IS U H U M j}

Remziye, hayretle ablasının yüzüne bakıyor, söyliyecek söz bulamıyordu.

Süheylâ, devam etti:

— Amcam ile yengemin benden sıkılıyor gibi bir halleri vardı. Birşey söylemeden ellerini öptüm.

Onlar da hafifçe beni alnımdan öptüler. Sırtımı okşadılar. Sade Muzaffer, taşkın bir sevinçle boynuma sarıldı. Tıpkı çocukluğumuzdaki gibi... Amcam sakin görünmeğe çalışarak:

— «Ağabeyim evde mi Süheyla?» dedi.

Cevap vermedim, sade misafir odasının kapısını açarak, «buyurunuz» dedim. Sonra yukarıya, babamın odasına koştum. Onu, kardeşiyle konuşmağa razı edinceye kadar neler çektiğimi bilemezsin... Babamızın¦ inadını bilirsin; Nuh der de peygamber demez. «Misafirimizdir, ikram edersin... Kahve pişirirsin... Dinlendikten sonra çıkıp giderler.. Benim Hasip isminde kardeşim yok!»

diyordu. Ben, çok yalvardım. Çok müşkül mevkide olduğumu söyledim. Hâlâ inadında devam ediyordu. Nihayet kendimi tutamadım, kapının yanında yere çömelerek ağlamağa başladım. Babam, benim ağladığımı ilk defa görüyordu. Şimdikinden çok daha fena günlerimizde bu bedbaht adamı

meyus etmemek için ne kadar dişimizi sıktığımızı, birbirimize sarılıp ağlamak için nasıl onun uyumasını beklediğimizi bilirsin... Babam, ıstırabımın derecesini anladı... Çenemi okşadı... «Sil gözlerini Süheylâ... Peki... Başka kimse bana bu fedakârlığı yaptıramazdı!» dedi. Onun da gözleri yaşarmıştı. Bu ihtiyar asker de belki ilk defa ağlıyordu.

Amcam, doğrusu çok tevazu ve incelik gösterdi. Ağabeyisi-nin gönlünü almak için çok güzel şeyler söyledi. Bu sözleri ona, Muzafferin ezberlettiği besbelliydi. Zaten amcam, onun zoriyle bize geldi..

Yoksa dünyada kibrini kurnazdı. Babam, ikide bir kızacak, yemden parlıyacak gibi oluyordu. Fakat, yan gözle bana bakınca vazgeçiyordu... Hasılı, ihtiyarları kukla gibi oynattık Remziye... Güzel muvaffakiyet değil mi? Ha, unutmayayım, seni de sordular... Hepsi ayrı ayn gözlerinden öptüler...

Havadisin asıl mühim tarafına gelince, Muzaffer evleniyor... Gelecek hafta düğünü var... Bizi de davet ettiler... Babam gitmiyecek... Fa-70

kat seninle, beni göndermeğe razı oldu... Üç gün kalacağız... Amcamızın köşkünde çocukluğumuzun mesut günlerini hatırlıyaca-ğız... Doğrusu bu dargınlık bana çok dokunuyordu. Sevincimden içim içime sığmıyor... Nasıl müjdem? Seni sabırsızlıkla beklemekte hakkım yok mu imiş?.. Sen de sevindin değil mi Remzi-ye?... Ama neye öyle durgun duruyorsun?...

Bu, alelade bir aüe dargınlığıydı. Hasip Bey, tüccardı. Talihi yardım etmiş, birdenbire zengin olmuştu.

Zenginlik ilk zamanlarda onu fazla şımartmıştı. Fakir bir binbaşı mütekaidi olan büyük kardeşine karşı

garip tavırlar almıştı. Halbuki bu ihtiyar asker, onun için bir kardeşten ziyade bir baba idi. Küçük kardeşinin onun fakirliğiyle, muvaffakıyetsizliğiyle eğlenir gibi şeyler söyleyip yapması ona çok ağır gelmişti. Senelerdenberi birbirlerini görmüyorlardı. Cenazesinde bile bulunmasına müsaade etmemelerini vasiyet etmişti. Fakat çocuklar... Muharebelerde yediği kurşunlardan hiç birisinin bu kardeş vefasızlığı ve hakareti kadar derin bir yara, dinmez bir acı bırakmadığını onlar nasıl anlarlar?

— Sen de sevindin değil mi Remziye ? Ama neye öyle durgun duruyorsun ?

Remziye, dalgın dalgın kardeşinin yüzüne bakarak susuyordu. Sonra yavaş ve ağır bir sesle:

— Babamı hareketinde serbest bırakmalıydın abla...

— Ne söylüyorsun?.. Yeryüzünde onlardan yakın kimsemiz yok... Müjdeyi alınca sevincinden çıldırırsın sanıyordum. Bu dargınlık, seni benden ziyade üzüyordu.

— Evet ama, o zaman çocuktum...

— Şimdi pek mi büyüdün?

— Yaşça, vücutça belki o kadar değil... Fakat erkek gibi çalışmam lâzım geldi... Maişet kavgalarına karıştım... insan bu havada çok değişiyor, bazı şeyleri ev çocuklarından daha başka türlü

anlıyor... Ben, bu düğüne gitmek istemiyorum abla...

— Şimdide sen mi Remziye?

Remziye, karanlıkta ablasının gözlerinde iki damla yaşın

- şarladığını gördü, birdenbire bir kahkaha koyuvererek onun boynuna sarıldı:

— Bana da, babama oynadığın göz yaşı oyununu mu oynuyorsun?... Ama, tuhaf... Üzülme abla, amcama gideceğiz...

— Gönül hoşluğuyla olmadıktan sonra...

— Artık o kadarına karışma abla... Hattâ keyfini bozmamak için müdürümden üç, dört gün de izin isterim.

* * Remziyenin bu düğüne gitmek istememesinde gizli bir sebep daha vardı: Çocukken Muzafferle nişanlı gibiydi. Gerçi aile arasında buna dair hiç bir ses geçmemişti. Onlar da daima bir kardeş

vaziyetinde kalmışlardı. Fakat bu his, herkeste vardı. O, dargınlık tarihinden sonra Muzaffer, Remziyeye karşı suçlu bir insan tavrı almış, bir daha onunla görüşmeğe cesaret ehememişti.

— 2 —

Süheylâ ile Remziye, Hasip Beyin köşkünde çok iyi muamele gördüler. Onlara, fakirliklerini hatırlatacak hiç bir muamele yapılmıyordu. Köşkün en iyi bir odasına misafir etmişlerdi. Hizmetlerine en iyi bir hizmetçi verilmişti. Hasılı, onlara iki misafir prenses gibi ikram ediliyordu.

Otuza yaklaşan yaşma rağmen çocuk kalan Süheylâ, çok memnun ve neşeliydi. Fakat kardeşinde anlaşılmaz bir titizlik hissediyordu.

Kendilerine fevkalâde ehemmiyet verilmesine âdeta kızıyordu, ikide birde bir vesile düşürüp, fakirliklerinden bahsediyordu...

Meselâ hizmetçi ile akran gibi, meslektaş gibi konuşup dert-leşiyor, iş vermekten çekiniyordu.

Ablası darıldıkça, Remziye:

— Her halde yengem ona sıkı tenbihler vermiştir: «Onlar

fakirdir. Gönülleri kırıktır. Çok iyi muamele et, incinmesinler.»

¦demiştir... Nitekim misafirlere, gelin hanım tarafına da daha 72

başka tarzda, aynı şeyler söylenmiştir. Hizmetçi, halimizi biliyor. Kafa tutarsak gülünç oluruz abla!

diyordu...

Meselâ Hasip Bey, sofrada aşçıya: «Hani sen geçen gün falan yemekten pişirmiştin. Yarın kızlarım için yine ondan pişir.» diyecek olsa, Remziye hemen yetiştiriyordu:

— Mersi amca... Çok iyi oldu... Biz, onun ne olduğunu bilmiyoruz... Sen mutfağa uğra da nasıl yapıldığını öğren ablacı-ğım. Ucuz çıkacak bir şeyse, ben sokaktan harcını alıp getiririm. Sen de pişirirsin.

Bir akşam, dansedilirken gelin hanımın eteği sökülmüştü.. Remziye, hemen bir iğne, iplik buldu:

— Elbisenizi çıkarmağa hacet yok hanımefendi. Biraz ayakta durunuz, kâfi...

Bir dizini yere koydu. Gelinin eteğini dikmeğe başladı. Bir yandan da kesik kesik söylüyordu:

— Ben, bu ticarethaneye yerleşmeden bir terzihanede çalışmıştım. Tabiî yamak gibi.. Çünkü dikişte kuvvetli değilim... Başka-iş bulamamıştım da... Çok sıkılıyordum.

— Evet, işsizlik insanın canını sıkar.. Ben de tahammül edemem.

— Zaruret mânasına olan sıkılmayı, «can sıkıntısı» diye anlamak istediniz.. Nezaketinize teşekkür ederim. Fakat hayat...

Gelin hanımın babası, zengin ve azametli bir eski paşa idi.. Sofrada biraz fazla kaçırdığı şarabın şevkiyle:

— Bu ne yumuşak başlı, halim, selim, çalışkan çocuk maşallah, dedi, bizim Feridun için biçilmiş

kaftan... Bir kere birbirlerini görsünler de... Feridun, biraz dik kafalıdır ama, bu hanım, onu iyi idare eder sanırım... Eski zevcesi çok müteazzımdı. Hanım kızımız da her halde rahat eder.

Remziye, yavaş yavaş doğruldu.

Biraz evvel bir'hizmetçi tavriyle eğilen vücudu, garip bir ve-kar aldı. Nazik, fakat acı ve mağrur bir tavırla:

— Paşa hazretleri, teşekkür ederim, dedi, fakat yanlış anla-

diniz; görünüşe aldanmayınız. Bende maateessüf mel'un bir şeytan kibri var. Fakirliğe ve hattâ

hakarete güler yüzle tahammüL edişimin sebebi büsbütün başka... Bahis buyurduğunuz Feridun Beyefendi falan gibi dik başlı zatlara baş eğmeğe, kimseden, ama kim ve neyim olursa olsun, kimseden bir lütuf kabulüne mecbur kalmamağa azmim var...

Salonda bir dakika ağır ve soğuk bir sükût hüküm sürdü.

Muzaffer, Remziye ile eskisi gibi teklifsiz olmak istemişti. Fakat genç kız, çok soğuk ve resmî

duruyordu.

Bir akşam üstü, Muzaffer, amcazadesinin bir deftere bir şeyler kaydettiğini görerek şaka etmek istemişti.

— İhtisaslarınızı mı kaydediyorsunuz küçük hanım? O, hemen defterini açmıştı:

— Ticarethanenin bazı unutulmuş hesaplarını... Ben vaziyette bir insanın öyle şeylerle meşgul olması ayıp düşmez mi?

— 3 -

Düğüne bir gün kalmıştı.

Küçük bir yazıhanenin çekmecesinden bir şeyler arayan Hasip Bey, kendi kendine söylenirken:

— Sübhanallah, diyordu. Biraz evvel elimle koydum. Sonra zevcesine seslendi:

— Hanım, buradaki nikâh yüzüğünü sen mi aldın?

— Hayır... Ne münasebet? Kâğıtların arasına karışmıştır. Kâğıtların arasından başlanmak üzere yazıhanenin bütün

gözleri, sonra baştanbaşa salon arandı. Yüzüklerin gelin hanıma mahsus olanı bir türlü

bulunmuyordu.

Çocuk, büyük herkes bu işle meşguldü. Yalnız Remziye aramıyor; bir pencerenin yanında, yüzü

bembeyaz, ayakta duruyordu.

Yüzüğü bulmaktan ümidi kestikleri zaman, Remziye, salonun ortasına geldi, tutuk bir sesle:

__ Yüzük bende, dedi, demin ona bakıyordum; bilmem nasıl oldu. Dalgınlıkla parmağıma geçirdim..

O kadar zorladım... Çıkmadı.

Elini uzattı. Öyle nevmidane uğraşmıştı ki, parmak, korkunç bir surette şişip morarmıştı. Çizilen bir kenarından hafifçe kan sızıyordu.

Muzaffer: «Çabuk arabayı hazırlasınlar, dedi, kaybedilecek ¦zaman yok... Remziyeyi şehre götüreceğim.»

Akşamdı, araba, karanlık yolların içinde koşarken Remziye hasmı bir kenara bırakıyor, için için ağlıyordu.

— Çok mu acıyor Remziye ?

— Çok...

Şehirde eczane eczane; kapı kapı belki bir saat dolaştılar. Nihayet bir operatör bulundu. Ufak bir ameliyatla yüzük kesilip alındı.

Tekrar arabaya bindikleri zaman gece yarısı olmuştu.

— Muzaffer Bey, size büyük bir ricam var...

a c

— Beni kendi evimize bırakın..

— Bu saatten sonra mı?

— Yalnız kalmağa, istirahat etmeğe ihtiyacım var... Çok -acı çektim de... Benim acıya hiç yüzüm yoktur...

— Bizim evimiz de kendi evin değil mi Remziye?

— Evet, fakat ben mutlaka evimize gitmek istiyorum... Çok rica ederim Muzaffer Bey... Beni artık oraya götürmeyiniz...

— Çocuksun Remziye...

— O halde bırakınız, ben kendim giderim. Remziye, hırçın bir tavırla arabadan atlamak istiyordu.

Muzaffer, onu ellerinden tuttu:

— Mutlaka istiyorsan götürürüm Remziye. Sade bir şey *var... Köşktekiler ne diyecekler? Ne düşünecekler?

Genç kız, birdenbire kendini bıraktı:

— Anlıyorum... Hakkın var Muzaffer... Köşke dönelim.

Parmağının acısı durmuştu. Fakat o gelirken yaptığı gibi, başını arabanın köşesine dayıyarak yine için için ağlıyordu.

Muzaffer, gözleri karanlığa dikili; derin derin düşündü. Kararını verdi ve sükûnetle söze başladı:

— Köşke dönmeseydik ne diyeceklerdi' biliyor musun Remziye ?. Remziyenin bu nikâh yüzüğünü bir an için parmağına takması sebepsiz değilmiş... Bu genç kızda mutlaka Muzaffere karşı gizli bir emel varmış...

Remziye, derin bir isyanla sarsıldı:

— Yalan... Siz sahiden çok fena insanlarmışsınız. Muzaffer, onun ellerini elleri içine aldı, sarılı

parmağını dudağına götürerek:

— Saklama Remziye, dedi. Yalan değil.. Çok iyi anladım... Busen senin gibi ben de ne kadar çok değiştim... Hiç o eski hafif ve sathî çocuk değilim... Artık insanların ve eşyanın kaplama yaldızı

beni aldatmıyor... «Öyledir de nasıl hayatından memnun görünüyorsun... Nasıl o mânâsız ve şımarık küçük hanımla evlenmeğe hazırlanıyordun!» diyeceksin... İnsan, vakaların selinden kendini kolay kurtaramıyor... Ona kapılıp gitmemek için bir kahraman olmalı... Kaç gündür mütemadiyen sana dikkat ediyorum... Senelerce en acı bir hayat mücadelesi içinde çırpındığını biliyorum... Nasıl oldu da o kadar temiz ve yüksek kaldın... Neşeni ve gururunu nasıl muhafaza edebildin? Sonra nasıl oldu da bu kadar uzun zaman senin gönlünde yaşamağa muvaffak oldum?..

Ailelerimiz arasında geçen vakalarda suçum, taksirim olmadığını biliyorsun... Böyle olduğu halde senden af istiyeceğim Remziyecik. Artık aynlmıyacağız... Kopacak rezalet umurumda değil...

Kimsenin hayatımızla oynamasına müsaade etmiyeceğiz.

Genç kız, kendini bir rüya içinde sanıyor, ıslak siyah gözleriyle şaşkın şaşkın Muzaffere bakıyordu.

Genç adam, arabacıya yolunu değiştirtti: — Şimdi ben de artık köşke dönmeğe cesaret etmiyeceğim... Şimdi nişanlımı evine bırakırım. Seni yarın amcamdan resmen P

M I. I- B U 11

isterim. Artık sana nişanlım dememe müsaade et... Seni ne kadar sevdiğimden şüphe enemezsin değil mi? Yoksa insan, böyle bir macerayı nasıl gözüne alır?

Remziye, hâlâ razı olamıyor:

__ Ne söylerler Muzaffer?.. İkimiz de rezil olacağız...

Muzaffer, onun ıslak yüzüne dağılan saçlarını okşuyor:

— Ne ehemmiyeti var Remziyecik, diyordu, mademki birbirimizi seviyoruz.

Sonra, onun yaralı parmağını okşıyarak ilâve etti:

— Sade onu çabuk iyi etmeğe çalış... Çünkü pek yakında başka bir yüzük takmak lâzım gelecek...

d r

Bir gümrük kaçakçılığı

İki sene evvel bir iş için Fransaya. giden bir arkadaş anlattı: Eşya olarak bir bavulum vardı. Bir de ahbaplardan birinin

Marsilyadaki bir dostuna gönderdiği bir Acem halısı. Ben ne bileyim ? Meğer Fransaya halı ithali şiddetle yasakmış.

Gümrük memurları yakama yapıştılar. Şaşırdım. Kendi malım olsa, halıyı bırakacağım. Fakat ne yaparsın ki, emanet... Burn am nereden kulağımda kalmıştı?.. Besbelli Müslüman tebeası çok olduğu için, Fransa, ibadette kullanılan eşyadan gümrük resmi almazmış... «Bakayım, bir tecrübe edeyim»

diye düşündüm... Oldukça iyi konuştuğum Fransızca ile gümrük memuruna dedim ki:

— Ben, belli başlı bir adamım. Gördüğünüz halının ismi «Seccade» dir... Biz Müslümanlar «namaz»

ismindeki ibadetimizi onun üzerinde icra ederiz... Ben, çok sofu bir insan olduğum için ibadete yarıyan eşyamı daima beraber taşırım.

Gümrük memuru civanmert, insaflı bir adama benziyordu. Bir müddet burnunu kaşıyarak düşündü.

«Seccade» ve «namaz» kelimelerini bana tekrar ettirerek bir kâğıda yazdı. Sonra telefonu açarak konuşmağa başladı:

— Mösyö Artin Sergizyan... Siz misiniz? Siz İstanbullusunuz... Türkleri ve Türkçeyi iyi bilirsiniz...

«Seccade» ne demek olduğunu söyler misiniz?.. Seccade... Evet seccade... Mersi... «Namaz» ne demek?.. Müslümanların ibadeti öyle mi? Âlâ... Sizden bir hizmet rica edeceğim... Lütfen beş dakika için beni görmeğe gelir misiniz? Ancak sizin halledeceğiniz bir mesele var da...

Memur, telefonu bıraktıktan sonra bana izahat verdi:

— Bu halı, hakikaten «Seccade» denen ibadet eşyası mıdır? Bunu tahkik etmek için, birkaç sene evvel İstanbuldan Marsilya ya gelmiş bir Ermeni dostu çağırdım. Beni tabiî mazur görürsünüz, vazife...

Biraz carmldım. Fakat renk vermedim:

r.

— Tabiî, vazife her şeyden üstün... istediğiniz şekilde tahkikat yapabilirsiniz, dedim.

Üç, beş dakika sonra Mösyö Artin Sergizyan, gümrüğe geldi. Gayet tipik bir İstanbul Ermenisi.

Ermeni vatandaşlarımız memleketimizde çok kere bizden bizar görünürlar. Fakat ecnebi toprağında rasgeldikleri zaman nedense bize karşı bir yakınlık hissederler.

Sergizyan Efendi, bana bir dost ve hemşehri selâmı verdi. Derhal anladım ki, bu işte bana halisane tarafgirlik edecektir.

Gümrük memuru, halıyı yere yaydırdı. Aksi gibi gayet bi-çimsiz de bir şey... Eni her halde bir metre yok..,. Boyu buna mukabil iki buçuk, üç metre...

— Müslümanların «namaz» ibadetini üstünde icra ettikleri «seccade» bu mudur?

Ermeni, hiç tereddütsüz tasdik etti:

— Ta kendisi.

— İyi ama bu, ibadet için fazla uzun bir şey değil mi?!! Sual, gayet yerinde idi. Ben önüme baktım.

Fakat Artiru

Efendi derhal büyük bir safvetle cevap verdi:

— Hayır... Değildir... Namaz ibadeti için ancak kâfidir. Mamafih, gümrük memuru hâlâ tereddüt ediyor, düşünüyordu:

— Son bir rica, dedi. Efendiden «namaz» ibadetini bir kere burada gözümün önünde icra etmesini rica edeceğim... Ta ki bu hususta tam bir kanaat edinmiş olayım.

Artin Efendi ile birbirimize baktık. O, Türkçe olarak:

— Başka yol yok... Çaresiz bir namaz kılacaksınız, dedi. İşe daha ciddî bir renk vermek için potinlarimi çıkardım.

Pencereden güneşe bakarak kıbleyi tayin ettikten sonra ellerimi kulaklarıma kaldırdım, «Allahu Ekber» deyip namaza durdum. Gümrak memurunun gözünü boyamak için bir şeyler okumak lâzım, geliyordu. Fakat aksi gibi namaz dualarından hiç biri aklımda kalmamıştı. Naçar, Muallim Naci merhumun çocukluğumda, ezberlediğim:

LEYLA İLE MECNUN ygj

«Bilsem şu kuzu neden gam almış ? Her nalesi kalbe dağzmdır!..»

Şiirini makamla okudum. Sonra rükűa, nihayet secdeye vardım. Fakat başımı bir türlü yerden kaldıramıyorum.

Secdenin usulden fazla sürdüğünü gören Artin Efendi, Türkçe olarak: «Yeter... Kalk!» dedi.

Ben, bu defa yine Nacinin kuzusunu okuduğum makam ile:

— Nasıl kalkayım!.. Herif: «Seccadede daha iki arşınlık yer kaldı... Bu fazlalığın hikmeti nedir?» diye sorarsa ne cevap vereyim? dedim.

Artin efendi biraz düşündü, sonra yavaşça:

— Bir taklak at... dedi.

Bu söz, bana bir vahy-i ilâhî gibi tesir etti, başım hâlâ secdede olduğu halde yavaş yavaş arka ayaklarım üzerinde kalkın-dım ve yüksek sesle: «Amin» diye bağırarak bir taklak attım... Ayaklarım halının ucuna değmiş, hesap tamam olmuştu. Biraz, sonra kolumda emanet halı ile gümrük kapısından çıkıyordum.

Sahte banknot

Daire müdürleri, maiyetlerindeki memurlara çıkışırken daima şöyle söylerlerdi: «Mutasım Efendiden ibret alın.. O da siz yaşta bir genç.. Bir gün bir hafiflik, hoppalık ettiğini, bir gün meşru mazereti olmadan devamsızlığını gören var mı? Bu ciddiyet ve gayreti sayesindedir ki, on iki sene içinde dokuz yüz kuruşa nail oldu. Amirlerinin teveccüh ve muhabbetini kazandı. Böyle sadıkane hizmet edenlerden Allah da memnun olur, kul da.» Mutasım Efendi, bu senalara hakikaten lâyıktı. Babası

Fâtih dersâmlarından fazıl ve mütteki bir zattı. On sekiz yaşına kadar onu evden çıkarmamış, yüksek ilimleri bizzat okutmuştu. Sonra, bir komşunun delaletiyle Evkaf kalemlerinden birine yazdırmıştı.

Mutasım Efendi, eğlencenin, sefahatin ne olduğunu bilmezdi. Sabahleyin erkenden daireye gelir, akşam üstü doğruca evine dönerdi. Teveccüh o kadar büyüktü ki, âmirler, onu gece bile çalıştırırlardı.

«Kuzum Mutazım efendi.. Ahmet Efendi yine birkaç gündür daireyi astı, yahut yeni başkâtip; nafüe cetvellerin içinden çıkamıyacak, bu dairede sen olmasan, vay halimize!» diye sırtını

okşarlar, koltuğuna bir alay defter, kâğıt yükletir-lerdi. Mutasım Efendi, pos bıyıklariyle bir renkte çürük sarı

dişlerini göstererek gülümser, etek öper gibi eğüip temenna ederek bu teveccühlere teşekkür ederdi.

Arkadaşlarından birçoğu onun ağır başlılığını, namus ve faziletini çekemezlerdi. Hele Osman isminde uçarı çapkınlardan bir topal kâtip vardı ki, senelerdenberi onu baştan çıkarmağı emel edinmişti. Fakat onun bütün teşvikleri, teşebbüsleri Mutasım Efendinin granit gibi metîn ahlâkı karşısında akîm kaldı.

Mutasım Efendinin dünyada bir tek eğlencesi ve zevki vardı: Arkadaşlarına, Arabî kaidesi üzerine lâkaplar takmak. Meselâ uzun boylu İlyas Efendiye «îlyasüttavilî1», şişman muhasebeciye

«Sadıkul'kebedî», Balattan gelip giden Mübeyyize «Râi-

fül'balatî» derdi. Ali Osmana, kendisini baştan çıkarmak istediği için «Osmanül' İblisi» ismini vermişti.

Mutasını Efendi: «Nafile çalışma, Iblisî... Beni baştan çıkaramazsın» diye sıntükea Ali Osman âdeta kızar, «Korkma, senin de bir zayıf damarını bulurum!» derdi.

Evlenip çoluk çocuk sahibi olmak Mutasım Efendinin en büyük emeliydi. Fakat babasmm vefatından sonra iki kızkardeşi başına dert olmuştu. On senedenberi o kadar uğraşıyor, bir türlü onlan başından atamıyordu. Küçüğüne güçbelâ koca bulduğu vakit, büyüğü kocasından boşanıp geliyor, onu yeniden evlendirip: «Haydi bakalım validei muhtereme... Sıra bize geldi!» demeğe niyetlendiği gün, yine küçüğünün, memuriyetinden azledilen kocasiyle beraber başına yıkıldığını görüyordu.

Mutasım Efendi, senelerdenberi para biriktiriyordu. Fakat bir türlü yüz lirayı bulmak nasibolinuyordu.

* # # Bakkal, Mutasım Efendinin uzattığı yirmi beş liralık kâğıdı dikkatle muayene etti, sokak kapısına çıkarak güneşe tuttu:

— Bu parayı nereden aldınız?

— Aylıktan... İradımız, akarımız yok ya... Neye öyle dikkatli bakıyorsun ?

— Beyim, bu kâğıt sahte...

— Haydi canım sende.. Adama daireden sahte para verirler mi?

— Sahte... Hele yazılara bakın...
Mutasım Efendi, şaşkın şaşkın bakkalın yüzüne baktı. Bıyıkları ve çenesi titreyerek:
— Ben şimdi ne yapayım? Diye sordu.
— Orasını bilmem... Kimden aldınsa hemen bulup vermeli!..
Mutasım Efendi, zenbilini bıraktı ve bacakları titreyerek daireye koşmağa başladı.
Yolda, tütüncü ve sarraf dükkânlarına uğrayor, tanıdıklara tesadüf ettikçe parayı gösteriyordu. Yirmi beşliğin sahte olduğu muhakkaktı. Gazetelerde ilân edilen bütün şartlar onda mevcuttu.

2 İ
c.
Nezarette ilk önce maaş mutemedinin bulunduğu odaya koştu. Eli ayağı titreyerek, boğazı tıkanarak derdini anlatmağa çalıştı. Mutemet tuhaf bir adamdı. Birdenbire tersledi:
— Ben bunu kendim basmadım ya... Ne verdilerse onu getirdim.. Hem bu parayı benden aldığın ne malûm?
Mutasım Efendi yeisinden ölüyordu. On iki senelik memuriyet hayatındaki bütün faziletlerini birer birer sayıyor, âmirlerden hademelere varıncaya kadar şahit buluyor: «Allah rızası için efendiler... Benim istikamet mesleğimde kıl kadar bir aykırılık gördünüz mü?» diye yalvarıyordu. Mutemet nezdindeki teşebbüs hiç bir netice vermemişti. Ondan ümidi kesince, müdüre koştu. Ayaklarına kapanarak derdini anlattı.
Fakat müdür de maatteessüf kat'î bir şey söylemiyordu: «Bakalım... Uğraşırız... Belki bir çare bulunur» yolunda müphem teselliler veriyor, sonra âdeta tekdir edercesine: «A gözüm... Senin gibi dikkatli bir memura yakışır mıydı?... O kadar gazeteler ilân etti!..» diye çıkışıyordu.
Mutasım Efendi, midesinde bir ezinti, şakaklarında iki iri damla ıstırap teriyle yalvarıyor: «Aman efendimiz... Haklarımızın koruyucusu zatı âliniz!» yolunda sözler söylüyordu.

Mutasım Efendi gibi gayyur ve afif bir memura muavenet âdeta borç idi. Binaenaleyh müsteşardan kapıcıya kadar bütün nezaret mensupları elden geldiği kadar gayret ettiler. Maliyeye istidalar verildi.

Rejide, Düyunu Umumiyede teşebbüslerde bulunuldu. Fakat elden ele geze geze; Mutasım Efendinin yüzü gibi sararıp solan yirmi beşlik, dönüp dolaşıp yine ona geliyordu. Sahte banknot nezarette âdeta hâdise oldu. Başka dairelerden, nezaretlerden ona tâziyete geliyorlar: «Geçmiş olsun Mutasım Efendi... |Ne yapalım, Allah ölüm sıkıntısı vermesin, bunlar, olağan şeylerdir... Şunu bir görelim!»

diye parayı alıyorlar, merakla seyrediyorlar, numarasını cep defterlerine yazıyorlardı.

Mutasım Efendi, içi cayır cayır yanarak: «Of., buldular buldular da, beni mi buldular bu kazığı

oynamağa?.. Âşık Kerem gibi yanacağım billahi!» diye söyleniyor, türlü türlü ıstırap sesleri çıkarıyordu.

Sahte banknot meselesi artık unutulur gibi olmuştu. Fakat

Efendi bu acıyı hâlâ hazmedememişti. Bir gün dirseklerini masaya dayamış, mahzun mahzun düşünüyordu.

Ali Osman, evvelâ yaklaştı. Kulağına eğilerek: «Birader, darılma ama... Sen çok kaz şeymişsin!»

dedi. Mutasım Efendi, derin matemlere düşmüş insanlar gibi bütün dünya hırslarından tecerrüdetmiş

bulanık nazarlarla ona dalgın dalgın baktı, öteki devam etti:

— Böyle şeyler resmî teşebbüslerle falan olur mu aptal ? Sana sahte bir para sokmuşlar... Sen de başkasına sok gitsin.. Bundan kolay ne olur?

Mutasım Efendi, mazlum mazlum sızlandı: «iblis!.. Var işine git... On gündür yüreğim yangın yerine döndü. Bu acıyı tattıktan sonra başkasının canım yakmağa Allahtan korkarım!»

— Neden canı yanacakmış azizim? Allah, Allah... Bundan sade şey mi olur?... Parayı sürdüğün adam, zengin bir adamsa yirmi beş lira ona on kuruş gibi gelir... Değilse, o da bir kolayını bulur, başkasına sürer... Böylece bu para da ötekiler gibi tedavül edip gider... Sahte banknotlar küflenmiş

tekerlekler gibidir azizim... Biraz güç döner ama, her halde yine döner...

Bu, kuvvetli bir mantıktı. Fakat Mutasım Efendiyi hayli yumuşatmakla beraber tamamiyle kandıramamıştı. Ali Osman, daha kuvvetli bir delil buldu:

— Parayı birahaneci, meyhaneci gibi adamlara verirsek günah değil, belki sevap işlemiş oluruz...

Düşün bak, bu hainler, biçare masum halkı ne kadar soyuyorlar!..

Ali Osman, birçok dil döktükten sonra nihayet Mutasım Efendiyi kandırdı. Ertesi akşam bir tramvaya athyacaklar, Beyoğlu birahanelerinden birine gideceklerdi. Orada Ali Osman, iki, üç bardak bira, Mutasım Efendi de bir bardak gazoz içecekti. Böyle bir akşam üstü kargaşalığında paranın sahte olduğunu kimse f arkedemezdi.

* # # Saatler geçiyor, pencereden süzülen ıBk bahar güneşi, masa-yı dolduran kâğıt yığınları üstünde ağır ağır ilerliyordu. Mutasım Efendi, bugün iş görmeğe hiç arzu duymamıştı. Aişamın karışık, fakat tatlı bir rüyaya benzeyen vakaları hâlâ devam 84

1 >

n z

d;

r.

ediyor gibiydi. Başı eline dayalı, gözleri süzgün, koyu koyu düşünüyor, ara sıra hafifçe başını

sallıyarak gülümsiyordu. Ya-rabbi, bu, bir gecede neler olmuştu! Ali Osman ile evvelâ çalgılı bir birahaneye gitmişlerdi, iblis, ne yapmış yapmış, onu iki bardak bira içmeğe razı etmişti. O vakit Mutasun Efendinin kafasını tatlı bir duman kaplamış, bir çocuk kararsızlığiyle İblisin her istediğini yapmıştı. Sahte yirmi beşliği, maatteessüf birahaneye yutturamanuşlardı. Fakat en nihayet Ali Osman, hakikaten iblisçe bir çare bulmuştu. Topal şeytan, Mutasun Kfendiyi, kapısında fener yanan bir eve götürmüş, ona hayatının en büyük günahım işletmişti. Orada on üç, on dört lira kadar bir masraf olmuştu. Fakat Ali Osmanm «Teyze!» diye hitap ettiği koca karı, yirmi beşliği hiç

şüphelenmeden kabul etmişti.

Mutasını Efendinin bir türlü halledemediği bir muamma vardı. Bu kadar büyük bir günah işlediği halde bugün niçin ıstırap çekmiyor, pişmanlık getirmiyordu. Bilakis kendisini pek memnun ve hafif buluyordu.

— Efendi... Seni müdür istiyor!

Odacının bu sözleri Mutasun Efendiyi saatlerdenfoeri devam eden rüyasından uyandırdı. Üstünü, başını düzelterek yerinden kalktı.

* * Mutasun Efendi, daire müdürünün odasına girince yıldırımla vurulmuşa döndü- Dün akşamki kocakarı, sırtında bir pullu pelerin, başmda mavi bir şapka ile müdürün karşısında oturuyordu.

Müdür — Gel bakalım Mutasun Efendi... Bu yirmi beşlik senin mahut kâğıt değil mi?., v < Odanm eşyası Mutasun Efendinin gözleri önünde dönme dolap gibi tepetaklak dönüyordu.

Kadın — Ne beğim, o ki vardı topal arkadaşı. Na bu efendi.

Osman, çapkınlık âlemlerinin tanınmış bir çehresiydi... Küçük bir tahkikat ile onu hemen ele geçirmişlerdi.

Müdür — Aferin Mutasun Efendi... Senden bunu mu beklerdik?., mukaddemesiyle onu tekdire başladı.

Bu sözler, Mutasun Efendinin kulaklarından rüzgâr uğul-

tusu gibi giçiyordu. Biçare memur, sadece makine gibi: «Kerem edin—Kerem edin... Baba namusu bir paralık oldu!» sözlerini tekrar ediyordu.

Müdür, nihayet sükûnet buldu:

— Haydi Mutasun Efendi... Çabuk bu kadının yirmi beş lirasını ver. On beş gün gözüme görünme...

— Kerem edin... Kerem edin... Baba namusu berbat oldu!..

Mutasun Efendi sıtma tutmuş gibi dişleri çatırdayarak odadan çıktı. Arkadaşlarından, hademelerden bulduğu on iki lirayı cüzdanındaki paraya ekliyerek kocakarıyı savdı.

* * Şimdi, artık âmirleri, onu bir ciddiyet ve gayret numunesi olmak üzere zikretmiyorlar, arkadaşları ise, bu sefer Arabî kai-desiyle ona lâkap takarak: «MûtasımüF Uyuryılanî!» diye çağırıyorlar.

Fakat Mutasun efendinin bu umumî teveccühü kaybetmekten doğan üzüntüsü günden güne azalıyor.

Aylık havadisi daha ağızlarda dolaşmağa başladığı günden itibaren Ali Osmanm peşinde dolaşmaya başlıyarak: «Hani oraya gideceğiz ya?!..» diye evvelden sıkıştırıyor.

n

'k

c.

Bir eski gazeteci

«Yeni Haber» gazetesi sahibi Muhiddin Bey, Maliye Müfettişi Mukbil Bey ile konuşuyordu. Kapı, yavaşça açıldı. İçeriye bir muhbir girdi. Arkasından bir daha, bir daha... Bütün tahrir heyeti yavaş

yavaş odaya doluyordu.

Muhiddin Bey, bu istilânın sebebini gayet iyi anladı. Fakat anlamamazlıktan gelerek sahte bir hayretle, gözlerini açtı:

— Hayrola arkadaşlar... Bir şey mi var?

Müz'iç bir sükűt... Muharrirler birbirlerine bakıyorlar, hiç biri ağzını açmağa cesaret edemiyor.

Patron, sualini tekrar etmeğe mecbur oldu. O vakit muhbirlerin en kıdemlisi Nadir Efendi bir ilerledi, hürmetkârane bir tavırla:

— Efendimiz... Heyeti tahririye arz-ı vedaa geldi,.

— Arz-ı vedaa mı geldi? Bu, ne demek?

— Malûm sebeplerden dolayı maalesef terk-i vazife etmeğe müttehiden karar verdik?

— Azizim Nadir Efendi... Bu, âdeta grev...

— Onun gibi bir şey, kusura bakmayınız efendimiz».. Ne yapalım, darda kaldık...

— Peki, bunun sebebi?... t

—¦ Bunun sebebini pek râna bilmelerine rağmen, müsaadeleriyle tekrar edeyim... Esasen maaşımızla geçinemiyoruz... Fazla olarak da iki aydır aylık alamadık... Hem bu güzeştelerin verilmesini, hem de maaşımızın arttırılmasını istirham ettik... Tenezzülen bir cevap verilmedi... Biz de çoluk çocuk sahibiyiz...

Nadir Efendi, yavaş yavaş açılıyor, perde perde yükseliyordu. Muharrirler, «Aferin şu Nadir Efendiye»

der gibi birbirlerine bakmıyorlar, müdürün şaşırmasını, korkmasını bekliyorlardı.

Fakat o, gayet pişkin bir adamdı. Hiç istifini bozmuyor,, saatinin köstegiyle oynıyarak ihtiyar muhbiri dikliyordu

Cj i Lj £X

87

Efendi, sözünü bitirdiği zaman Muhiddin Bey, sükûnetle cevap verdi:

— Bitti mi? Mükemmel... O halde siz de şimdi beni dinleyin... Maaşınızın artmasını istiyorsunuz...

Âlâ! Fakat niçin? Gazetemi düşürdüğünüz için mi ? Haberiniz olsun ki, «Yeni Haber» bugün himmetinizle en az satılan gazetedir... İşiniz, gücünüz akşama kadar kahve kahve gezip nargile içmek, kâğıt, tavla oynamak... Sonra başka gazetelerden bir iki eski havadis kopya edip idarehaneye getirmek..'. Evet, Istanbulun en parlak gazetesi olan «Yeni Haber» düştü. Maalesef aylıklarınızı

bile veremiyecek hale geldik... Bu şartlar dahilinde maaşınızı artırmamı istemeniz gülünç oluyor.

Nadir Efendi, şaşkın şaşkın arkadaşlarının yüzüne bakıyordu. Bu defa Necip isminde genç, ateşli bir muhbir, patrona mukabele etti:

— Bizi sabahtan akşama kadar kahvede oturmakla itham ediyorsunuz... însaf ediniz... Ahval-i âlemi anlamak,için kahveden iyi yer olur mu? Bizde bütün siyasî, iktisadî, içtimaî, edebî meseleler kahvelerde müzakere ve halledilmezini? Biz, kahveye eğlenmek için değil, devletin icraatına karşı

memleketin verdiği aks-i sadayı dinlemeğe gidiyoruz. Bayat havadis getirdiğimizi söylüyorsunuz...

Gazeteye yazılmağa değer vukuat olmazsa biz, kendimizden mi icat edelim?..

Müdür, şiddetle cevap verdi: *

— Kendinizden icat edeceksiniz ya! Ne zannettiniz?.. Ben, gazeteci ona derim ki, gazetesine yazacak hâdise bulamazsa, onu kendi yaratır, hiç yoktan vaka icat eder?

— Hiç yoktan vaka mı icat eder?

— Eder ya... Siz, gazeteciliği çocuk oyuncağı mı sanıyorsunuz ?,.

Necip, rezaletle gazeteden kovulmayı göze almış. Müstehzi bir tavırla:

— Siz, çekirdekten yetişme bir gazetecisiniz, dedi, bir rivayete göre, gazeteciliğe başladığınız zaman kâğıt balyalarını taşımak için birkaç karış ipinizden başka sermayeniz yokmuş... Siz, hiç yoktan bir vaka icat ediniz de görelim, istifade edelim.

V
n z
d;
r.
öö ~ " ~ " " ' ~ ~ --------------—
Necipteki heyecan, grevcilere sirayet ediyor, muhbirler: «Necibin hakkı var î» diye tasdik ediyorlardı. Muhiddin Bey, yine sükûnetle cevap verdi:

— Dediğiniz gibi gazeteciliğe bir ip parçasiyle başladım oğlum. Mamafih bu da bir sermaye sayılırdı.

Hiç olmazsa ipsiz diyemezlerdi... Bana bu suretle meydan okumanızı gülünç buluyorum... Ben, söylediğimi yapmağa kadirim... Hiç yoktan sütunlar dolduracak bir vaka icat etmek benim elimdedir...

Ne gülüyorsunuz arkadaşlar.... Bahse girer misiniz? Beş dakika içinde en heyecanlı bir vaka icat etmeğe muktedir olursa, bu iki gizeşte aylıktan birini kasaya bırakır mısınız? Ben, bahsi kaybedersem ¦hem aylıklarınızı, hem istediğiniz zammı vereceğimi taahhüt ediyorum... Hâlâ

gülüyorlar...

Muhbirler, artık kahkaha ile gülüyorlar:

— Söz... Kabul... diyorlardı.

Patronun gözü o esnada köşedeki koltukta hafifçe gülümsi-yerek vakayı seyreden Maliye Müfettişine ilişti. Arkadaşının bu hareketine canı sıkıldı:

— Hadi bunlar idrâki mahdut insanlar diyelim... Ya size ne oluyor? Siz neye gülüyorsunuz? Siz ki, hem sözde arif, zeki bir insansınız. Hem de benim dostumsunuz... Onların mânâsız iddiasını âdeta benimsiyerek böyle tuhaf tuhaf sırıtmanız doğru mu?...

Mukbil Bey, şaşırarak doğruldu: %

— Ne söylüyorsunuz Muhiddin Bey... Bu ne haksız itham... Benden böyle şey memul eder misiniz?

Vaka çok tuhafıma gitti de...

— Desenize ki siz, buraya bir dostunuzu ziyarete değil, alay etmeğe gelmişsiniz... Teessüf ederim...

— ileri gidiyorsunuz Muhiddin Bey... Bir misafire böyle muamele...

— Hatırınız kalmasın ama, o, size göre değil azizim... Bir insan ki, misafir bulunduğu yerde ev sahibine hakaret etmek küstahlığında bulunur.

Maliye müfettişi yerinden kalktı:

—¦ Lâkırdınızı tartarak söyleyiniz beyefendi...

Muhiddin Beyin ağzından çıkanı kulağı işitmiyordu. Hiddetle köpiirerek devam etti:

— Bir insan ki, misafir sıfatiyle bulunduğu yerde ev sahibini haksız çıkarır... Bir insan ki...

— Yalan mı? Hem adamcağızların aylıklarını verme... Hem de...

Patron, gürültülü bir kahkaha ile misafirin sözünü kesti:

— Dehleden dinimize bari Müslüman olsa! Bu sözleri işiten zanneder ki, Mukbil Beyefendi tertemiz, vicdanli bir idare adamıdır... Hiç kimsenin hakkını yememiştir... Hiç bir haram paraya el uzatmamıştır.

irtikâp, irtişa nedir bilmez? Ah, maliye ka-salannm dili olsa da ikide bir içlerini karıştıran kara elin...

Muhiddin bey, cümlesini bitiremedi. Yüzünde şiddetli bir tokat sakladı. Onu bir ikinci, bir üçüncü tokat takip etti. Patron ile misafir boğaz boğaza geldiler, Mukbil Bey boğa gibi bir adamdı. Patronu ayağının altına aldı, bağırta bağırta dövmeğe başladı...

Muhbirlerin neşesine payan yoktu. Araya girmek, efendilerini kurtarmak ister gibi hareketler yapıyorlar, fakat hiç biri ciddî bir teşebbüste bulunmuyordu.

Müfettiş, gazete sahibini iyice ıslattıktan sonra bastonunu, şapkasını aldı, küfrederek kapıdan çıktı.

Nadir Efendi ile Necip, patronun kollarına girerek yerden kaldırdılar.

Muhiddin Bey inleye inleye masanın başına oturdu. Bir eliyle kanayan burnunu siliyor, bir eliyle kalemini alıyordu:

— Bahsi kazandım efendiler... işte size iki sütun tutacak bir vaka icat ettim... Otuz altılık serlevha şu:

«Gazetemizin sahibine suikast», ikinci serlevha «Şüpheli bir maliye müfettişi, müdür ve başmuharririmizin bazı tenkitlerinden müteessir olarak onu vazife başında öldürmek istedi... v.b. ...»

Hırsız

Bir sabah, ev halkı, aşçı Şerife Hanımın yırtıcı çığlıkla- | riyle uyandı. İhtiyar kadın:

— Müslümanlar, yetişin.. Yandım, diye feryat ediyordu. Nusret Bey, telâşla yatağından fırladı:

—. Eyvah, galiba budala karı mangal yakarken eteğinden tutuştu. Döne döne yanıyor, diye merdivenlere atıldı.

Tavan arasındaki oturduğu yerde sabah namazı kılan yatalak büyük hanım, eline geçirdiği bir sopa ile mangalm kapağına vuruyor:

— Amanın yangın çıktı.. Beni burada unutmayın çocuklar... diye yalvarıyordu.

Büyük hanımın senelerce tavan tahtaları arasından, anahtar deliklerinden lâkırdı dinleye dinleye harikulade bir hassaslık almış olan kulakları, Şerif Hanımm feryadını çabucak duymuştu.

Aşçı kadını böyle acı acı bağırtan yangın değildi. Sadece o gece eve hırsız girmişti. Aşağı kattaki misafir odasının kilidi kırılmış, eşya altüst edilmişti. Şerif Hanımın yağmurlu havalar-da kullanmağa kıyamıyarak yalnız bayram, şenlik, düğün

n z

d; r.

fevkalâde zamanlarda eline aldtğı ipek şemsiye iki parça olmuş, kapının önünde yatıyordu.

Nusret Bey, aşçı kadını karakola gönderdikten sonra kan-siyle beraber çalman eşyayı tesbite başladı. Fakat hayret!

Odada hiç bir şey eksik değildi. Hırsız, sadece eşyayı tahrip etmekle iktifa etmişti. Aynamn bir kenarı

maharetle kırılmış, kanapelerin, koltukların kenarları, ayaklan kesilmiş, kumaşları yırtılmış, vazolar çatlatılmış, duvardaki levhalara yer yer mürekkep gibi bir boya sürülmüş, perdelerde delikler açılmıştı.

Nusret Bey, derhal hükmünü verdi:

— Evimize bir hırsız değil, bir düşman girmiştir. Maksadı sade bizi zarara sokmaktır.

Biraz sonra karakoldan gelen polis memurları da uzun tet-.kiklerden sonra, Nusret Beyin fikrini tasdik ettiler. Fakat yapılan bütün tahkikat neticesiz kaldı.
O gece, kapının kol demiri tamir edildi. Bekçi, her zamanından daha sık sık düdük çaldı. Aşağı kata ihtiyaten gece kandilleri yakılıp bırakıldı.
Fakat bütün bu tedbirler üç gün sonra hizmetçi Şerif Hanımın tekrar: «Yetişin Müslümanlar, yanıyoruz!» diye bağırmasına mâni olamadı.
Yine karakola haber göndermeler... Polis tahkikatı... Kapılara çift sürgüler... Sokakta mütemadiyen öten bekçi düdükleri... Fakat, heyhat!
Sinsi bir düşman, yahut nev'i şahsına münhasır bir deliden başka bir şey olmasına imkân bulunmıyan bu ziyankâr hırsız, iki üç günde bir eve giriyor, güzel bir sistem dahilinde tahribatına devam ediyordu.
Perdelerdeki yırtıklar büyüyor, zahiren hiç bir şey olmamış gibi görünen heykeller ele alındığı zaman iki, üç parçaya ayrılıyor, halılar büyük bir maharetle, resim yerlerinden üçer, dörder parçaya ayrılıyor, sandıkta elbiselerin görün-miyecek yerlerinde güve yeniği gibi göz göz delikler açılıyordu.
Bu vakalar karşısında hırsız faraziyesi günden güne zayıflıyor, Esrarengiz kuvvetler, ruhlar, periler, cadılar tasavvur edilmeğe başlanıyordu.

* Sıranın, nihayet kızının birkaç parça çeyizlik eşyasına gelmesinden korkan Şerif Hanıma, gece uykuları haram oldu. Nihayet, bir gece garip bir tesadüf onu mutfakta hırsızla karşj karşıya getirdi.
İhtiyar o kadar şaşırmıştı ki, bu defa bağırama-dı, sadece: «Hayırdır inşallah, hayırdır inşallah... Ben rüya görüyorum olmalı!» dedi.
Ziyankâr hırsız, Nusret Beyin büyük kayınbiraderi Niyazi Beydi, Bu Niyazi Bey, elli elli beş yaşlarında hayır severliğiyle meşhur

efendiden bir adamdı. Kendisinden yirmi yaş küçük olan kızkardeşini —Nusret Beyin karısını— baba gibi severdi.

I .'

n z

c.

Eniştesi (Nusret Beye dünya kadar iyilik etmişti. Şimdi nasıl olur da esrarengiz bir şekilde bu evin eşyasını tahrip ederdi.

Zavallı adam, mutlaka çıldırmıştı.

* * # Niyazi Bey, çüdırmamıştı. Hareketini şöyle izah etti:

— Eniştem Nusret Bey, çok iyi bir adamdır. Fakat kumarbaz ve serseridir. Sıkıya geldi mi, borç

etmekten çekinmez, sonra bu borçları ödemek için evinin eşyasını satar. Şimdiye kadar belki beş, altı

defa onlara ev düzdüm. Aradan üç ay geçmeden kardeşim gelir:

— Kuru tahta üstünde kaldık ağabey, babam, annem beni sana emanet etti, diye ağlayıp sızlamağa başlar. Sonra, ne kadar olsa onların namusu demek benim namusum demektir... Ne yapar yapar, onlara yeni baştan ev eşyası düşerim. Artık bu hale bir nihayet vermek istedim. Bu tahribattan maksadım şuydu:

Eşyayı evde kullanılabilmekte devam edecek, fakat satılığa çıkarıldığı halde para etmiyecek bir hale sokmak... Şu vazolar üçer parça şu halılar dörder, beşer dilimdir. Fakat öyle maharetle kırılıp kesilmişlerdir ki, el sürüldüğü halde kimse kusurlarım farketmez... Mobilye, perde, aynalar, elbiseler de kezalik aynı prensibe nazaran tahrip edilmiştir. Anlaşılıyor ya, maksadım hem onlara, hem de kendime iyilik etmekten başka bir şey değildi!...

Mukaddes hâtıra

Kırk yaşlarında vardı. İfrat derecede nazik ve sıkılgan, çocuk tavırlı bir adamdı.

Vapurda, biletini kesmeğe gelen memura, ayağa kalkardı. Bir dairede kâtip olduğunu biliyorum.

Sabahtan akşama kadar karınca yuvası gibi işleyen odasında, kimbilir kaç bin defa gelene, gidene kalkıp oturuyordu?

Sabahları Hisar iskelesinden vapura binerdi. Salona girdiği zaman bütün halk kendisine bakıyormuş

gibi kızarır, bozanr-dı...

Bazı kimseler vardır kî, kanapelerin dolu olmasına aldırmazlar. Yanyana oturan iki kişiyi gözlerine kestirerek: «Biraz müsaade eder misiniz?» derler; açılacak yer olmadığı için hafifçe kıpırdanmaktan başka bir şey yapamıyan bu efendilerin kucağına yerleşirler.

Bu fazla mahcup adam, onların zıddına olarak açık yerlere de oturmağa cesaret edemez, büsbütün boş bir kanape arardı.

Bir gün karşımda oturuyordu. Elinde yanmamış bir sigara vardı. Anlaşılan kibritini kaybetmişti. Ara sıra yanımda oturan bir efendinin sigarasına bakıyor, ateş istemeğe davranıyor, fakat son saniyede cesareti kırılıyordu. Yan komşum farkında değil. Sigarasını bitirdi. Birkaç tane fıstık yedi. Mendiliyle evvelâ gözlüğünü, sonra burnunu sildi, bir cep defterine bir şeyler yazdı, bir şeytan tırnağı kesti, sonra bir ikinci sigara yaktı.

Karşı komşum, elinde gittikçe buruşan sönük sıgarasiyle hâlâ aynı tereddütler, aynı helecanlar içinde...

Ben, sinirli bir adamım. Sabredemedim. Yanımdakinin sigarasını oldun, karşımdakine uzattım.

Mahcup adam, yıldırımla vurulmuşa döndü. Teşekkür etmek için ayağa kalktı, kızarıp bo-zararak sigarasını yaktı. Fakat bu büyük vakanın helecanı büyük bir faciaya sebep oldu.

!lJ:!

I "

n z

c.

Yan komşumun sigarası karşı komşumun titrek parmaklan arasından yere düştü. Adamcağız, düşüp bayılacak gibi oldu. Gayri ihtiyarî kollarımı açtım. Bu vaka, beni sıkılgan adam ile ahbap etti. Hem de gayet samimî iki ahbap. Her sabah İstan-bula beraber iniyorduk. Tahminim doğru çıkmıştı. Bir dairede kâtipti. Başında kalabalıkça bir aile vardı. Galiba yaşamakta güçlük çekiyordu. Fakat hiç

şikâyet etmiyordu. Çok mağrurdu. Mahcupluğu bir dereceye kadar da gururdan ileri geliyordu. Bir hakarete uğramaktan korktuğu için daima insanlara uzak durmağa çalışıyordu. Namuslu, çalışkan ve oldukça malűmatlı bir adamdı. Fakat ne çare ki, bu kadar

korkaklık, bu kadar yüz yumuşaklığı ile hayatta muvaffak olunamazdı. Onun için ölünceye kadar yerinde saymağa mahkûmdu.

Az zamanda birbirimize hayli ısınmıştık. Sade denizde değil, şimdi karada da bir parça yol arkadaşlığı ediyorduk.

Yolumuz birdi. Dairelerimiz arasında üç, beş dakikahk bir mesafe vardı. Yalnız bir şeye dikkat ediyordum. Arkadaşım, çarşı içinden geçen kestirme yoldan bir türlü gitmek istemiyor, benî

viranelikler arasından, tenha ve karışık bir sokaktan dolaştırıyordu. Böylece her sabah boş yere dünya kadar taban tepmiş oluyorduk.

Çarşıya yaklaştığımız zaman koluma girer, mahcup tabiati-ne rağmen, hararetli bir bahis açar, güya farkında olmama meydan vermeden beni viraneler sokağına saptırırdı. Bir iki kere bunun sebebini sordum.

— Çarşı içi kalabalık... Burası gerçi uzun, fakat daha tenha... Hem de ne güzel... Viranelerde kır çiçekleri açıyor... Çarşıdan at, araba geçiyor... insan dikkat edemiyor... gibi sudan sözler söyledi.

Mahcup insanların anlaşılmaz huyları vardır. Bazıları kalabalıkta tanıdıkları çehrelere rasgelip selâm vermekten utanırlar, bazıları, meselâ sokakta traş olmaktan sıkılır. Berber, yüzüne baktıkça renkten renge girer, ecel terleri döker. Kendi kendime: «Besbelli bu adamcağız kalabalığa girmekten utanıyor!» diyordum.

Mamafih bir zaman sonra bu sebebi de hafif bulmağa baş-

ladım: Bu yol çevirme manevrası her sabah arkadaşıma mühimce birkaç sıkıntı dakikası geçirtiyordu.

Bu sıkıntı her halde jkalabahk bir sokaktan geçmek ıstırabından çok fazla idi.

Aynı muhakemeyi kendi de yapmış olmalı ki, bir sabah viranelerin ortasında durdu, başını önüne eğerek:

— Benim buraya gelmekteki ısrarıma kimbilir ne kadar hayret edersiniz? dedi. Hakkınız var; fakat sebebini bilseniz...

Yıkık bir yangın duvarı tepesinde bitmiş otlara bakıyor; mahzun mahzun devam ediyordu:

— Size hakikati söyliyeyim. O çarşı içinden geçmeğe yüreğim tahammül etmiyor. Çok eski zamanlara ait bir hâtıra, mukaddes bir hâtıra... Ah, beyefendi, o çarşı içinde bir facia geçti. Beni kalbimin en nazik yerinden vurmuş bir facia. Ne zaman onu aklıma getirsem, ne zaman o sokaklardan geçsem... Şimdi anladınız değil mi? Mukaddes bir hâtıra... Daha fazla söyleyemiye-ceğim...

Sükût içinde ağır ağır yolumuza devam ettik. Kendi kendime şöyle düşünüyordum: Her yiğitin kalbinde bir arslan yatar. Bu sessiz sedasız ürkek adamın da anlaşılan bir vakası oldu. ihtimal,- bir aşk macerasıdır. Belki sevdiği bir kadınla bu çarşıya ait güzel bir hâtırası var. Belki onu burada tanıdı. Mamafih, bu sokaktan bu derece korkmasına nazaran sevdiğini burada kaybetmiş olması

daha akla yakın gelir... Acaba burada at, araba falan altında mı kalıp, ezildi?.. Yahut burada onun bir hiyaneti-ni mi gördü?...

Bu mesele, ara sıra zihnimi meşgul ediyordu, mahcup adam gözümde ehemmiyet almağa başlıyordu, onun için âdeta şairane şeyler düşünüyordum. Bir gün bir tesadüf hakikati meydana çıkardı.

Bir sabah, bize bir üçüncü arkadaş iltihak etmişti: Arkada şımın çalıştığı dairenin müdürü. Bu zatı ben de tanırdım. Müdür, çarşı yoluna saptı. Mahcup arkadaşım tabiî onu yolundan çeviremezdi. Fena halde sıkıldığını, kapana girmiş bir sıçan gibi şaşkın şaşkın etrafına baktığım görüyordum. Belki bir bahane bulup kaçacaktı. Fakat aksi gibi müdür, vazife hakkında malûmat vermeğe başlamıştı.

Zavallı adam, müdürün solunda ve biraz gerisinde, korkmuş bir kirpi gibi tor-top olup titreyerek yürüyordu.

Basmacı dükkânlarının önünden geçiyorduk. Bunların birinden uzun boylu, kır bıyıklı bir Ermeni çıktı, yüksek sesle:

— Tahir Efendi, Tahir Efendi!., diye seslendi. Arkadaşım başını çevirmedi, fakat olduğu yerde donmuş gibi durdu, başım önüne eğerek bekledi.

Ermeni basmacı, yavaş yavaş yanma geldi, sakin, fakat dargın bir sesle:

— Artık hiç çarşıda görünmez oldunuz, dedi, küçük hanım için aldığınız çeyiz eşyasının borcunu hâlâ vermek fikrinde değilsiniz? Senesi oluyor. Biz, fakir çarşı esnafıyız? Bu, olur mu? Sıkıntılı zamanınızda size insaniyetlik ettikse bu insaftır ki...

Ötesini dinleyemeden, mahcup arkadaşın haline bakamadan kaçtım.

O gündenberi ne zaman bu «Mukaddes Hâtıra» nın yatağı olan çarşıdan geçsem, ben de içimde bir sıkıntı duyarım.

Minyatür

Hastanın odasmda, dört gündenberi, koyu bir gece karanlığı hüküm sürüyordu. Aydınlık, çocuğun gözlerine dokunduğu için pancurları, perdeleri sımsıkı kapamışlardı.

Kâmuran Hanım, oğlunun görünmez bir menfezden karanlığa sızmış sönük bir ışığa benzeyen saçlarım okşadı: «Artık vakit geldi Necdet... İlâcını damlatalım çocuğum!» dedi. Fakat küçük, bu sefer

isyan etti: «Olmaz anne... İstemem... Hani arabam? Sen, beni hep aldatıyorsun...»

Kâmuran Hanım güldü:

— Bugün gelecek Necdet... Birkaç gün oldu ısmarladım... Ama oyuncakçı yapmamış, ne yapayını?. Onun da çocuğu hasta imiş... Şimdi gidip alacağım...

Kapıyı araladı, çocuğunun kanla dolu mavi gözlerine ilâç damlatmağa hazırlandı. Tam bu dakikada hizmetçi Besime, çarşaflanmış olduğu halde kapıda göründü:

— Ben eczaneye gidiyorum hanımefendi... İlâç olmuştur... Hazır çıkmışken yağ ile pirinç de alayım...

Kömür de bitti... Şimdilik bir çuval getirtsek yeter...

— Biraz sonra kızım... Seni çağırırım...

— Sabahleyin sütçü geldi.. Siz uyuyordunuz... Rahatsız etmedim... Borcumuz üç yüz seksen kuruş

etmiş... Birazdan uğrayacak...

Kâmuran Hanımın ellerine hafif bir titreme düştü, bir türlü ilâcı damlatamadı:

— Sen, Necdetin yanına gel, Besime... Ben, eczaneye uğra-nm... Daha başka işim de var... Ben gelinceye kadar Besime, sana masal söylesin [Necdet... Sakın ağlama, emi?...

Kâmuran Hanım, çocuğunu bırakarak yanındaki odaya geçti; yavaş yavaş, düşüne düşüne hazırlanmağa başladı. Dört gündür karanhk odada solan güzel yüzü şimdi daha süzgün ve soluk görünüyordu.

n z

¦âî

c.

Kâmuran Hanım, bugün, gönlüne karşı affedilmez bir suç işliyecek, ölmüş kocasının minyatür bir resmini «Muthacırlara Şefkat» pazarına satacaktı. Pazar müdüriyeti, yakında tertip edeceği

sergi ve piyango için bu yolda sanat eserleri aradığını gazetelerle ilân etmişti.

Kâmuran Hanım, bir sene evvel îzmirden îstanbula muhacir gelmişti. îzmirin en kibar ailelerinden birine mensuptu. Ona, doğduğu gündenberi sefaleti bir ayıp, ihtiyacı iğrenç bir illet diye öğretmişlerdi.

Istanbulda daha fakirane yaşamak, elindeki parayı daha uzun müddet dayandırmak mümkündü.

Fakat o, ihtiyacım etrafındakilere hissettirmekten daima korkmuş ve utanmıştı. Bundan başka bu yüksek tahsilli kibar hanımın bilemiye-ceği, hiç bir zaman akıl erdiremiyeceği bir şey vardı: Para hesabı, idare...

Bir sene içinde hazır parası bitmiş, mücevherleri, hilekâr kuyumcuların elinde yok f iatına ziyan olmuştu. îzmirde emlâki kalıyordu. Fakat şimdiki halde onlardan istifadeye imkân da yoktu...

Kâmuran Hanım, nihayet böyle korkunç bir iflâs gününün de gelip çatacağını bilmiyor değildi. Fakat bunu gece, kış ve ölüm gibi önüne geçilmez bir kuvvet addediyordu.

Minyatürü kâğıda sarmadan evvel son bir defa görmek istedi. Resim güzel, genç, şen bir zabit çehresi gösteriyordu. Kâmuran Hanım, bu genç için beş sene evvel nikâhlısından ayrılmış, ailesiyle bozuşmuş, akrabalarını, sevdiklerini kırmıştı. Fakat bu kadar güç ele geçen saadet bir sene devam etmiş, ikinci sene ortasında zevci Filistinde şehit düşmüştü.

¦Genç kadın, bir emniyetle hayata gülen bu güzel çehreyi bir kere daha öptü. Kâmuran Hanını, evlendiği sene kendi eliyle kocasının minyatürünü yapmak istemişti. Bu, onun Sör mektebinde elde ettiği bir sanattı. Arkadaşları musikiye, el işlerine çalışırken, o, ihtiyar bir İtalyan papastan minyatür dersi almış, birkaç sene içinde sanatını çok ilerletmişti. Uzun yaz günlerinde Karşıyakadaki köşklerinin serin bahçesinde günlerce bu minyatüre çalışmıştı. Kocasının sade yüzündeki mânayı

değü, gönlündeki yaşamak zevkini de bu resimde zaptetmek için bu güzel mo-deli ne kadar seyretmiş, saçlariyle, dudaklariyle, çenesiyle ne kadar oynamıştı.

Onun zavallı toprak olan çehresinden, dudaklarının dökülen gülünden şimdi sade bu yadigâr kalıyordu. Halbuki artık onu da elden çıkarmak mecburiyetinde idi.

Sokakta yüzü sımsıkı kapalı, ince ince yağan yağmuru duymadan yürürken, hep bu resmi yaptığı
yeşil bahçeyi, ılık yaz öğlesi sonlarını düşünüyordu.

* * Cemiyet binasının önüne geldiği vakit cesareti büsbütün kırıldı. Kâmuran Hanım, o gün elinde satılacak bir mal ile ilk defa sokağa çıkıyordu. Dünyada bundan daha utanılacak bir hal tasavvur edemezdi. Ters yüzüne dönmek istedi, fakat eve döndüğü zaman hizmetçiye ilk defa: «Paramız kalmadı... Bugün yiyecek alamıyacağız!» demek lâzımdı. Sonra sütçüye ne cevap verilecekti? Ya söylenirse, ya kapı önünde rezalet çıkarırsa?

Son bir çare daha vardı. îstanbuldaki bazı zengin akrabalarına müracaat etmek, îzmirdeki işleri düzelinceye kadar onlardan borç istemek... Fakat Kâmuran Hanım, bunlarla hemen hemen dargındı.

Genç ve fakir bir zabit için ailesinin servetini, zengin nikâhlısını feda ettiği zaman; onlar acı sözler söylemişler, bin türlü felâketlerle onu tehdit etmişlerdi. Şimdi onun, dilenci gibi el açtığını gördükleri zaman kimbilir ne kadar memnun olacaklardı?

Genç kadın, yüzünü daha sıkı kapadı ve korka korka mağazaya girdi. Köşelerden birinde iki işçi ile konuşan ak sakallı, gözlüklü bir ihtiyar gösterdiler. Genç kadın, sesindeki ihtizazı saklamağa çalışarak minyatürü uzattı:

— Gazetelerde okudum efendim... Minyatür anyormuşsu-nuz...

İhtiyar efendi, resmi aldı, gözlüğünü düzeltti:

— Bu ne güzel şey hanım kızım... Mutlaka bir ecnebi elinden çıkmış olacak...

Minyatürü daha iyi görmek için pencereye yaklaşıyor; gözlüklerini siliyordu: t: k

n z

c.

— Ne ince iş... Bu işi maatteessüf bizde yapacak sanatkâr yok...

Kâmuran Hanım — Büdiğim bir hanım yapıyor da efendim...

İhtiyar inanamıyor:

— Şaşılacak şey... Şaşılacak şey... Bu hanım, galiba zengin bir heveskâr...

— Öyle idi... Fakat şimdi çalışmak mecburiyetinde... Bir iş bulabileceğini ümit eder misiniz?...

— Zannederim... Mamafih bilinmez... Bizde sanatkâr kıymeti takdir edilmiyor... Her halde o hanım, bizim heyeti idaremize müracaat etsin... Acele ise, siz de anhyabüirsiniz... Üst katta üçüncü kapı...

Şimdi bu minyatürü bırakıyorsunuz değil aıi? Ne istiyeceksiniz ?

— Bilmiyorum... Siz tahmin ediniz... İhtiyar efendi:

— Eser hakikaten güzel... Ben bu yoldaki şeylere, sanatkâr göziyle tahmin koyarsam, cemiyeti çok fazla masrafa sokmak lâzım gelir.., Büiyorsunuz ki, burası bir hayır müessesesidir... Hâsılatı, sırf muhacir kardeşlerimize ve evlâtlarımıza mahsus... On beş lira versek nasıl olur... Arzettiğim gibi, bu, aynı zamanda bir vatan hizmeti de olacak...

Kâmuran Hanım, başım daha ziyade eğdi: *

— Peki... Siz bilirsiniz...

Gişeden parayı aldıktan sonra gidiyordu. Fakat ihtiyarın tavsiyesi aklına geldi. Bu on beş lira onu ancak bir, iki gün idare edebüirdi. Acaba heyeti idareye müracaat edip iş istese nasıl olurdu? İhtimal, kendisine bazı minyatürler ısmarlarlardı.

Genç kadın, artık bütün mecburiyetlere baş eğmeğe rıza göstermişti. Süratle merdivenleri çıktı, cesurane, heyeti idare odasına girdi. Büyük bir masa başında gayet şık giyinmiş birkaç hanım, mühim bir şey müzakere ediyorlardı.

Kâmuran, maksadını anlatmak için onlara yaklaşıyordu. Yandaki kapılardan biri açıldı, içeriye sansın bir taze girdi. Kâmuran onu görür görmez hafif bir feryadı zaptedemedi. Sansın
birdenbire durdu; dikkatli ve keskin bir nazarla Kâmurana baktı.

Bu genç kadın, Kâmuranın eski nikâhlısının kardeşi Vasfiye jdi. Kâmuran, evvelâ kaçmağı düşündü.

Fakat kaim peçesine rağmen, ihtimal Vasfiye onu tanımıştı. O vakit cesaretle yüzünü açtı; iki eski arkadaş, sahte bir samimiyetle birbirlerini öptüler.

Vasfiye — Kâmurancığım... Artık aramızdaki soğukluk geçti değil mi?

Kâmuran —- Şüphesiz...
Vasfiye — Zevcenin vefatına çok teessüf ettim... İnanmazsın ama, vallahi böyle...
Kâmuran — İyi kalbli bir kız olduğunu bilmez miyim Vasfiye?...
Vasfiye — Kardeşim de şimdi İstanbulda... Geçen gün bir çocuğu daha oldu... Ha, onu sormadım...
Cemiyetimize niçin geldin?.. Her halde bir tesadüf değil...
Kâmuranın başı döndü. Fakat yine cesaretini muhafaza etti:
— Ben de İzmirli değil miyim?... Muhacırîara belki bir faydam dokunur diye...
Vasfiye:
— Çok iyi ettin Kâmuran... Ben, iki aydanberi hayatımı cemiyete hasrettim... İki haftadır da piyango işiyle uğraşıyorum... Sabahtan akşama kadar bütün kibar müesseseleri, konaklan otomobille dolaşıyorum... Biletlerimden sen de istersin tabiî?
Kâmuran hiç bozmadan güldü:
— Elbette...
Vasfiye, bir çekmece açtı:
— Beş liralıktan kaç tane vereyim, Kâmurancıgım?... Genç kadın, dudaklarının hafifçe titremesinden başka buseyle teessüründen renk vermiyerek:
— Üç tane şimdilik, dedi.
Sonra çantasından çıkardığı on beş lirayı Vasfiyenin çekmecesine fırlattı, vahşi bir gururla hammlan selâmhyarak çıktı.
1
n z di
c.
Havva Yenge
(Hürriyet tepesi civarında mütevazı bir birahane bahçesi... Birbirinden uzun mesafeler ve sık yeşHlik kümeleriyle ayrılmış masalar... Burası görülmekten korkan çiftlerin en emin bir randevu yeridir... Her zamanki gibi o gün de tenhadır... Sık taflanlar arasında yan kaybolmuş bir masada genç bir erkekle güzel bîr kadın vardır... Genç kadın, hamam havlusuna sanîır gibi mantosuna sarılmış, yüzünün yandan ziyadesini yakasının kürküyî©c) gizlemiştir. Bu tedbir, soğuğa karşı değildir... Çünkü hava çok güzeldir.)

Bu ihtiyata rağmen yine caddeden gözünü ayıramıyan genç kadın, birdenbire sarararak:

— Dur Şevket... Hareket etme... Mahvolduk,

— Çocuk olma... Burada bizi kim görebilir?

— Kımıldama diyorum sana... Bir ihtiyar katim parmaklığın dışından bizi seyrediyor... Hem de bu çehreyi gözüm ısırıyor gibi... Öyle ya, ta kendisi: Havva Yenge...

— Vehim, vallahi vehim... Zaten demin de kapalı *otonun içinde gelirken sokakta gördüğümüz her insanı birine benzettin...

— (Yüzünü büsbütün kapıyarak) Tanıdı... Vallahi tanıdı... Bakıyor, gülüyor...

— (Şevket gülerek parmaklık tarafına döner) Çocuksun Nüzhet... Neredeymiş, 'bakayım o Havva Yengeye benzettiğin?.

(Şevket sözünü bitiremez. Çünkü başını çevirince gözleri, Havva Yengenin çini mavi gözkriyl©c)

karşılaşmıştır. İhtiyar kadın, yayvan ağziyle gülerek başını iki yana sallamakta, parma-ğiyle tehdit işaretleri yapmaktadır.)

-— Nasıl, yalan mı?

— Vay cad; ay... Burada ne işi var aeaba?

— Mahvolduk... Aman kaçalım...

— Nüzhet, beni dinle.. Çocukluğu bırak!..

— Şu arka kapıdan tarlalara doğru kaçalım... Şimdi yanımıza gelir.

— Ne yapıyorsun? Deli olma...

(Genç kadın, onu dûılemiyerek ayağa kalkmış, yola düşmüştür... Şevket de çaresiz onu takip eder...

Fakat biraz sonra ihtiyar yengenin, boş, tozlu caddede kolunda bohçasiyle ağır ağır uzaklaşmakta olduğunu görürler. Kadının yüreği biraz ferahlar... Tekrar masalarına dönerler.)

— Ben, seni bu kadar korkak bilmezdim Nüzhet...

— Kocamın ne kıskanç olduğunu bilsen, korkumu az bile bulursun... Maazallah yabancı bir erkekle gezmeğe çıktığımı sezerse mahvolduğumun resmidir.

— Ne yapar... öldürür mü?

— Daha fena... Benden ayrılmağa kalkar... Halbuki ben, onu çok seviyorum... Bir hafta ayrılığına tahammül edemem... Neye öyle

manalı manalı gülüyorsun?.. «Kocanı bu kadar seviyorsun da benimle neye gezmeğe çıktın?.» demek istiyorsun.

— (Şevket gülmekte devam ederek) Hayır, hayır... Bu suali sormağa lüzum görmem. Seni gayet iyi anlıyorum... Çünkü kendim de aynı vaziyetteyim... Altı aylık evliyim... Karımı çok seviyorum... Tıpkı

senin gibi onun kıskançlığından fevkalâde korkuyorum... Çünkü o da benim başka bir kadınla gezmeğe çıktığımı ezkaza haber alırsa, yandığımın resmidir... Mamafih bütün bu sebepler beni de, senin gibi bugün buraya gelmekten menede-medi.

— (Masum) Hem de bunda ne fenalık var ki? Biz, vaktiyle birbirini çok sevmiş iki insanız... Şimdi zaman zaman iki eski silâh arkadaşı gibi buluşup eski hâtıraları anarak...

— (Hafif bir istihza ite) Elbette... Elbette... Böyle masum bir sohbetten ne fenalık çıkabilir?

— Fakat bu Havva Yenge, beni bitirdi... ikimizi de gayet iyi tanır... Fındıklıda biz yanyana iki evde otururduk. Bu kadın da karşımızdaki viran konağın bekçisiydi. İşi, gücü pencereden bizi gözetlemekti.

Tanıdıysa mahvolduk!

— Nereden tanıyacak canım?

— Tanımasa öyle başım sallar, manalı işaretler yapar mıydı ?...

— Bu da doğru... Mamafih, emin ol ki, bu kadından bize katiyen fenalık gelmez... Eskiden de onun bir gevezelik etmesinden korkmuştuk... Bilirsin ya, bir gün bana söylediği sözü? «Çocuklar, Cenabıhak settârül uyûptur... Ben, Allanın bir sineğine bile zarar vermeğe kıyamam... Bilâkis insanların aralarını bulmayı sevap sayarım!» Binaenaleyh, bu kadın, senin kocanı, benim karımı

tanımış da olsa onlara katiyen bir şey söylemez...

— Vallahi bilmem... Sevgili kocam şayet haber alır da..-

(Bir hafta sonra bir akşam iistö Şevket Bey evinin kapısm-da Havva Yengeye tesadüf eder..) Havva Yenge — Seni bu vakitlere kadar bekledim. Artık, gidiyordum.

Şevket — (Şaşalıyarak) Nerede?

Havva Yenge — Sizin evde.. A hiyanet çocuk... Senden bunu beklerdim ? însan evlenir de Havva Yengeyi bir yanm ağızla düğüne çağırmaz mı?

Şevket — Hakkın var Havva Yenge... Pek sıkışık bir zantana rasgeldi... Yoksa vallahi ıhani unuttuğumdan falan değil...

Havva Yenge — Eksik olma evlâdım, bilirim beni seversin... Maksat lâtife, Allah mübarek etsin, dirlik düzenlik versin... Haremin pek kam sıcak bir taze, lâkin artık çapkınlığa da nihayet vermelisin oğlum...

Şevket — Töbeler töbesi Havva Yengeciğim... (Istırap içinde) Yalnız sana bir şey soracağım... Ona bir şey sezdirmedin ya?

Havva Yenge — İlâhi çocuğum... Sen, Havva Yengenin ahlâkını bilir misin? İnsan arası bozmanın ziyanı vardır... Ben, seni karma öyle bir methettim, öyle bir methettim ki... Yedi sene komşuluk ettim.

Bir gün bir kadına göz ucuyla baktığını görmedim, dedim.

Şevket — (Geniş bir nefes alara-k) Hay eksik olma... Havva Yenge — Yine tekrar ediyorum... Karını

pek beğendim. Bu zamanda öyle ırz ehli taze güç bulunur... Hele sokaktaki haline bayıldım... Geçen gün sizi bir bahçede gördüm... Eski zaman kadınları gibi tepeden tırnağa kadar kapalıydı... Çok merak ettim, yüzünü göreyim diye yarım saat parmaklığın kenarında bekledim de yine göremedim.

(Gülerek) demin onunla da şaka-laştım: «Hanım kızım, geçen gün kocanla bahçede otururken neye o kadar yüzünü kapadın bakayım... Beni görmesin diye mi? Ben de inadıma geldim, evde gördüm işte!» dedim. O kadar mahcup taze ki, kıpkırmızı kesildi, az kalsın bayılıyordu, dedim ki: '/Başbaşa kumru gibi koklattığınızı gördüm, sokakta elimi açıp Allahım bu çocukları birbirinden ayırma..

Aralarına fesat sokanları kahhar isminle kahret!.» dedim....

i '
n z.
c.

Karakolda

Muhasebe başkâtibi Nizamettin Efendi, dairesinden çıktığı vakit ince ince yağmur yağıyordu. Zihni, karşılığını bulamadığı bir on sekiz otuz para hesabiyle meşgul, elleri ceplerinde, ağır ağır tramvay mevkiine kadar yürüdü. Tramvaylar, yine bu akşam dolup taşıyor, kapılardan, pencerelerden dizi dizi insanlar sarkıtarak durmadan geçiyordu.

Durakta siyah krepdöşin çarşaflı, yüzü sımsıki örtülü bir hanımdan başka kimse yoktu. Zavallı, kimbilir, ne vakitten beri tramvay bekliyor, gelen, geçen arabalara el çantasiyle ümitsiz işaretler yapıyordu. Nizamettin Efendi de hemen bir on dakika onunla beraber bekledi. Yağmur, iyiden iyiye artmıştı. Başkâtip, koltuğunun altındaki şemsiyeyi açtı, fakat gönlü bir türlü rahat etmiyordu. Hanımın şemsiyesi yoktu. Yağmur, ince çarşafını suya düşmüş bir balon lâstiği gibi buruşturup büzüyor, boynuna, narin omuzlarına yapıştırıyordu. Belki bir aile anası, dairelerde günlerden beri muamele kovalayan bir dul, yahut sabahtan beri bir sürü afacana yürek tüketmiş bir öğretmendi. Nizamettin.

Efendinin kadın hakkında bazı yeni fikirleri vardı. Onun için hanıma karşı küçük bir sivilite yapmağa lüzum gördü ve şemsiyesini uzatarak: «Hanımefendi, lütfen kabul ediniz, tramvay gelinceye kadar!»

dedi.

Kadm, hafifçe ürkmüştü. Başkâtip, izah etti: «Fena ıslanıyorsunuz.. Hani böyle yağmur altında yarım, saat beklemenizden bayağı utandım... Memleketin bir erkeği ve bilhassa bir memuru sıfatiyle...»

Kadm bir türlü almağa cesaret edemiyor ve karışık, anlaşılmaz bir şeyler söyliyerek reddediyordu.

Nizamettin Efendinin büsbütün canı sıkıldı. Demek ondan şüphe ediyordu, göstermek istediği medenî

adam mertliğini başka mânaya çekiyordu. Hakkı da vardı ya. Bu hareketin lâkırdı açmak için bir vesile olmadığı nereden belliydi? Beş dakika şemsiyesi altında barındırmağa mukabil geceyi onun koynunda geçirmek dâvasına kalk-ınıyacağını kadıncağız, nereden anlasın ? Nizamettin Efendi, me-yusane hanımdan ayrılacağı zaman omuzuna hafif bir şey dokundu. Bu, gayet uzun boylu, pos bıyıklı bir polis memurunun beyaz eldiveniydi. Polis efendi, kaba bir taşra şivesiyle: «Affedersin «efendi ama, kadının, senin neyin oluyor?» dedi. Kadının yarını saattir yağmurun içinde berbat olduğunu görmiyen gözü, konuştukları

iki çift sözü nasıl farketmişti. Başkâtip, sert bir sesle mu-İcabele etti: «Evvelâ, İstanbul kaldırımında her önüne gelene (sen) diye hitap edilmez. Saniyen kadına, kadın denmez; hiç olmazsa hanım denir.

Salisen bir şikâyet vaki olmadan, kanun ve nizama muhalif bir hal...» Polis, sözünü kesti:

«Ay oğlum, ben, sana îstanbulda kadına ne derler, diye sormadım. Kadın, senin akrabandan mı diye sordum... Sen, onu söyle.. Neye lâzım, uzun edersin!» dedi. Nizamettin Efendi: «Neyim olursa olsun, sana ne ?» diye cevap verdi. Polis efendinin gözleri hayretle açılmıştı: «Fesübhanallah. Bana ne olur mu ? dedi. Memleketin, ahlâkına ben karışmayım da, kim karışsın? Ben, bunun yüzünden ekmek yiyorum yahu!» Nizamettin Efendi, omuzlarını silkti, her kızdığı zaman yaptığı gibi: «Vallahi bu kafa üe biz adam olmayız.» diye şiddetle yere tükürdü. Polis, tekrar elini omuzuna koydu: «Birader, benim içime bir vesvese girdi. Siz, hele benimle karakola kadar gelin!» Nizamettin Efendi fena halde kızmıştı. Ağzına geleni ver yansın etmeğe başladı. Etraflarında külhan beyleri, başı açık bakkal çırakları, zenbillî imamlar, dilenci arap kadınları bir daire çevirmeğe başlıyordu. Polis, sakin ve inatçi bir adamdı. Emrine itaat edilmezse cebre müracaat edeceğini söyledi. Nizamettin Efendi, işi büyütebilirdi. Fakat hanım vardı.

Aleksandr Dümaper'in romanlarında kadın şöhretini tehlikeye sokmamak için kellesini cellâda teslim etmiş kahramanlar okumuştu. Onun için sövüp sayarak polisin önüne katılmayı, hanıma karşı bir medeniyet vazifesi addetti. İki dakika sonra karakolda derdini anlatacak, bu vazifesini bilmiyen memura ağzının tadını verdirecekti. Fakat karakolda, kapının içinde tavla a-tan iki jandarmadan başka

kimse yoktu. Kandil gecesi olduğu için komiser de evine, birkaç saatlik bir kaçamak yapmıştı.

Polis

n z.

c.

efendi, Nizamettin Efendiyle hanımı dar, karanlık bir odaya soktu!.. Her halde komiserin gelmesini beklemek lâzım geliyordu. Başkâtip, yeniden gürültü etmek istedi. Polis efendi, böyle ef endiden bir adamın «edebsizlik» etmesine hayret ve teessüf etti; nerede bulunduğunu düşünmesi lâzım geldiğini, daha ileri giderse maatteessüf daha ağırca bir muamelede bulunacağım söyledi. Muamelenin daha ağırcası dayak, ötesi sağlıktı. Polis efendinin bu tedbire tevessülden de geri durmıyacağı halinden belliydi. Onun için Nizamettin efendi, yüreğinden coşan acı sözleri yutmayı, kadm yanında dayak yemeğe müreccah gördü ve sustu.

Kapı, gürültü ile üstlerine kapanmıştı. İçeriden, topuzu kırık olduğu için kilitlenmiş sayılırdı. Başkâtip, polisle cilveleşmeğe başladığı dakikadan sonra kadına bakmağa cesaret edememişti. Bir söz bile söylemeğe cesaret edemeden kendilerini takip eden bu biçare, kimbilir, ne olmuştu. Bu siyah çarşafın içinde acaba neler geçiyordu? Nizamettin Efendi bunu bilemiyor; fakat sebep olduğu hal tüylerini ürpertiyordu.

Kadın, harap bir yangın duvarına bakan küçük iskemlenin üzerine âdeta yığılmıştı. Vaziyetine dikkat etti. Bu, hiç tabiî bir oturuş değildi. Vücudu âdeta çökmüş, başı bileğinin üstüne düşmüştü.

Korkutmamak için yanına yaklaşmadı. Sade uzaktan: «Hemşire hanım, hemşire hanım!» diye seslendi. Cevap yok, demek bayılmış. Belki de ölüyor... Bir zaman kapıyı yumrukladı, açmadılar.

Anahtar deliğine dudaklarını uydurarak: «Jandarma.. Jandarma.. Polis efendi... Yahu,ölü müsünüz?

Kimse yok mu?» diye bağırdı. Yine aldıran olmadı. Çakısını, maymuncuk gibi kullanarak kapıyı

açmak istedi.. İmkân haricinde... Her ne olursa olsun, yardım lâzımdı. Rafta kırık bir nargilenin içinde san bir su gördü. Kadının peçesini açtı. Yüzüne dokunmağa cesaret edemeden parmaklariyle

biraz su serpip bekledi. Açılmazsa şakaklarını, bileklerini ovacak ve şüphesiz bu da fena olmıya-caktı.

Fakat suyun içinden; kimbilir ne kadar vakit işlemiş tön-beki dumanı, onu en kuvvetli ilâçlardan daha keskin bir ruh haline getirmişti. Hanım, aksırarak açıldı ve ezan karanlığının içinde daha kara görünen gözleriyle etrafına bakındı. Nizamettin Efendi, sırasiyle gelecek hayretler, göz yaşlan, telâşlar ve tekrar

bayılmaları bekliyor, oynanması lâzım gelen güç ve karışık komedyaya kendini hazırlamağa çalışıyordu. Fakat, tuhaf ki, kadın teessürde, korkuda hiç bir fazlalık göstermedi. Baygınlığına bile:

«Ara sıra olur bir baş dönmesi» diyordu. Hattâ kâtip efendiye, muaveneti için teşekkür bile etmeği unutmadı. Nizamettin Efendi, geniş bir nefes almıştı. Yürekli, yürekli; bu adamlara oynayacağı

oyunlardan bahsetti. Sonra sözünü, kadının bu memleketteki zavallı mevkiine nakletti. Konuştukları

iki çift lâf, tesadüf eseri olmayıp; meselâ ahbap olsaydılar, bir gazinoda oturup konuşsaydılar, ne olmak lâzım gelirdi? Cinsiyet düşüncelerini boğup söndüren necip bir fikir arkadaşlığı imkânını neden bu memleket idrâk edemiyordu? Mamafih hammcağız, bu hutbenin ruhunu galiba pek anlamıyordu, yüzünü kapamıştı. Hafif bir gülümseme ile onu dinlerken, gecenin içinde gözleri daha derin, dişleri daha beyaz görünüyordu. Nizamettin Efendi, artık onu biraz evvel gibi derin, muğlâk ve esrarlı

bulmuyordu. Meselenin kolayca kapanacağını temin ediyor, yalnız hanımı evinden merak ederler diye korkuyordu. Mamafih bu korku da pek varid değilmiş. Fındıklıdaki anasından başka kimsesi yokmuş... Kocası bir sene evvel ölmüş. Daha doğrusu, rakıdan çatlamışmış. Gayet talihsizmiş...

Talihsizliğine öyle iman etmiş ki, artık bir daha evlenmemeğe yemin etmiş... Kadın, tatlı bir safvetle anlatıyordu. Nizamettin Efendi, parmaklan çenesinin altında kilitli, tatlı tatlı, mevzu haricine çıkan bu sıcak ve yumuşak hanımı dinlerken, içi çürüyor, biraz evvelki hasbî fikir arkadaşlığı nazariyesinin iflâsını hissediyordu.

Nihayet, öyle bir an geldi İd, elini uzattı. Daldan armut ko-panr gibi hanımın ellerini yakaladı.

O, hemen hiç mukavemet etmeden kendini bıraktı. Sade âdet yerini bulsun diye: «Ayaklarınızı

öpeyim», «Ne yapıyorsunuz?» gibi kelimelerle biraz nazlandı.

* # *

Nerede olduklarını; yanlarındaki merdiven aralığına, patak-lıya, pataklıya bir sarhoş kapadıktan zaman hatırladılar. Adamcağız: «Bana, kandil gecesi sarhoş oldun, diyorlar... Benim bunda kabahatim var mı ya Resulallah!» diye bağırıp ağlıyordu. Şim-110

LEYLA İLE MECNUN

i

z,

c.

di, artık komiseri bekliyorlar, bu çıplak karakol odasında ilâni-haye unutulup kalmak istiyorlardı.

* * # Bu aşk sahnesinin en meraklı bir yerinde, birdenbire kaps açıldı. Polisin: «Vay Allahm belâları...

Karakolda böyle haltet-mek ha... Şimdi görürsünüz!» diye bağırdığını işittiler.

Nizamettin Efendi: «Ne yapayım polis efendi. Mesul sensin. Bizi elinle bir odaya kapadın!» dedi.

* * * On dakika sonra komiserin önünde de böyle söylediler. Nizamettin Efendinin, komiser karşısında vaziyeti bir bediaydı. Nihayet kanun, nizam dairesinde işi halletmek zamanı gelmişti. Komiser, ufak tefek, çiçek bozuğu, fitne bir adamdı. Kâtip, dimdik, eli göğsünde, gözleri mağrur, söylüyordu. Evet, mücrim kendisiydi. Hanım, yarın; hem onun, hem de karakolun aleyhinde dâva açacaktı. Sebep olmadan karakol odasına kapamışlardı. Kadm, birçok feryat etmişti. Fakat vazife başında mesul bir fert yoktu. Baygın bir kadına sataşmak değil ya, hani kör işkembeci bıçağiyle bir tabur adam boğazlasalar kimse duymıyacak-tı. Komiser, pişkin ve mütevehhim bir adamdı. Nizamettin Efendi, onun ürküp şaşırdığını gördükçe perde perde sesini yükseltiyor, bu bazicede yanacak olanların sade kendisi olmıyacağını bütün talâkatiyle anlatıyordu.

* Komiser, düşündü, yarısı çiçekten dökülmüş sıska bıyıklariyle oynadı. Sonra sancılanmış gibi bir iki kere dolaşıp dışam çıktı. Nizamettin Efendi ile hanım, onun polis efendiye bağırıp çağırdığını işittiler.

Ne dediğini iyi işitemiyorlardı. Sade kulaklarına: «Ateşe yanmak... Kuyruğunu tava sapma çevirmek...

Meşe odunu... Armut efendi...» gibi kelimeler geliyordu. Komiser efendi, küçücük yüzünün bütün adeleleri oynıyarak içeri girdiği zaman, hâlâ söyleniyordu: «Birader efendi, dedi, min-gayrihaddin, hemen bir yirmi senelik âcizane tecrübem var. Beni dinlerseniz, bu işi kapatalım... Hepimiz için hayırlı

olur... Hoş, kendim için korkum yok... Efendim, yontulmamış adamlar, hani LEYLÂ ÎLE MECNUN

dört yaşındaki çocuktan berbat... Akıl var, fikir yok efendim» fikir yok... Malûm ya, akü başka, fikir başka... (Önündeki masaya vurup, Acemin iki ince belli, kırmızı - yeşil pullu cay fincanını oynatarak) Nah. kafa... Odun...»

Nizamettin Efendi, fıkır fıkır kaynayan neşesini saklamağa çalışarak:

— Vallahi komiser efendi... Bence hava hoş!.. (Göziylehanımı göstererek) Asıl davacı o...

Komiser efendi, yan gözle kadına bakarak:

— Benim de asıl düşündüğüm o ya... Bir iştir olmuş... Malűm ya, böyle şeylerin şüyuu, vukuundan beterdir, dedi.

Hanım, sözü uzatmadı. Sadece «siz bilirsiniz» dedi.

* * # Karakoldan çıkarlarken, tramvaylar hâlâ işliyordu. Taş; merdivenin dibinde polis efendinin yere çömelmiş, derin derin düşündüğünü gördüler. Nizamettin efendi, müşteki bir sesle: «Ah polis efendi...

dedi, ne istedin de mübarek gecede bizi günaha soktun!»

Polis, cevap vermedi. Sade onlar karanlıkta kaybolurlarken. yere tükürdü: «Tüh, Allah belâsını

versin... Desene ki, mübarek gecede, hasbetenallah!...» diye mırıldandı.

n z.

c.

Eski hâtıra

Boğaziçi vapurunun alt kamarasında dalgın dalgın gazetesini okuyordu. Elinde bir alay paketle, soluk soluğa merdivenden inen şişman bir adam ayağına bastı.

— Aman, pardon, affedersiniz.

Bir pardonla geçiştirilir şey değildi. Çünkü bağırtacak kadar canım yakmış, hattâ, ihtimal, kundurasını

da sakatlamıştı. Her gezip dolaştığı yerde hürmet ve selâma alışmış bu kaza kaymakamının yirmi gündür îstanbulda, kimsenin kendine dikkat etmemesine zaten cam sıkılıyordu. Onun için hafif bir mukabeleden kendini alamadı:

— îyi, azizim ama... Böyle telâşa ne lüzum var kamaranın içinde? dedi.

Şişman efendi, yüklü kollarını havaya kaldırarak:

— Birader, insan, birdenbire hızını alabiliyor mu? Bir saniye yetişmeseydim, çat diye yüzüme kapıyı

kapayacaklardı...

Kaymakam Sırrı Bey, cevap vermedi. Fakat söz bulamadığından değil, bu sesi, bir parça şaşı, küçük yeşil gözleri hiç yabancı bulmadığından... Öteki de dikkatle ona bakıyor, yorgunluktan karışan zihninde eski bir hâtıra arıyordu.

Kaymakam, sordu:

— Azizim, ben galiba sizi tanıyacağım... Şişman efendi, başını sallıyarak:

— Hakeza, dedi, siz vaktiyle Çanakkalede bulundunuz mu?

— Vay, kardeşim Münir!

— Vay, iki gözümün bebeği, Sımağım... Şükür, dünya gö-ziyle birbirimizi gördüğümüze...

Sırrı, yerinden fırladı. Münir, paketlerle dolu kollarım yüksek omuzlarından aşırdı, sarmaş dolaş

oldular. Biraz ötede, simitle tahan helvası yiyen bir polis efendi, münakaşanın başladığını görmüştü.

Onlar, kucak kucağa gelince, dövüş oluyor sandı ve kanapenin altında duran kunduralarına sarıldı.

gördün bakalım?..

— Çanakkaleden sonra îstanbulu... Hani onun da her tarafını sanma... Çoluk, çocuk?..

— On iki sene evvel evlendim... Fakat geçinemedik, ayrıldık... Ya senin?.

— iki oğlum, iki de gelinlik kızım var... Hay koca Sun, kay... Ama değişmişsin ha... Bir memnun oldum ki, billahi... Ama sen bayağı mahzunsun be Sun?...

Sun, ağır ağır başını salladı. Gözlerinde ağır bir fütur vardı;

— Mazi, azizim mazi, dedi, rüyasının bütün ağırlığiyle omuzlanma çöktü...

Münir, gülerek:

— Yahu... Sen hâlâ şairliği bırakmamışssın... Hatırlarsın ya, benim öyle cinaslı, bilmem neli lâkırdılarla başım hoş değildir... Kitap derslerinde sen, Allah razı olsun, yardim ederdin de, az bir şey becerirdik... Çok memnun oldum billahi...

Bir zaman sustular. Sonra, Sırrı cebinden sigara çıkararak Münire uzattı.

Münir, Sırrının sert, esmer yanaklarını şapır şupur öptükten sonra, paketlerini filenin içine yerleştirdi.

Yanyana oturdular.

Konuşulacak o kadar şeyleri vardı ki, bir zaman lâkırdı bulamadılar. «Hay Allah müstahakını versin...

Olur tesadüf değil... Tuuu... Bu kadar yıldan sonra» gibi tek kelimelerle konuştular...

Münir: «Kardeş gibi bir arada büyü... Sonra böyle yirmi sene... Otuz sene... Tuuu...» diye söylenerek Sırrının çenesini, dirseklerini, diz kapaklarını dürtüştürüyor: «Hayat... Sahi, şu hayat çok berbat şeymiş!» diyordu.

Nihayet, Münir sordu:

— Seni bu kadar aradım, bir bilen çıkmadı. Zahir, vilâyetlerden birinde ölüp gitti oğlancık, diye hayıflanıyordum.

Sırrı — Ayol, bu kadar seneler, nerelerde gezdin böyle?.

— Nerelerde gezmedik desene... Bir Yemenle Hüdavendi-gâr vilâyetini görmedim... Bu iki vilâyet müstesna, bütün memleketi baştanbaşa dolaştık.

n z.
A
— Mutasarrıfsm, değil mi?.
— Yok, ne gezer... Kaymakam». E, sen ne yaptın, nereleri gördün bakalım?..
— Çanakkaleden sonra îstanbulu... Hani onun da her tarafını sanma... Çoluk çocuk?.
— On iki sene evvel evlendim... Fakat geçinemedik, ayrıldık... Ya senin?.
— İki oğlum, iki de gelinlik kızım var... Hay koca serseri, hay... Amma değişmişsin ha... Bir memnun oldum ki billahi... Amma sen bayağı mahzunsun be Sırrı?...
Sırrı, ağır ağır başını salladı. Gözlerinde ağır bir fütur vardı:
— Mazi, azizim mazi, dedi, rüyasının bütün ağırlığiyle omuzlarıma çöktü...
Münir, gülerek:
— Yahu... Sen hâlâ şairliği bırakmamışsın... Hatırlarsın ya» benim öyle cinaslı, bilmem neli lâkırdılarla başım hoş değildir... Kitabet derslerinde sen, Allah razı olsun, yardım ederdin de az bir şey becerirdik... Çok memnun oldum billahi...

Bir zaman sustular. Sonra Sırrı cebinden sigara çıkararak Münire uzattı.
— Vaz geç, sonra içeriz, hem alt kamarada yasak ettiler. Sırrı, gülümsedi:
— Desene ki seninle şöyle karşılıklı bir sigara içmek bize nasip değil... Camiin tabutluğuna girerdik...
Ah, o günler...
Kahvaltısını bitirip sigarasını yakan polis efendi, öteden aşinalık etti:
—Efendiler, tüttürün... Memur yukarının biletlerini kesinoe-ye kadar on sigara bitiririz.

Onlar, artık sigarayı ne yapacaklardı? Çocukluk günlerinin hâtırası zihinlerine bin sigaradan fazla cila vermişti. Nerede olduklarını, kim olduklarını unuttular. Eski hâtıraları birer birer canlandırdılar.

— Hani, Seddülbahirden gelirken fırtınaya tutulduktu... Kayıkta amma bağırmıştın ha...

— Ya. ya, ya... Ha, senin bir merkebin vardı. Neydi adı?

— Yanık kerem...

— Yanık kerem mi... Hatırlar mısın, bir gün hayvancağızı yıkayacağız derken çayda boğuyorduk.

— Ya, yaya, ya... Hani kale dibinde seni bir gün deve ısır-dıydı...

— Unutulur mu yahu?... Hâlâ midem bozuldukça rüyama girer. Sopa gibi dişlerinin pantolonumdan kavramasiyle kendimi duvarın öte tarafmda bulmam bir olmuştu.. Mübarek ne vakit havaya kaldırdın, ne vakit attın... Hani şimdiki makineli tüfekler gibi..

— Hani bir gün çingene çocukları bizi kovaladıydı da bir tenekeci Yahudi... Yahu, Sim, senin suratın bulut gibi karardı be... Nerdeyse ağlıyacaksın...

— Dedim ya azizim, mazi..

— Daha iyi dedin ya... Ben, eski günleri andıkça ferahun artıyor.

— Sen, ötedenberi basit bir fıtratsın Münir... Daha o vakitten ense, göbek yapmağa başladındı, yersin, içersin.. Öyle rahat, öyle müsterihsin ki..

— Orası öyle. Halimden memnunum, hamdolsun. Sıhhatim yerinde, Defter-i Hakani'de bir memuriyetim de var, geçinip gidiyorum. Vallahi hani umduğumdan ziyade kazandım...

— Âlâ, âlâ. Ben de hayatı umduğumdan çok berbat bulduğum için mesut olamadım... Münir, (kocaman başını sallıyarak) haJkkın var... Senin gibi bir adam için bu vakte kadar kaymakam kalmak...

— Yok... Yok... Benim bahsettiğim ümidin; kaymakamlık, valilik falanla alâkası yok... Dedim ya Münir, sen basit bir fıtratsın,.. Bunları anlıyabilecek halde olaydın, sen de benim gibi olurdun...

— (Gülerek) Yahu Sim... Sen, bana hamakatım için de ayrıca hamd-ü sena ettireceksin be...

— Hamakat, zekâ falan işi değil Münir.. Yaradılış, mizaç fl^eseîesi... Neyse, biz, yine hâtıralarımıza dönelim. Hani bir gün Mektepte...

Bir zaman daha eski günlerden bahsettiler, çocukluklarının 116

n z. âs
c..
gönüllerine halim bir kış güneşi ıhkhğını veren hâtıralarını say, dtlar. Bunlardan bir tanesi Sırnyı
bilhassa meraklandırıyor, bu uzun, heybetli adamı bir kız çocuğu gibi mızmız yapıyordu:

— Bayram yerinde başlamış, sonra kolonyalar, ipekli mendiller, çiçekli namelerle devam etmiş bir çocuk sevdası...

Sırrı, bu hâtıralardan bahsederken başından çılgın bir on ye. di yaş rüzgârı esiyor, ketum gözlerinin karanlığını üflenmiş bir ateş gibi kıvılcımlandırıyordu:

— Hani demindenberi seninle konuşuyoruz ya... Aklım, fikrim hep onda... Adam, dünyada neler görüyor... Fakat ilk sevdanın, ilk busenin tadını bir türlü unutamıyor. Elbet hatırlarsın; Pakize, enfes bir kızdı, değil mi?

— (Tuhaf bir tavırla) Bu, aklımdan çıkmış. Canım, başka şey kalmadı mı konuşacak...

— Hay aptal, hay... Pakizenin lâkırdısından daha tatlı ne olur? Ne enfes şeydi o Yarabbim!.. Ben, bu kadar kadın gördüm... Hani onun kaşlariyle, burnu aklıma geldikçe hâlâ yüreğim sızlar... Alimallah yüzünün bir çizgisini unutmadım... Ne kuvvet var bu ilk sevdalarda... însan, besbelli gönlünün nesi varsa veriyor...

— (Şaşı, yeşil gözlerinde anlaşılmaz bir şeyler dolaşarak) Azizim, bu, bir çocukluktan ibaret... Sevda dediğin şeye bak hele...

— Asıl sevda buna derim azizim... Bayramda o, kızlarla beraber arabaya biner, çınarlığa doğru çıkardı. Biz de öyle, arkasında, sürücü beygirlerinin üstünde, boynumuzda ipek mendiller... Ne dehşetli işaretlerdi onlar...

— Bırak, dedik, bırak Sırrı... Bak, sana daha neler anlatacağım... Hani bir Uzun Hayri vardı...

— Yahu, insaf et... Pakizenin hayali arasına, o zevzeğin hâtırası sokulur mu?. (Gayet coşkun) Ah, Pakize... Ben, senin için ne feryat ve figanlar, ne ah-u zarlar...

— Sen beni pişman edeceksin Sırrı...

— Âşıklar, hani gizli gizli ağlarlar... Ben, artık utanmayı, sıkılmayı kaldırmıştım,.. Büyük cami meydanında, dönme dolaba binerdik... O, önümdeki, ne derler o kutu gibi şeye... îşte onun LEYLÂ İLE MECNUN

117

içinde döner, ben arkadaki dolabın içinde havalara uçtukça, onun gaçları uçar, kurdelâlan dalgalanır... Ben: «Yarabbim, Ya Resul-allah... Ya şunu bana ver, ya havalarda canımı al!» diye feryat ederdim...

— (Soluyarak) Sen iyiden iyiye zevzekleşiyorsun, Sırrı...

— Yahu, Münir, sen enayi bir ahlâk hocası olmuşsun be? Bırak, rüyamdan uyandırma... Pakizemin uçtukça gül gül olan yanaklarını gördükçe ağzımın içi...

— Fazla gidiyorsun... Patavatsızlığın lüzumu yok...

— Peki ama sana ne oluyor? (Gülerek) Ha, sahi, sen de onu severdin ya... Sade sen değil, Çanakkalenin bütün mektep çocukları onun için yanar tüterdi. (Daha hızlı gülerek) Desene ki, hâlâ

kuyruk acısını unutmadın...

— Vaz geç canım...

-— Yok, yok... Hakkın var... Hiç birinize yüz vermezdi. Bana gelince, belli belirsiz şöyle bir fıkırdardı.

Nihayet, beni sevdi... Artık mektuplar, işaretler, randevular...

— Sırrı, kanım kafama çıkıyor... Şu yezidin lâfını bırak diyorum sana...

— (Kahkahalarla gülerek) Vallahi sen hiç öyle vurdum duymaz bir adam değilmişsin... Böyle beş

senelik infiali bu kadar kuvvetle muhafaza etmek...

— (Sahte bir kederle) Onun için değil... Fakir, vefat etti de... Hani ölüden bahsederken...

— (Haykırır gibi) Ne? Pakize öldü mü? (Başını ellerinin içine alarak) Münir, bir kere eşkıya takibinde tâ göğsüme bir kurşun yedimdi.. Hani bu, ondan beter geldi.. Vah yavrum, vah! Yavrum vah, demek ki o nefîs burun.. O kaşlar.. O...

— (Ağır ağır başını salhyarak) Hepsi toprak oldu...

— Birdenbire bunu söylememeliydin bana... Berbat ettin beni Münir...

— Ne yapalım, ölüm...

— Nereden haber aldın? Sahi, sen benden çok sonra Çanakkaleden çıktın... Aksi gibi babam, tam aşkımızın kızıştığı bir sırada Beyruta tahvili memuriyet etmişti.. Sen ne kadar kaldın?

n z.

c.;

— Daha bir beş, altı sene... '

— Bari Pakizeciğün hakkında malûmat ver bana... Ne yaptı, nasıl yaşadı?..

— Hiç, ne yapacak?.. Birkaç sene sonra kocaya verdiler... Birkaç sene sonra da geberip gitti...

— Yok Münir... Ölüden hürmetle bahset.. Kime varmıştı?.

— iUlainn gözü kızmış eşeğini mi ararsın? Teresin birine...

— Hakikaten teresmiş... Mamafih, bunu sırf kendi noktai nazanmdan söylüyorum... Ben, bir gün o adamın yerinde olsam, dünyayı verirdim... Mamafih korkma... Bizim intikamımız mutlaka alınmıştır.

Fakizede öyle bir kişiyle kanaat edecek göz yoktu.

— (Köpüre*ıek) Üzkürül mevtâküm bil hayr... Nereden gördüm seni ?

— (Artık büsbütün coşmuş, ozan koDariyte hareketler yaparak) Mazur görürüm asabiyetini azizim...

Pakizeden az şey aldım ama, hani ne derler çiçeğini, kaymağını aldım... Şimdi onunla bir hıdrellez günü ilk mülakatımızı hatırlıyorum... Su başındaki marul bahçelerinden birinin yanından geçiyordum... Çitlerin ötesinde penbe bir şey gözüme ilişti... Birde ne bakayım, Pakize değil mi?

Kendi kendine gelincik toplayıp duruyor.. Aman Allah, nelere kadir değilsin!... Ben, seni gökte ararken burada bulayım... Kızın bana meyli olduğunu biliyorum zaten... Lâstik top gibi çitlerin üstünden fırladım. Pakize, şöyle çırpındı... Kaçmağa çalıştı.. Kaçacak yer yok... Çitlerin içinde ökseye tutulmuş

kuşa döndü. Hindeki gelincik demetiyle yüzünü kapamıştı... Bileklerine sarıldım.. «Pakize, sen beni gebertmeğe mi azmettin?.. Hele kırk yılda bir elime fırsat geçti.. Rahat dur da, seni şöyle bir seyredeyim!» dedim.. Zorla yüzündeki çiçekleri ayırdım... Onu hiç

böyle yakından görmemiştim. Vay canına.. O ne cilt, o ne renk, o ne parlaklık Ya Resûlallah... On beş yaş bu.. Onu orada, sağlam yamyam gibi çıtır çıtır yiyecektim.. «Pakize.. Görüyorsun ki, seni fena seviyorum.. Sen de beni seviyor musun?» dedim. Cevap vermedi. Sade bir lâhzacık gözlerini gözlerime kaldırdı.. O, çeşit çeşit renkli gözleriyle bakıp gözlerim indirdi ki, bittim... Artık utanmayı, sıkılmayı kaldırdım. Yüzünü

kapayan gelincikler göz-

Jerime, ağzıma dolarak kaşlarından, o başka gelincikler gibi taze, renkli yüzünden...

Münir, iki eliyle Sırrının ağzını ükadı. Şaşı yeşil gözleri büyümüş, alnından, burnunun ucundan ölüm terleri damlıyarak: «Yeter, yeter» diye bağırdı.. Sırrı şaşırmış, sakinleşmişti:

— Ne oldu sana, bir fenalık geldi, diyordu.

Münir, ağhyacak bir vaziyette idi. Gayet şaşkın bir tavırla Sırrının başmı yakaladı, kulağını tâ ağzına getirdi:

— Sun, benim eski, aziz arkadaşım.. Pakizenin adını bir daha, anma, ayaklarım öpeyim, diyordu.

Sırrii şaşkın şaşkın bakıyor, bir türlü mânayı anlamıyordu. Münir, şişman, bön çehresinde dargın bir niyazla kelimelerini arayarak fısıldadı:

— Pakize yok mu haniya.. İşte o, ölmedi...

— Ne.. Pakize ölmedi mi?

— Kolay kolay canı çıkar mı o yezidin?.. Sırrı, benim aziz kardeşim... Onun adım anma artık.. O, senin hemşiren. Ben, bir haltettim.. Çocuklarımın anası yok mu haniya?. îşte o Pakize...

n z. ¦ia

Sadık

Ev sahibi rüyaya itikat etmiyordu:

— İnsanın ya midesi dolu olur, ya ^ihni bir mesele ile meşgul bulunur... Uykuda gözünün önüne hatsiz, hesapsız münasebetsizlikler gelir... Bunların binde birine az çok benzer bir vaka oldu mu rüyanın sıdkma hükmederiz. Asıl çıkmıyan binde dokuz yüz doksan dokuzu hiç nazarı itibara almayız.

Misafirlerin ekserisi hacıdan, hocadan adamlardı. Ev sahibinin sözlerine şiddetle itiraz ettiler, sadık rüyalara dair hikâyeler, sergüzeştler anlatmağa başladılar.

Şerif Efendi isminde bir ihtiyar doktor vardı ki, ne kafada, ne itikatta bir adam olduğu bilinmezdi.

— Müsaade edin de, ben de başımdan geçen bir rüya vakasını anlatayım, dedi ve başladı:

— On beş sene oluyor. Bir yaz, hasta bulunan çocuklarımı Çamlıcada tebdili havaya götürmüştüm, bahçeler arasında yalnız bir köşkte oturuyorduk. O vakit o civarlar nisbeten emniyetliydi.

Bir akşam, arkadaşlardan biri Beşiktaştaki evindeki ziyafete davet etti. Arkadaşım zevk ehli bir adamdı. Ben de boğazımı ziyadece severim. Çocuklara: «Korkmazsaniz ben bu gece İs-tanbulda kalayım!» dedim. Refikam: «Hayhay... Neden korkacağız?... Akşam kapıyı, demirler, yatarız!» dedi.

* * * Ziyafet yemekleri fevkalâde idi. O kadar yedim ki, kıpırdanacak mecalim kalmadı. Arkadaşıma:

— Aman, Allah aşkına beni odama götür... Ferah bir entari giyeyim... Biraz uzanayım...

Çatîıyacağım, dedim.

Hastalarını kabul ettiği odada bana yatak yaptırmışta. Bilmem tecrübe ettiniz mi? Fazla yemek insanı

rakı gibi sarhoş eder. Aklıma ek korkunç şeyler geliyordu: «Ya eve bir şey oiur-LEYLÂ İLE MECNUN

121

sa?» diyordum. Civarda, hallerini hiç beğenmediğim bir takım Arnavut bekçiler vardı. Zevcemin üç, beş parça mücevheri olduğunu etrafta biliyorlardı, kızım daima boynunda üç beşi bir yerde altınla gezerdi.

Bu korkular içinde yavaş yavaş uykuya dalmıştım. Feci bir rüya başladı. Bahçemin etrafındaki çitlerden sessiz, korkunç gölgeler atlıyor, evimin etrafı iri yapılı korucu hayaletleriyle doluyordu.

Çocuklarım uyanmışlardı. Annelerinin eteklerine sarılarak titreşiyorlardı. Refikam bana ellerini uzatıyor: «Ne duruyorsun... Çocuklarımızı öldürecekler... imdada yetişsene!» diyordu. Kapılar, pencereler yavaşça tıkırdamağa, sarsılmağa başlamıştı.

Kan ter içinde yataktan fırladım. Saat biri çalıyordu. Masanın üzerindeki mum bitmek üzereydi.

Ellerimi başımın içine aldım:

— Budalalık etme... Bu, âdi bir rüya... Fazla yedin, sonra türlü mânâsız kuruntularla yatağa yattın...

Böyle olacağı tabiî idi, diye düşünerek kendi kendimi teskin-e çalıştım. Üst üste üç beş sigara içtikten sonra yatağa girdim.

Yarı uyanık, yarı dalgın bir halde gözlerimi kapıyordum. Zevcemin, çocuklarımın sesi kulaklanmda tekrar feryada başladı. Bir rüyada değil, bir hakikatte bile bu kadar vuzuh yoktur. Aynı sahne, aynı

şekilde bütün teferrüatiyle gözümün önünde yaşıyordu.

Korucular, aşağı kapıları sökmüşîerdi. Bir kısmı odalardaki eşyayı altüst ediyor, bir kısmı zevcemin, çocuklarla beraber kaçtığı sandık odasını zorluyordu. Çocuklarım bütün eşyayı kapının arkasına yığmışlardı.

Zevcem, gözleri yerinden uğramış, saçları ürpermiş:

— Ne duruyorsun? Ne bekliyorsun?... İmdat... Yanıyoruz, diye bağırıyordu.

inanır mısınız efendiler, o ses hâlâ kulağımın içindedir. Ben, çırpmıyor:

— Ne yapayım... Elimde ne var... Uzaktayım... Aramızda deniz var, diye haykırıyordun!. Zevcem:

«Sana demin de haber

verdim... Niçin muavenet etmedin?» diye inledi. «Demin sen, bana rüyada söylemiştin» dedim.

Çocuklarım hep bir ağızdan haykırdılar:

— Bu da rüya... Bunu rüyada söylüyoruz... Vakit kaybetme... Uyan, civardaki merkeze telefon et...

İmdadımıza yetişirler!» dediler. A Yatakta, sar'a ihtilâçları içinde uyandım, vücudum buz kesilmiş, tüylerim diken diken olmuştu.

«Merkeze telefon et» diyen sesler hâlâ kulağımın içinde çığrışıyorlardı.

Mum artık sönmüştü. Pencereden giren hafif ay ışığı içinde telefonun parladığını görüyordum.

Yine sigara yaktım. Kendi kendimi teskine başladım:

— Şerif, çocukluğu bırak.. Sende müthiş bir mide dolgunluğu var... Sebebini pek iyi bildiğin bir kâbus için merkeze telefon edip kendini rezil edecek değilsin.

— Sizde de iyi tahammül doktor beyefendi, dedi, ben olsam şüdmrdım. Haydi birinci rüyaya evham diyelim... Ya ikincisi... Gazete romanı gibi mabatlı rüya olur mu ?

Doktor Şerif, cevap verdi:

— Ben sigaramı içerken aynı muhakemeyi yaptım. Sonra telepati hâdiselerini düşündüm. Ruhların böyle uzaktan uzağa birbirleri üzerinde tesir yapmalarım fen de kabul ediyordu. Nihayet dayanamadım, telefona yürüdüm. Bin müşkülâtla köşkümüze civar olan polis merkezini buldum.

Bu defa ev sahibi söze karıştı:

— Tabiî size bir şey olmadığını söylediler ve güldüler, dedi.
Doktor başını iki tarafa salladı:

— Hayır azizim, dedi, iş sizin zannettiğiniz gibi çıkmadı., Serkomisere, evimin korucular tarafından sarıldığını, çocuklarımın öldürülmek üzere olduğunu söyledim. «Şimdi birkaç jandarma ile koşuyorum» dedi. Telefon başında ne kadar beklediğimi söylemiyeceğim. Çünkü böyle zamanlarda insan vakit hissini kaybeder. Nihayet zil çaldı, titreye titreye reseptörü kulağıma götürdüm.

Komiserin sesi: «Beyefendi, sükûn ve itidalinizi mu-ihafaza ediniz. üA'inize koştuk, koruculardan bir kısmını yakaladık. Fakat maalesef vaktinde yetişemedik. Alçaklar zevcenizi sandık odasının kapısında şehit etmişler, küçük kerimenizin bo-ğazındaki beşi bir aradalan alırken çocuğu boğmuşlar.»

Doktor Şerif Bey susmuştu. Odada bütün benizler sapsarı kesilmişti.

Yaşlı bir hoca:

— Vah zavallı doktor bey, dedi, demek böyle bir felâkete uğradınız ha... itikatsızlığınızın cezasını

çekmişsiniz. İlk rüyada merkeze telefon etseydiniz belki refikanızla kızınız sağ kalırdı.

Doktor, hafifçe gülerek hocaya baktı:

— Zevcem de, kızım da hamdolsun sağdır, dedi. Sergüzeştimin arkasını söylemedim, telefon vakası

da bir rüya, daha doğrusu iki evvelki rüyanın üçüncü mabadi idi. İkinci rüyadan sonra kendi kendimi teskine çalışırken oturduğum yerde tekrar dal-amşım... Mide fesadı berbat şeydir.

I

n z. ia

Kabineler nasıf devrilir?

(Zühal gazetesi müdüriyetinin odası.. Bedava çay, kahve içmeğe; Avrupa gazetesi okumağa gelmiş

birkaç misafir... Müdür ve başmuharrir Arifi Bey, köşedeki koltukta nargilesini içiycr. Merdivenlerde birdenbire seri bir ayak sesi olur; kapı, hızla açılır. Muhbir Rıza, lâstik yakalığı fırlamış, gözleri dönmüş, kan ter içinde soluk soluğa içeriye düşer.)

Müdür — Hayrola Rıza... Bu ne telâş?

Kaza — (Bitap bir halde) Aman, makine dursun.

Müdür — Niçin, ne oldu?

Rıza (Tıkanarak) Söylerim... Evvelâ makina... Müthiş havadis...

(Müdür ağır vücudundan umulmıyacak bir süratle dışars fırlar... Bağıra bağıra baa emirler verdikten sonra, döner.)

Müdür — Ey söyle bakalım.

Rıza — (Eliyle yüzünü yelpazeliyerek) Öyle koştum ki, çat-lıyacaktmı... Büyük tehlike atlattık.

Gözlüklü misafir — Zavallı memleket... Ömrü, günü tehlike atlatmakla geçer.

Rıza — Müthiş iskandal... Bir şey... Mebus Faiz Bey, arkadaşı Ali Tahiri tokatladı.

Müdür — Yok canım, imkânı yok.

Misafirler — Nasıl olur?... Onların içtikleri su ayrı gitmez.

Rıza — Evet, şimdi.

Müdür — Bugün, meclis yok ki, azizim.

Rjza — Mecliste değil, Beşiktaş gazinosunda... Öyle rezalet ki...

Müdür — Bir yanlışlık olmasın... Sen gözünle gördün mü?

Rıza — Hayır, fakat görmüş gibi biliyorum. «Merih» muhbiri Tevfikten haber aldım.

Müdür — Hay Allah cezf;-" -versin... Ulan ona inanılır mı?

Rıza — Kerem edin... Arkasını dinleyin... Şimdi Kabataş-tan gelirken tramvayda Tevfiğe tesadüf ettim... Önümdeki yabancı biriyle konuşuyordu... Beni görmemişti... Belli etmeden kulak misafiri oldum... Aynen şu satırları söyledi: «On dakika evvel Beşiktaş gazinosundaydım... Faiz Beyle Ali Tahir hararetli bir mübahaseyedaknışlardi. Kulak verdim... Siyasî bir dâva... derken efendim, birdenbire Faiz Bey, Ali Tahiri boğazından yakaladı... Öyle bir tokat patlattı ki, gazinoun içi çın çın öttü... Derhal yerimden fırladım, tütüncüdeki telefona koştum. Bereket versin «Merih» i makinaya vermemişler... «Zuhal» çiler bu havadisi atladıklarını görünce küplere binecekler.» İşte müdür bey...

Billahi bu sözleri kulağımla işittim.

Müdür— (Soluk soluğa) Eyy... Sonra?

Rıza — Sonrası tramvaya atladım... Soluğu burada aldım...

Müdür — Olur tesadüf değil... Aferin Rıza, gel alnından öpeyim.. Sana yüz kuruş zam yapıyorum, anladın mı? (Misafirlere) Efendim, ben mütevekkil aliyyülallahım... Cenabı Hak Zühal'i o şenî

«Merih.» paçavrasına mağlûp ettirmez... (Masa başına geçip bir kâğıt yakaliyarak) Hemen yazayım, (Süratle yazanağa baslar.)

Gözlüklü misafir — (Yavaşça sakallıya) Ne çıkar bir havadis kaçırmaktan azizim?

Sakallı — (Yavaşça) Gazetecilik bu... Hem bahusus bu iki akşam gazetesi arasında dehşetli bir rekabet vardır... Onlara «Merih» ile «Zühal» değil «kedi» ile «köpek» demek daha doğru olur. Bir gün dalaşmadıkları vaki değildir... Her gün üçüncü sayfaları birbirleri aleyhindeki neşriyata tahsis edilmiştir.

Müdür — (Kâğıdı Hizaya uzatarak) Koş, başmakaleyi çıkart... Bunu koy... Serlevha «Kabine buhranı

muhakkak» (Kıza kâğıdı götürür.)

Sakallı misafir — Kabine buhranı da nereden çıktı?

Müdür — (Keyfinden ellerini nğîişturarak) «Merih» ihtimal bunu alelade bir havadis olarak neşredecek... O eşekler gazeteciliğin «g» sini bilmezler... Halbuki ben, otuz senelik tecrübem neticesi öyle bir meleke kazandım ki, en âdi bir havadisi bütün, muhtemel neticelerini derhal istidlal ederim.

Bakın kabine buh-

11

n z. Ja

c.'

ranını nereden çıkanyorum... Meclisteki r.ereyanı biliyorsunuz... Faiz ile Ali Tahir Ekseriyet Fırkası

hiziplerinin reisleridir. Kabine bu iki hizip reisi arasındaki muhadenet ve itilâf sayesinde durabiliyordu..

Faizin, Tabiri tokatlaması bu iki mühim şahsiyet arasındaki ihtilâfa delâlet eder... Böyle olmasa bile bu iskandal-dan sonra kabine katiyen dikiş tutturamaz.

Sakallı misafir — Yamansın vallahi Arifi Bey... Çok ince muhakeme yürütüyorsun.

Müdür — Ne zannettin ya... Biz çekirdekten yetişmiş gazetecileriz... «Merih» çiler gibi türlü fesat ve fitne, türlü şantaj ve anafor...

— 2 — (tki saat sonara aynı odada)

Müdür — Kim o kapının yanında duran... Rıza, Sen misin? Neye içeriye girmiyorsun?

(Kızanın rengi bembeyaz olmuş, elinde tuttuğu bir gazeteyi korka korka, buruşturarak içeri girer.) Müdür — Rıza, bu ne hal ? Tahir Beyi gördün mü? Söylesene be... Dilini mi yuttun?

Rıza — (Dizleri titreyerek bir sandalyaya çöker... Boğuk bir sesle) Mahvolduk müdür bey...

Müdür — Ne oldu ? Çabuk söyle ?

Rıza — Emriniz üzere Tahir Beyle görüşmek için otele gittim... Beni kabul etmedi.

Müdür — Niçin?

Rıza — Tahir Bey hasta imiş. (Sesini alçaltarak) Tahir Bey müshil almış, sabahtanberi evden çıkmamış...

Müdür — (Haykırarak) Ne?! Şu halde senin havadis? M<ah- volduk... Mahvolduk...

Rıza — (Boynunu bükerek) Mel'un Tevfik bize bir madik oynamış...

Müdür — ' * "az avaz bağırarak) Allah belâm versin, sersem herif... Bir müesseseyi mahvettin. (Kapıya firfeyarak) Gazeteleri toplatalım...

Rıza — Gazeteler dağılmış...

Müdür —O ne elindeki ? (Rızanın sıka sıka bir top haline getirdiği Merilıi yakalar) yazmışlar mı ?

Rıza — Matbaalarına uğradım.. Makinacıdan bir nüsha al- -«Ziihalin şenî, eblehane, mel'imane bir uydurması... Zühal paçav-«Zühalin şenî, eblehane, mal'unane bir uydurması... Zühal paçav^ rası, Mebus Muhterem Faiz Beyefendi ile Refik Azizi, Ali Tahir Beyefendi üstadımızın Beşiktaş kahvesinde sırık hamalları gibi dövüştüklerini ve bu yüzden bir kabine buhranı vukua geleceğini yazıyor. Bu şenî, mel'un, cüretkâr, mülevves, kaz beyinli heriflerin bu mecnunane iftiraları...» (Arkasını okumağa kuvvet bula-imyarak bir kanapeye yığılır. Kısaya) Dışarı çık.,. Defol.. Gözüm görmesin...

Rıza — Müdür Bey... Ayaklarınızı öpeyim. Mtedür — (Nargileyi yakalıyarak) Bak, daha söylüyor.

Şimdi senin...

(Kıza kendini kapıdan atarken Mebus Faiz ÎJeye çarpar, tekrar içeri girer.) Faiz Bey — Nedir bu hal yahu... Hayrola Arifi Bey... Müdür — (Hayretle mebusa bakarak) Nasıl haberiniz yok

mu?

Faiz — Hayır... Şimdi evden geliyorum.

Müdür — (Geniş bir nefes alarak) Şu halde Tabir Bey vakasından haberiniz yok.. Bense sizi...

Faiz — Ne olmuş Tahir Beye ? Bugün görüşecektik, sabaMe-yin «Hastayım. Müshil alacağım» diye telefon etti. Söylesene Arifi... Allah esirgesin, adamcağıza bir hal mi oldu?

Müdür — Bir şey yok... Vallahi azizim, otur canım...

Faiz — (Kapjya doğrularak) Ben de başkasına sorarım.

Müdür — (Gözleri derin bir ümitle parlıyarak) Gel Faiz... Söyîemiyeyim dedim.. Fakat söyliyeceğim.

Rıza Bey oğlum... Sen Öe gel... Mademki bu mülevves vakaya şahit oldun... Yabancı sayı İmiizsın.

n z. da

(R*za ve Faiz hayretle müdürün yüzüne bakarlar. Müdür, Hizaya gizlice göz kırpar.) Müdür — Olga nerede ?

Faiz — (Göziyle Rızayı göstererek) Hişt... Arifi... Kendine gel...

Müdür — Dedim ya, o da meseieye vâkıf...

Faiz — Ne meselesine?

Müdür — Sen cevap ver, olga nerede?

Faiz — îki gündenberi Büyükderede annesinin evinde...

Müdür — Zavallı Faizciğim... Söylemiyecektim. Fakat bu şeniane ihanet bana çok dokundu. Hani seni kardeş gibi severim billahi.. Senin Olga ne haltetmiş biliyor musun?

Faiz — Ne yapmış?

Müdür — İki saat evvel Rıza onu yarı çıplak bir halde Ali Tahirin odasında görmüş... Öyle değil mi Rıza?

Rıza — (Aldığı işaret üzerine tasdik ederek) Evet... Öyle... Mülakata gitmiştim de...

Faiz — Ali Tahir benim metresimi baştan çıkarmış ha! Bu kadar iyiliğimi görsün de sonra bana bu haltı etsin. Vay mel'un rezil vay! (Kapıya fırlayarak) Şimdi ikisini de yakalayıp...

Müdür — Kendine gel Faiz... Hem Olga şimdiye kadar gitmiştir...

Faiz — Tabiî. Fakat, mademki göziyle gören var (Arifinin «linden kendini kurtarıp kapıya fırlayarak) Ben, sana müshil almağı öğretirim teres..

Müdür — Faiz. Aman elinden bir kaza falan çıkar.

Faiz — Yok yok, azizim... Kaza falan değil, sadece o ahlâksızın yüzüne bir tükürük ile iki tokat atacağım... O kadar.

Müdür — Aman Rıza... Faiz Beyi yalnız bırakma... Hemen bir araba bul.

(Başîyle muhbire işaret eder, kimse ile görüştürmemesini anlatır. Rıza «anladım» diye cevap verir.) Müdür -— (Onlar gittikten sonra kapıya giderek bağırır) Fazıl Efendi... Fazıl Efendi... Buraya gel...

Aman, ellerim tutmuyor... Ben söyliyeyim sen yaz... Gazetenin ikinci tabını çıkaracağız... Haydi bDkleme... Serlevha: «Merihin maskaralığı» otur, altı

ile altına «gabine buhranı yüzde yüz», yine otuz altı... «Merih fışkısı gazetemizin birinci tabında verdiğimiz havadisi tekzibe yelteniyor... Bu avanak paçavra katiyen yalan söylüyor... Havadisimiz doğrudur. Faiz Bey, Tabir Beyi tokatlamıştır... Ancak bir ehemmiyetsiz noktayı tashihe lüzum görüyoruz. Vaka Beşiktaş gazinosunda değil, Tahir Beyin ikamet ettiği apartmanda cereyan etmiştir...»

m * #

Ertesi sabah gazetelerinden:

«Dün Zühal refikimizin haber vermiş olduğu üzere Ekseriyet Fırkası hizipleri reisleri arasında cereyan eden vakayı filhakika buhran-ı vükelâyi intaç etmiştir. Bir gazetenin mühim bir hâdiseyi hemen hemen ân-ı vukuunda haber vermesi cihan matbuatında ilk görülmüş bir hâdisedir. Refik-i muhteremimizi tebrik ederiz.»

n

z.

ia

c.l

Hırsız

Maliye kâtiplerinden Ethem Bey, bir cuma günü Bağlarba-şı taraflarında dolaşıyordu. Küçük bir evin önünden geçerken bir kadın sesinin «İmdat, can kurtaran yok mu?» diye bağırdığını işitti.

Yakınlarda ev olmadığı gibi sokakta imdada gidecek de yoktu. Ethem Bey, ne yapacağım şaşırarak etrafına bakınmağa başlamıştı. Bu esnada kapı açıldı. Yirmi beş yaşlarmda güzel bir kadın saçı başı

karışmış, sesi bağırmaktan kısılmış bîr halde kendini sokağa attı.

Ethem Bey — ÎNe var, ne oluyorsunuz? diye sordu.

Kadın, yarı baygın bir halde Ethem Beyin ayaklarına kapandı:

— Beyefendi, Allah rızası için imdadıma yetişin. Evime bir hırsız girdi. Demindenberi boğuşuyoruz.

Ethem Bey, epeyce spor yapmıştı. Kuvvet ve cesaretiyle daima iftihar ederdi, taarruza uğrayanın güzel bir kadın olması, boğuşmaktan kıpkırmızı olmuş çehresiyle ayaklanna kapanması büsbütün cesaretini arttırdı. Gerçi üzerinde silâhı yoktu, fakat âdi bir sokak hırsızını yakalayıp sokağa atmağa kuvvetli bazu-ları kâfiydi.

Ethem Bey — Siz dışarda durun. Şimdi ben o alçağa haddini bildiririm, dedi. Bir arslan gibi kükreyerek içeri atıldı.

« * #

Evin sofasında orta boylu bir adam dolaşıyor, masaları, dolapları karıştırıyordu. Arkasında beyaz bir entari, ayaklarında terlikler vardı.

; Ethem Bey, şimdiye kadar bu kıyafette bir hırsızı ne görmüş, ne de işitmiştL Mamafih tereddütle vakit geçiremezdi. 1 — Seni alçak herif... Ne arıyorsun burada? diye bağırarak

üstüne koştu. Herifi ensesinden yakalıyarak yere yuvarladı. Hır-

ağir bir küfür savurdu, sonra vücudundan umulmaz bir çekildikle yerinden kalktı. Ethem Bey, hırsıza şiddetli bir yumruk Aliağa hazırlanıyordu. Fakat karnına müthiş bir tekme geldi. jrjiiye memuru «Aman Allah» diye haykırarak diz üstü yere düştü. Bu vaziyette başı hırsızın bacakları araşma girmişti.

Entarili jjjtsjz, Ethem Beyin kafasına mengene gibi bacaklarının arasına sıkıştırdı. Sırtına, kaba etlerine yumruklar, şakırtılı silleler atmağa başladı.

Ethem Bey, çırpmıyor, fakat başmı bir türlü hırsızın bacaklarından kurtaramıyor: «Aman Allah, imdat!» diye avaza çıktığı kadar bağırıyordu.

Entarili hırsız, Ethem Beyi eşek sudan gelinceye kadar dövdükten sonra omuzlarından tutarak aşağı

indirdi. Arkasına bir tekme vurarak sokağa attı.

* * * Kadın, hâlâ sokakta bekliyor, eve giremiyordu. Ethem Beyi o perişan halde görünce şaşırdı:

— Ne oidu beyefendi, dedi. inşallah şu alçağı bir temiz dövdünüz.

Maliye memuru, elleriyle kalçalarını uğuşturarak bitap bir sesle:

— Nerede hanımefendi, nerede, diye inledi, alçak herif eşkıya mıdır nedir?. Beni berbat etti. Gerçi pek dayak yemiş sayılmam amma, hayli mücadele oldu.

Kadın — Vah vah, siz de sıkıntı çektiniz, diye teessüf ediyordu.

Ethem Bey — Durmağa gelmez hanımefendi, dedi, hemen bir polis bulalım, şunu teslim edelim.

Kadın meyusane — A, beyefendi, dedi, polis, o alçağa bir &y yapabilse sizi bu kadar sıkıntıya sokar mıydım?

Ethem Bey şaşırmıştı:

— Niçin... Böyle âdi heriflerden zabıta neye korksun? dedi.

— Ne yapalım beyefendi. Nizam, kanun böyleymiş. A alçak herif benim kocamdır. Polisler: «Biz, kan koca işlerine karışıyız!» diyorlar.

n z.

Ethem Bey, bir feryat kopardı: «Ne söylüyorsunuz... o hal de benim başımı neye belâya soktunuz?*

Kadın, sızıldanarak cevap verdi:

— Ah, beyefendi... Her zaman kavga ederiz. Benim,

Otlu

dövmeğe gücüm yetmez. Siz karı kocasınız, diye kimse de i dada gelmez. Sizi, iri yarı görünce aklıma bir şey geldi: «Şu jç rifin kocam olduğunu saklayım. Hırsız diye temiz bir dayak ye. direyim»

dedim amma!...

Ethem Bey, biraz kendine gelmişti. Şiddetle kadının sözünj kesti:

— Dediniz amma, iş tersine zuhur etti, değil mi? Allah belânızı versin!..

Ethem Bey, hiddetle yoluna devam ediyor ve bir daha önün. de kıtır kıtır adam kesseler, başını

çavirip bakmamağa yeminler ediyordu.

Şiire tövbe eden adam

0 sabah, odacmın masama bıraktığı resmî evrak arasında bir on kuruş kıymetinde şık bir zarf gördüm. Üstünde gelirsiz bir kurşun kalemiyle: (Görünmez gölgeler şairi Hüseyin Behiç Beye) sözleri yazılıydı. Mahzun mahzun gülümsedi. Yedi, sekiz sene evvel mecmualardan birine «Görünmez Gölge-ıer» serlevhasiyle ismi

müsemmasına mutabık bir sürü şiirler yazmış olan Hüseyin Behiç Bey, eskilikten bahar gibi yeşillenmiş redingotunun yakasını Babıâliyi süpüren karayel rüzgârına karşı

kaldırmış, çarpık ökçeleri üstünde ince vücudunu sallıya sallıya gözümün önünden geçti. Kendi rivayetine göre beynindeki hassas ve heyecan kıyametlerinden, bugünkü anlayışa göre, sű-i tegaddiden solmuş süzgün yüziyle uzaktan şöyle bir selâm gönderdi. Kalemindeki muhteşem masasında oturan mümeyyiz Hüseyin Behiç, fakir bir akrabasına tesadüf etmiş gibi gör-memezliğe geldi ve başım önündeki zarfa indirdi. Onu hiç örselemeden açtım. Üstünden hafif bir lâstik geçirerek, meselâ bayramda kalem müdürüne tebrikname gönderebilirdim. İçinde, karınca ayağı gibi ince ve karışık bir yaziyle dolu sekiz sayfalık bir genç kız mektubu vardı. Lisan ve hayallerdeki tuhaflık itibariyle benim «Görünmez Gölgeler» i fersah fersah geride bırakıyordu. Mektubu dikkatle okudum.

Tahrirat hülâsasmdaki bütün melekeme rağmen, düzgün bir mâna çıkaramadım: «Niçin artık yazı

yaznıryormuşum; esatirin buseden doğan, buseyle te-§addi eden mahlûklarına benzeyen esiri bir hüviyeti sahibi iken niçin susmuş, şiir hayatına veda etmişim. «Görünmez öğeler» ince ruhlar için ne tükenmez bir rüya gıdası olmuş-^Ş-. Onlardaki ahenk bakiyesi ölmüş bakirelerin ölmüş hânlarının hayalinde hissedilmez esir ihtizazlariyle hâlâ yaşıyor-~1İ1Ş». Bu küçük hanım, öyle esirleşiyor, maneviyat sazında öy-6 perdeler yükseliyordu ki, hayal yetiştirmek kabil değil. Mek- hayallerini nafile ihata edemedim. Fakat sahibesini gö-134

LEYLÂ İLE MECNUN

n

Z.

e. j

zümün önüne getirebildim: Zarif ve ince işlenmiş bir kadın fili... Benim sevda işlerinde hiç şansım yoktur. Piliç gibi lar yakalayıp «Şiir ve sevda semalarına yükseliyoruz» falan bi sözlerle biçarelerden kaba kaba istifade eden arkadaşlar^ dehşetli kıskanırım. Maceradan çoktan vazgeçtim. Bari birkaç

parası olan bir kızcağız bulup evlenebilseydim. Bu xn tup, belki inşallah bir ikbal mukaddemesidir, dedim ve öğle tilinde on kuruşa

nefîs bir zarf kâğıt aldım. Fakat yazabilmek için tam bir gün bir gece ter dökmek lâzım ^ Mektubu gayet uçuk, renksiz, talisiz re edat habersiz bir lisama yazmak, olmakla, bulunmakla, dennaşi gibi resmî tâbirlerden sakınmak icap ediyordu, itiyat çok fena şey, kullanmağa çak tığım bu şiirsiz tâbirler mürekkep lifi gibi kalemin ucuna takılı-yordu, neyse zor, sıkı bir şeyler becerdik: «Niçin mi artık §ü yazmıyorum, bunun sebebini akademiye âza alır gibi bin külfet le satın alan, sonra beyti otuz, otuz beş paraya gelen manzume lerimin parasını verinceye kadar beni hep ağlamaklı eden mec mua müdürlerine sor; diyip işin içinden çıkmak ne kolay olacak ti». «Niçin mi şiir yazmıyorum, diyordum. Çünkü, zaten görül mez ve tutulmaz birer esir olan rüyalarım büsbütün nehaf et ke* betti. Idrojen gibi bir uçuculuk hassası aldı. (Sonra herce mev çeleri nazariyesinden bir edebî

adaptasyon yaparak) dimağım dan dağılan tahayyül mevceleri yokluğun nihayetsizliğine ucu yor, oradaki ölmüş bakirelerin ölmüş hayallerinden tereşşuh et miş ihtizazlarla doğrudan doğruya müânakaya gidiyor.»

__ o __

Omuzlarımın üstünden bu ruhanî hezeyanları okuyan M lem arkadaşım Besim, aptal gözlerini açıyor:

«Yahu, sende«(gizli cevherler varmış!» diye hayret ediyordu. Ne bön, ne» tal, amma ne temiz kalbli bir adamdır bu oğlancık.

__3__

Çekmeceradeki zarfların adedi günden güne artıyordu.

sekizer sayfalık genç kız mektuplarında neler yoktu, Yarab-bim!. Buna mukabil asıl istediğim malûmatı, kumda altın arar gibi eleye eleye, zerre zerre bulmak lâzım geliyordu. Sade şunları

anlıyabilmiştim. Babası kodamanlardan paşa... Beyaz boyalı bir yalıda oturuyor... Evdeki elektrikten odasına almıyor... Bilmem hangi yıkık dergâhtan getirtilmiş nadide bir kandil, altın kordonla (her halde kaplama olacak) masasının üstüne sarkıyor.

Mihriban Hanım, benim için müebbeden meçhul kalmak istiyordu. Görüşmeğe ne lüzum var?

Ruhlarımız sabahlara karşı bilmem hangi iklimde gizli gizli müşafehe ediyormuş ya... (Rahmetli büyük annem; insan, gece uyudu mu ruhu sinek gibi ağzından çıkar, gezmediği yer bırakmaz, diye anlatırdı. Bu güzide genç kız, ihtiyar hayali ne şairane şekillerde ifade ediyordu.) Biraz daha tecrübesiz olsam bu hal karşısında ümidimi keser, «Madem ki, sabahlara karşı haberimiz olmadan konuşuyormu-şuz, bu mektuplar bizim aşkımızın esiriyeti yanında galiz surette maddî

kalıyor» yolunda bir şey yazar, komedyaya nihayet verirdim. Fakat vaktiyle şairane infialler, ruhî

elemler falan gibi kelimelerle yâdettiğim sıkıntıların, baş dönmelerin, uykusuzluk- f ların; mide bozukluğu, yahut boşluğu gibi sebeplerden doğduğu-1 nu birçok tecrübelerle anlamış bir adamım. Bu hayalî müşafehe- lorta bu rüyadan dudaklarla öpüşme tasavvurlarının mevcudi- I yetin neresinden gelip neresinde karar kılacağını bildiğim için I kendi kendime gülümser: «Acele etme, küçük hanım... Neticeyi j .görürüz!» diye sabrederdim.

t, __4 _ ; Fakat sabrm da bir derecesi var... Her iki günde bir zarf -kâğıt parası vermek benim için bir yıkmıdı.

Hele mantıksız, kaidesiz yazı yazmak, söylenecek lâkırdı bulmak güçlüğü ömür tör-1 püsü idi. Herce nazariyesinden sonra ne kadar fennî malûmatım varsa şiire tahvil ettim. Eski bir kozmoğrafya kitabından hemen bir sekiz, on sayfalık sermaye çıkardım. Dede Korkud, masallarına düştüm.

Sonra gazete muhbiri gibi vaka, felâket;

n z.

aramağa başladım. Cenaze yıkayıcılardan, ıskatçılardan, mahalle imamlarından daha bedhâh, daha berbat bir adam olmuştum. Damdan sokağa, sokaktan kuyuya düşenlere, yangına, tramvay kazalarına sevinir bir hale geliyordum. Bu vakaları büyüttükçe büyütüyor, sayfalarla tefsirler, teessürler, ihtisaslar yasıyordum. Mektuplarımın sonunda dilenci gibi yalvarıyor, mülakat istiyordum.

Derken bir gün şöyle bir şey okudum: «Gözlerimi görmeğe ne ihtiyacınız var ? Onların renginden kelimelerime akseden ziyanın izlerini sayfalarımda görmiyor musunuz ki?» Sakın muzibin biri aylardanberi benim enayiliğimle alay etmesin! Fakat zannetmem...

Çünkü bildiklerimin içinde benimle alay edeyim diye günde böyle sekiz sayfa yazı yazacak bir ahmak tanımıyorum.

__5__

Ben, bir kere sırnaştım mı, öyle kolay kolay ıskartaya çıkarılır adam değilim. Bakınız, ne güzel bir çare buldum. «Beni tâ Hindistamn müntehasmda esrarengiz bir memuriyete tâyin edi-yorîar. Ne olur, gitmeden ilk ve son defa birbirimizi görelim!» dedim. Mjhriban Hanım, mukavemet edemedi. Hazin bir cevabını aldım: «Bu maceranın zaten böyle bitmesi mukaddermiş, onun şiir ve bekrini siyanet eden bilmem ne meleği varmış... Bizde de manastıra kapanmak âdeti olsaymış, saçlarını keser, ateşli başını soğuk, karanlık bir gotik sütuna dayıyarak ömrünü öylece geçirirmiş...» Mamafih, mülakatı

kabul ediyordu. Tenha bir günde, Göksuda görüşecektik. O gün bir arkadaşiyle beraber beni Bebek iskelesinde bekliyecekti.

— 6 —

Besim yalvardı.. «Yahu, dedi, hazır kayık falan tutacaksınız. No olur, ben de geleyim... Vallahi size hizmet ederim.» Mesut za-inamnda insan hangi ricayı reddeder, razı oldum ve bir çarşamba günü

akrabadan birini tifüsten öldürerek kalemden kaçtık.

___ rj __

Hık, durgun bir bahar günüydü. Bebek iskelesinden çoktan v-zaklaştığımız halde hanımlar peçelerini açmamışlardı. Onun hoşuna gidecek bir söz düşündüm: «Efendim, rüzgârın bir niyazı var, bakınız peçenize küçük fiskeler vuruyor, neye açmıyorsunuz, diyor!» dedim. Mihriban Hanım, rüzgârın niyazım reddetmedi, siyah eldivenli minimini eliyle yüzünü açtı. Hakikaten fena çehre değildi.

Miniminicik bir yüz, ince sarı kaşlar, gayet uçuk bir renk... Öyle bir yüz ki, insan: bakmaktan hoşlanır amma, sade bakmaktan. Bir yüz ki, insana: «Ah, böyle bir kızım olsa» temennisinden başka bir şey düşündürmez... Kırık dökük cümlelerle konuşmağa başladık. En fenası bu küçük hanıma söyliye-cek lâkırdı bulamıyordum. Bereket versin yanımızda yabancılar var da, onun için içimdekileri söylemediğimi zannettirecek tavırlar alıyordum. Besim, hiç konuşmasını bilmez.. Sessiz sessiz yanımda oturuyordu. Birdenbire öteki hanıma: «Hanımefendi, rüzgâr size de yalvarıyor!» dedi.

Epeyce tasarladıktan sonra, benim sözlerimi öyle gramofon gibi taklit etmişti ki, hep birden gülüşmeğe başladık. Mihriban Hanım, bu sefer de arkadaşının yüzünü açarak: «Öyle sıkılgandır ki, bu kız!» dedi. Sonra onun ¦hakkında izahat verdi: «Makbule, benim en eski arkadaşım... Çok severim... Sade bir kusuru var... Nasihatlanma rağmen, izdivaç etti.. Bütün zavallı genç kızlarımız gibi, rüyasının kudsî avizesini izdivacm mihrabına vakfetti.»

— Niçin öyle söylüyorsunuz, dedim, izdivaç mihrabında söner gibi görünen o kudsî avize... (Eyvah sözün arkasını geti-remiyordum... Belli etmemek için hafifçe sesimi titrettim, boynumu büktüm. Ağır bir hülya hamulesi altında ezilmiş gibi içimi çekerek): «Değil mi ki mesut olabilmişler» dedim...

Mihriban, ince kaşlarını kaldırdı: «Hayır, dedi, onun mesut olamaması mukadderdi. İki senelik feci bir romandan sonra ayrıldılar... Makbule, fevkalâde iyi bir kızdır.»

Besim, başını sallıyarak, aptal aptal: «Belli efendim, belli... Suratlarından anlaşılıyor efendim» dedi.

Gözümle işaret ettim:

İS'
n
z.
Ja
r.I

— Fakat nasıl söyliyeyim, gayet maddî bir kız... Şen, a gözlü, yumuk renkli bir çehre... Mamafih, genç bir metruke <>1» uiası saçlarının etrafında tuhaf bir hülya halesi yapıyor. Fıtrat bu etli, kırmızı

dudakları niçin yaratmış, büir misiniz?

Besim, beklenilmez bir cüretle:

— Kiraz yemek için efendim! dedi.

Ben de içimden: «Yahut kiraz gibi gagalanmak için» cüye «düşündüm. Mihriban, Besime gülüyor:

«Ne güzel bir temsil bul. dunuz» diyordu. Bu sözlerden sonra ben Mihribanla, Besim, Makbule ile konuşmağa başladık. Fakat, bilmem neden, benim kula-ğım bir türlü onlardan ayrılmıyordu. Besim:

«Vah küçük hanım, vah... Bu yaşta bu felaket olur şey değil... Cenabı Hak, inşallah pek yalanda bir tesellisini ihsan eder!» falan gibi bayağı bayağı şeyler söylüyordu. İçimden: «Çüş eşek... Aman, ne eşeklik bu oğlanda Yarabbim!» diyordum. Filhakika hain tesadüfün ayağına getirdiği bu kelepire bir genç eşek hulűsiyle sarılıyordu.

Ben, kendi kendime kızıp dururken, Mihriban Hanım:

— Neden o kadar dalgınsınız efendim, diyordu. Anlaşılan kablelvuku hisler gibi kablelvuku hayaller de var... Derin Hind ormanlarının karanlık gölgesi şimdiden gözlerinize çökmüş gibi...

Hakikaten içimde kablelvuku hisler vardı, Göksu tenezzü-hüne bir süs, bir dekor olsun diye aldığımız bu ikinci derece şahısların birinci derecedeki vazifeyi ifa edecekleri hissi...

— Evet hanımefendi, dedim, zihnimde Hind ormanlarının perişanlığı var... Bu kadar tahassüs, bu kadar saadet... Ah, kala-bilsem ve sizinle Marmaraya nazır bir kulübede... (Maksat zengin bir izdivaç

değil miydi?... Şu halde neye doğrudan doğruya maksada girmemeli?)

— S —

Dere kenarında ağaç gölgelerinde ikişer ikişer konuşuyorduk. Bizini konuşmamız gönüle bulantı

verecek kadar şiirle doluydu, öteküer, bizim kadar lâkırdı bilmiyorlardı. Fakat, buna mukabil öyle çabuk ahbap olmuşlardı ki, yeis ve teselli kelimele-riyle başlıyan sözleri şimdi, önümüzdeki güneşli dere kadar şend Mihriban Hanım, ara sıra gülümsiyor: «Zavallı sade ruhlar, d yordu, bakınız artık söylenecek hiç bir şeyleri kalmamış..! Gi lüşmekten başka bir şey yapmıyorlar...» Hainler sade gülüşme değil, el şakasma büe başlamışlardı...

Ben bilirdim bu oğlanı zevzekliğini ya... Neyse...

— 9-

Aksine öyle inatçı bir bahar havası vardı ki, sıcak bir kads nefesi gibi adamın yüzünü, ağzım gıdıklıyor, berbat ediyord Ben, yine dişimi

sıkacağım, halimden şikâyet getirmiyeceği: amma, ötekiler tek durmazlar... Arsız bir kahkaha koptu. M ğer, makbulenin mendili suya düşmüş... ;Ne bayağı kafalı

insaı lar Yarabbim! O kadar gülünecek, telâş edilecek şey mi bu? B sim koşar, o koşar... Nihayet tâ

aşağılarda, bastonun ucuy! mendili yakaladılar. Derken Besim, mendili verirken, sazları s per edip, şayanı hayret bir yüzsüzlükle kadını öpmesin mi? Ha vanlığın bu derecesine çıldırmak işten değil...

Mamafih ne old1 nasıl oldu bilmiyorum... Ben de can havliyle Mihriban Hanım ellerine sarıldım. Hiç

olmazsa bir öpeyim de, belki biraz akli başıma gelir, dedim. Mihriban, hafif bir hareketle elini kurtart Kalbinin üstüne bastırdı:

— «Durunuz, dedi. Kalbim ona mütehammil değil.. Hasi hem çok hasta Behiç Bey!» Rengi büsbütün sararmıştı. Neft tıkanıyordu. «Eyvah, dedim, ister misin şurada ölüp mölme kalksın da başıma bir de belâ alayım!» Şimdi o, elindeki paps' yayı hafif hafif renksiz dudaklarına sürerek konuşuyordu. T evlenmiyecekti. Bir kere kalbi hastaydı, aşkın heyecanlarına m tehammil değildi.

Zaten evlenmek istenilir şey miydi? Mamai paşa amcası...

I

Sözünü kestim:

— S.. Paşa amcanız mı efendim? dedim.

— Evet, dedi, mamafih pek küçük yaşta babasız kaldığ için, baba derim... Paşa amcam bana evlenmekten sık sık bah

iyor... Mamafih fakir bir kız olmama rağmen, serfürü etmiye-a z. Ja

A]

Ben, kemal-i hararetle:

— Tabiî, dedim, hiç aşkın meş'âli, izdivacın mihrabında döndürülür mü? O; öyle bir ziya ki...

Tepeden aşağı yediğim son buzlu duşun tesiri altında kendi-:d kaybetmemeğe çalışarak biraz evvel o kadar müdafaa etti-ım izdivacı şimdi birdenbire yere çarpıyordum...

Besimle Makbule, utanıp sıkılmayı büsbütün kaldırarak kolala değil, âdeta kucak kucağa ah ve vahlarla piyasa ediyorlar-

Etrafmuzda daire genişledikçe genişledi. Nihayet yıkık bir uîübe civarında gözden nihan oldular, bir dakika, üç dakika, beş akika geçti. Hainler, hâlâ görünmiyorlardı. Nihayet dayanama-ım:

— Haydi gidiyoruz, diye bağırdım, Mjhriban Hanımın rengi ;tukça uçuyor... Hava da değişti... Geçtim, soğuk alır muazzez ahlûk...

— 11 —

Bebekte kayıktan çıktıktan sonra hanımları selametledik. esime:

— «Haltetme teres... Muhabbet sana yaradı. Çık bakalım kale paralarını!» dedim. Parada değilim.

Fakat biraz içim ferah-/acakti. Fakat çingene oğlan, cüzdanını çıkardı. Kâğıtları kastırdı. Sonra:

«Çıkmıyor azizim billâh... Olsa hani sakınmam!» di. Artık fena halde kızmıştım.

Bir yeni beyaz mecidiye çıkarıp attım: «Bu da diş kirası ol-n!» dedim.

İşte o gündenberi Hüseyin Behiç, .bir daha mevzun söz söy-:neğe ve dinlemeğe ecdadının ervahına yemin ederek tövbe. ti. - ¦ .

Eski bir yara

Ben, annemden üç yaşımda öksüz kaldım. Babam, kasaba-rnızdaki Guraba hastahanesinin kapıcısıydı.

Eskiden jandarma onbaşısı imiş... Attan düşmüş... Ayaği kırılmış... Üç ay hastahanede yatmış...

Fakat tamamiyle iyi olamamış. Bastonsuz gezemezdi... Topal, jandarma olamıyacağı için işinden çıkarmışlar... Fakat çoluk çocuk sahibi bir adam olduğunu düşünerek yattığı hastahanenin kapıcılığına kayırmışlar...

O vakit, evimiz çok kalabalıkmış... Annem, büyük annem dul bir halam, iki de kardeşim.. Bu altı nüfus babamın eline bakarmış... Fakat az zaman içinde bunların hepsi ölmüşler... Er,1 arkaya kalan annem de gidince biz evde iki kişi kalmışız...

Babam, sabahleyin hastahaneye giderken beni uzak akrabalarımızdan bir ihtiyar kadının evine bırakır, akşam dönerkea alırmış... Bir elinde zenbili, bir elinde ben, baba oğul evimize gidermişiz... Bu zamandan aklımda kalan şey, ufak ufak gübre

yığınlariyle dolu bir bahçede tavuklarla oynadığım ve ara sıra kocakarıdan dayak yediğimdir.

O vakitler babama çok sıkıntı veriyormuşum... Sakat bir adamın bütün gün yorulduktan sonra, bir de geceleri çocuğa bakması müşkül iş... Fakat beni çok sevdiği için şikâyet etmez-miş... Bazı geceler uzun uzun ağlarmışım... Besbelli kocakarıdan yüz bulamadığım için geceleri ona nazlanırmışım.

Komşular, bu sese nasıl tahammül ettiğini sordukları vakit babam: «Ev halkı söz birliği etmiş gibi birer birer çekilip gitti.. Eâki şenlikten bir onun sesi kaldı... Çok görmeyin!» dermiş...

Dört, beş yaşıma gelince ona iyi bir arkadaş, hattâ muavin olmağa başladım.

Bu zamanları çok iyi hatırlarım. İhtiyar akrabam ölmüştü Artık hastahaneye beraber gidip geliyorduk.

Çok meraklı olduğu için beni kat kat giydirir, başımı, boynumu yeşil bir yün atk: 42

LEYLÂ İLE MECNUN

I: Z.

Ja s. 1

e sararak hastahane kapısı önündeki küçük kulübeye oturtur-

u.

Halime göre vazifelerim de vardı. Meselâ hastahane bahçe-ine giren köpekleri değnekle kovalamak bana ait bir isti. Hattâ oktorlara sigara falan almak için bakkala da gider gelirdim.

Mühim vazifelerimden biri de hastahaneden çıkan cenazele-i takip etmekti. Bu, kimsesiz ölülerin arkasında ekseriya has-ahane imamından, bir de benden başka cemaat bulunmazdı.

Babam, konuşmayı çok seven tatlı dilli bir adamdı. Evde enden başka insan olmadığı için, çaresiz, benimle konuşurdu, îem de yaşlı, başlı bir insanla konuşur gibi.

: Bana aklı erdiği kadar ahlâktan, dinden, tarihten, hattâ po-ttikadan bile bahsederdi. Her işimizi kendimiz görürdük. Mos-of muharebesinden kalma türküleri söyliyerek çamaşır yıkar» ahta siler, sökük dikerdik.

Böyle böyle on iki yaşıma geldim. Fakat çok çelimsiz, kavuk bir çocuk olduğum için kimse bana sekizden fazla demezdL)nun için yaşlı başlı adamlar meclisinde, meselâ geçinme müş-ülâtmdan, aile dirliksizliklerinden yahut belediyenin yolsuzluk-ırından en pişkin ve cef adide insan gibi bahse başladığımı işitin-e herkes şaşakalırdı. Fakat ne de olsa çocuktum. Bu çocukluk, una öyle bir iş ettirdi ki, bugün kırk beş yaşında, damat, gelin, ahibi bir insan olduğum halde elan acısını unutamam.

* * # Memleketimiz, bitip tükenmez zeytin ormanları arasında şi-in, sakin bir kasabaydı. Yaz, kış üstünden güneş, etrafında ye-illik eksik olmazdı. Şiddetli yağmuru, fırtınası bile olmıyan bu nerrJekette bir gün en beklenilmez bir kıyamet koptu: Muha-ebe...

Hudut, dört saat ötemizdeydi. Kasaba, birkaç saat içinde Itüst oldu. Ahalinin bir kısmı çoluk çocuğuyla gerilere kaçıyor-u. Fakat kimsesizler, fakirler, ihtiyarlar buna çare bulamıyor-ardı. Biz, tabiî, kalanlar arasındaydık. Babamın vazifesi vardı. >onra bugünden yarma yiyecek ekmeği yoktu.

Kasaba bir kışla ıaline geldi. Çarşılar kapandı. Boş evler asker tarafından işgal dildi. Bozuk kaldırımlı sokaklardan gece gündüz süvari kafileleri, t0P arabaları geçiyordu.

iki gün sonra uzaktan uzağa top sesleri başladı. Ben korktukça babam, ya bir ^ey bildiğinden, yahut da sırf beni teskin için:

— Korkma Halil... Düşman buraya gelmiyecek. Askerlerimiz inşallah onları darma dağın edecek, uzaklara doğru sürüp götürecek, diyordu.

Babamın sözleri doğru çıktı. Bir iki gün içinde top sesleri yavaş yavaş uzaklaştı, sonra büsbütün kaybolup gitti.

Bu muharebe, uzaklardan geçen bir fırtınaya benzemişti. Gelen haberler çok iyi idi. Askerlerimiz düşmanı önüne katmış sürüp götürüyordu.

Kaçanlardan bir kısmı geri geldi. Çarşıda tek tük dükkânlar açıldı. Fakat kasaba, o kışla halini bir türlü kaybetmiyordu. Muharebeye giden taburlar hep oradan geçiyorlardı.

Kasabada erkek kalmamış gibiydi. Eli silâh tutanlar, asker olmuşlar, yahut gönüllü çeteleri teşkil ederek ordunun peşine takılmışlardı.

Babam da bunların arasındaydı. Fakat doğrusunu söylemek lâzım gelirse o, kendi isteğiyle gidenlerden değildi. Bana demişti ki:

— Oğlum, bizim doktorlar muharebe yerine daha yakın bir yerde hastahane kurmağa gidiyorlar...

Yaralıları buraya kadar getirmek güç olacak. Ellerinde işe yarar adamları az... Hastaha-nenin eski emektarı diye beni de götürüyorlar... Vazifeden kaçılmaz... Zaten gideceğim yer uzak değiL.. İki üç

saatlik bir köy... Haftada bir iki defa yine seni görmeğe gelirim... Artık kocaman oldun. Komşulara da tenbih ettim. Sana bakıverirler, dedi.

Babamdan ilk defa ayrıldığım ve evde yalnız kaldığım için ilk günlerde biraz mahzun olmuştum.

Fakat çabuk alıştım. Gitgide bu hürriyetten hoşlanmağa da başladım. Eskiden babam w ni burnunun dibinden ayırmazdı. Şimdi geceye kadar mahalle îoeuklariyle sokakta, kırda oynardım.

Babam, haftada bir iki kere beni görmeğe geleceğine dair

V

n z. Ja

verdiği söze sadık kalmıştı. Sık sık izin alıyor, cepheye gidip g^s len nakliye arabalarından birine binerek kasabaya geliyordu.

Geleceği zamanlan da öğreniyor, kasabadan yarım saat uzaktaki bir köprü başında onu karşılamağa gidiyordum.

Adamcağız, her defasında, yıllardanberi hasretimi çekiyor, muş gibi ağlıyor:

— Vay benim Halilim, diye yüzümü, gözümü öpüyordu. Babam, bana bir kırmızı mendil içinde yiyecek getirirdi:

Peksimet, kahve şekeri, zeytin, un, yağ, hattâ et... Sonra gaz, kömür, sabun gibi şeyler almak için bir bakkalda da bana kredi açmıştı. Bundan başka ihtiyat olarak para da bırakırdı.

O yokken âdeta bir ev ef endisiydim. Kendi elimle yemeği hazırlar, yatağımı yapıp kaldırırdım, odamı

temizler, çamaşırımı yıkardım. Hattâ bazan büyük adam gibi eve misafir davet ettiğim de olurdu.

Bu, bana bir büyük adam gururu verirdi. Babamın evde kaldığı geceler geç vakte kadar ocak başında oturur, konuşurduk. O, bana muharebe hakkında yaralılardan aldığı havadisleri, bire on katarak anlatır, masala, destana benziyen bitip tükenmez şeyler söylerdi.

Bir gün babamın mendilinden bir sustalı çakı ile bir altın halka, bir de meşin kaplı defter çıktı.

Babam, derin bir of çektikten sonra dedi ki:

— Halil! Dün gece hastahanede dağ gibi bir baba yiğit öldü... Hüdai alim, babam öldüğü zaman bu kadar yanıtladım... Bu delikanlı bir gönüllü çetesiyle cepheye gitmiş... Birçok kâfir öldürmüş... En sonra düşman bu çeteyi bir dere kenarında sıkış-t'rmış. Gönüllüler birer birer şehit olmuşlar... Bir bu delikanlı kurtulmuş.. Tek başına kalınca yıkık bir su değirmenine saklanmış... Birçok aramışlarsa da bulamamışlar... Akşam ortal)k kararınca çıkmış... Bizimküerin tarafına doğru geliyormuş... Yolda üç düşman askerine rasgelmiş... îki neferle bir çavuş— Davranıp silâh çekmelerine meydan vermeden üzerlerine atılmış... Üçünü de tepelemiş... Bu çakı, yüzük ve defteri düşman çavuşunun cebinden almış.. Ne çare ki bir boğuşma esnasında o da birkaç yerinden yaralanmış... Kanı aka ^a birim hastsharey?

getirdiler... Üç gün yaşadıktan sonra dün gece sabaha karşı öldü... Öleceğini anladıktan sonra bu yadigârları bana bıraktı... Kıymetli bir hâtıradır... Dolabın, gözüne kiliüiyelim de, dursun... ikimizin de uykumuz yoktu. O gece, sabaha kadar bu deli* kanlıya acınıp ağladık. Babam zaten yufka yürekli bir ihtiyardı. Ben de on iki yaşında cılız, içli bir çocuk...

» * *

Aradan bilmiyorum ne kadar zaman geçti. Muharebe başlarken birkaç gün içinde darma dağınık olacağı tahmin edilen düşman askeri dayanıyordu.

Şehirde kıtlık başgöstermeğe başlamıştı. Herkes, düşünceliydi.

Fakat çocuklar için bu muharebe hiç bitip tükenmeyen bayramdı. Ne mektep vardı, ne arayıp soran...

Asker gibi çocuklar da hep bir arada tabur halinde sokakları dolaşıyorlar, oyun oynuyorlardı. Bu çocuklardan ekserisinin cephede

babaları, kar-deşîeri, akrabaları vardı. Onların kahramanlıklarına ait vakalar anlatırlar, kendilerine bir iftihar payı ayırırlardı. Hele bilhassa Hıristiyan çocuklariyle konuşurken...

Babası, kardeşi hakkında anlatılacak vakası olmıyanlar pek azdı. Ben de bunlardandım. Topal bir hastahane hademesinin hangi kahramanlığiyle iftihar edebilirdim?

Bu acı, beni yalancılığa şevketti. Babamın en ehemmiyetsiz bir vakayı süsleyip püsliyerek kocaman bir hikâye haline getirmek besbelli bana da geçmişti.

Çekmecedeki saklı çakıyı, yüzüğü, cüzdanı cebime koydum. Yabancı mahallelerin yabancı

çocuklarına karışarak dolaşmağa başladım.

Hastahanede ölen genç gönüllünün vakasını babama mal etmiştim. Fakat hikâyeyi inanılacak bir şekle sokmak için çok değiştirmiştim. Babam bir gün yaralıları taşımak için cephede dolaşırken bir düşman çavuşuna tesadüf ediyor, onu öldürüyordu. Inanmıyan olursa cebinden çavuşun resimli cüzdanını, yüzüğünü, çakısını çıkarıp gösteriyordum.

Çocuklarda değil, büyüklerde de harikulade şeylere inanmak ihtiyacı o kadar çoğalmıştı ki, benim bu hikâyeme de inanıyorlardı. Babamın sakat ayağım bin meşakkatle sürüyen, tavuk kesmekten ürken kocakarı gibi bir adam olduğunu nereden bileceklerdi!

* # * Bir gün kasabada bir kıyamet daha koptu. Ordu bozulmuş, geri geliyordu. Ahalinin büyük bir kısmı

ric'at eden ordunun peşine takılarak tekrar kasabadan çıktı, biz yine kaldık. îki gün sonra düşman askeri, mızıka çalarak kasabaya giriyordu.

Seyyar hastahane dağılmış, babam kasabaya dönmüştü.

O fakir sakat hastahane hademesi, ben minimini bir çocuk olduğum için korkacak bir şeyimiz yoktu.

Yalnız düşman, şehirde kaldığı müddetçe ne yiyeceğimizi düşünüyorduk.

Bir gün evde nohut haşlıyordum. Kapıya dört düşman askeri geldi. Birisi gâvurca anlamadığım bir şeyler söyliyerek elimden tuttu, beni iki sokak ©c)temizdeki karakola götürdü. Orada birkaç zabitle altı

çocuk vardı. Bunların beşi Hıristiyandı. Türkçe bilen bir zabit:

— Bumu?

Diye sorarak çocuklara beni gösterdi. Onlar: «Evet» diye tasdik ettiler. Zabit, bu sefer bana döndü:

— Çocuk... Senin baban bir şeyler yapmış... Bunlara söylemişsin... Bize de anlat bakalım... Korkma, doğrusunu söylersen bir şey yok ? dedi.

Fena ııalde korkmuştum. Sadece:

— Yalan... Ben söylemedim, diye inkâr ediyordum.

— Bunlar ne? diye eliyle arkamdaki kapıyı gösterdi. Beni evden almağa gelen askerlerden birinin elinde sustalı

çakıyı, cüzdanı, defteri gördüm.

Zabitler, aralarında gâvurca bir şeyler konuşarak bu eşyayı elden ele gezdiriyorlardı. Bana artık bir şey söylemediler. Birisi kolumdan tutup sokağa attı.

0 akşam, babamı, düşmana silâh atan birkaç sivil Müslü-

1 beraber kurşuna dizdiler.

Sonradan anlattılar ki, babamı, elleri kelepçeli olduğu halde, giingülü askerler arasında kasabadan çıkarmışlar... Bastonu elin-(3e olmadığı için topal ayağiyle arkadaşlarına yetişemiyormuş... Geri kaldıkça düşman askeri arkasından süngü ile dürtüşlüyor-muş... Giderken gözü hep yol kenarındaki çocuklardaymış... Besbelli onların arasında beni de görmeyi ümit etmiş...

n z. ia

A]

Kaçırılmış fırsat

Arkadaşım Hüseyin Sabit Bey anlattı:

— Meşrutiyetin ikinci senesiydi. Yirmi bir yaşında ateşli, fakat toy, mahcup bir çocuktum. Kırkkilise'de askerliğimi yapıyordum. Uzak akrabamdan Nebil Bey isminde bir topçu miralayı beni maiyetine almıştı. îşim hafif, yerim rahattı. Fakat o yaşa kadar îstanbuldan dışarı ayak atmamıştım. Kırkkilise, bana Kaf dağının arkası gibi uzak, burada geçireceğim iki sene iki asır kadar uzun görünüyordu...

îstanbuldan o kadar ümidimi kesmiştim ki, bir gün kendimi Karaköy köprüsünün kalabalığı içinde gördüğüm vakit «İmkânı yok... Böyle saçma şey olmaz. Rüyadır.» diye üzülmüş, filhakika bu sıkıntı

ile koğuştaki ot yatağımda uyanmıştım.

Yine bir gün, kumandan Nebil Bey: «Yarınki trenle İstan-bula gideceksin. Alay namına bazı siparişler var... Üç gün de evinde kalırsın!» dediği zaman; «İmkânı yok, bu da öteki gibi rü-yadır!»»diye ahk alık sırıtmış, âmirimi halime güldürmüştünı...

Bu üç izin gününün fevkalâde yüklü bir programı vardı. Resmî vazifelerimden başka kumandanın bazı hususî iş ve siparişleri, birçok mecburî aile ziyaretleri, kendi işlerim, daha sonra, daha sonra...

Sabit, dalgın dalgın gülümsüyor, başını iki tarafa sallıyordu.

— Ben, ekseri İstanbul çocukları gibi küçük yaşımdanberi mahut seyir yerleri muaşakaîarına alışkındım. Esasen şikâyetimin, üzüntülerimin mühim sebeplerinden biri de bu mahrumiyetti. Bu defa vakit azdı. Öyle bir macera istiyordum ki, tâbir-i maruf iyle mulıtasır ve müfit olsun... Kalbimin ve gençliğimin ihtiyaçlarını tamamiyle tatmin etsin. Halbuki böyle maceraların sayılı hastalıklar gibi, birkaç haftalık bir seyr-î tabiîsi de vardır. Tarafınızdan takipler, işaretler, ricalar, mektuplar, öbür taraftan irairanaeık naz ve istiğnalar, tereddütler... Esasen bu işlerin
tadı da burasında. Amma izin altmış küsur saatten ibaret... perşembe sabahı trene binmezsem vay halime...

İstasyondan çıktıktan sonra işveli, kırıtkan yalnız bir taze-ve tesadüf ettim. Ümitsizlik bazan insana ne gülünç, ne budala çareler düşündürür. İçimden öyle geldi ki, şu hanımın peşine takılayım. Sırnaşık bir dilenci gibi boynumu bükerek: «Ah iki gözümün bebeği» diyeyim. Seni sekiz, on gün takip edersem mutlaka kalbimi yumuşatırım... Fakat zaman o zaman değil... Gel Allah rızası için

programın şu merasim kısmını hazfedelim... Bu mürvetin için sana ebediyen minnettar kahrım. Arkadaşlarım^ dan bazılarını tanırım ki, bunu böylece akıllarına geldiği gibi söylemekten çekinirler... Gel, görün ki, ben, onlar gibi yırtık, çenebaz, acar, cüretkâr genç değildim. Hanımın bir köşe başında kaybolmasını, gurub manzarası temaşa eden bir ahk şair tahas-süriy]e seyrettikten sonra yoluma devam ettim.

* # * Yol üstünde olduğu için evvelâ kumandanımın sütannesi thsan Hanımın evine uğradım. İhsan Hanım, altmış beş yaşlarında çalçene, dedikoducu bir kocakarıydı. Birkaç senedir romatizmadan kıpırdanamıyacak hale geldiği için büsbütün geveze olmuştu. Eskaza eline düşen bir misafiri sersem etmeden bırakmazdı. Kumandanını, İhsan Hanıma beş lira ile iki teneke yağ göndermişti. Yağlar, aksi gibi başka bir trende kalmıştı. Paralan teslim ettim. Tenekeleri bir iki gün sonra getireceğimi söyledim. Niyetim kahveyi içer içmez kaçmaktı; fakat kahveyi getirene şöyle yan gözle bakınca, derhal fikrimi değiştirdim. Dolgun vücutlu, baygın siyah gözlü, pürhaşmet, alı alma, moru moruna bir genç kadındı. Şurası, burası sert, mütecaviz parmakların kıskacından henüz kurtulmuşa benzeyen ebruli yanaklarını kaini bir başörtüsiyle gizlemeğe çalışarak, kahveyi bıraktı... Ağır ağır odadan çıkıyordu.

îhsan Hanım — Gel, kızım, sen de otur. Sabit Bey, yabancı değil, bizim akrabalardandır, dedi. Sonra bana döndü: — Artık öyle yemeğine kalırsın değil mi. oğlum?.. Cevap ve-150

LEYLÂ İLE MECNUN

njg

z. Ja

A]

remedim; alık alık sırıttım; karşı evlerden birinde bir gramofon benim yerime:

«Bende takat kalmadı, ferman senin!»

Diye haykırıyordu.

ihsan Hanınım iki kızı, bir oğlu, bir de gelini olduğunu biliyordum. Fakat bu hanım, yabancı mıydı?

İhtiyar kadın, biraz sonra ondan bahsetmeğe başladı:

— Makbule, benim gelinin kızkardeşidir. Arkasından söylemek gibi olmasın amma, benim gelin, bunun kirli tırnağına benzemez... Gelgelelim kızcağızın talihi yok... Üç sene evvel Gebzeye gelin gönderdiler. Güveynin hali, vakti yerinde amma, elliye de merdiven dayamış... Bari bir tatlı dili olsa...

O da yok... Sözüm ona hayvan gibi bir adam. Bu tazeciği her gün kakalar, durur... Evvelleri hiç

olmazsa, gezmesine, yürümesine karışmıyordu... Sonradan bir kıskançlık çıkardı... Gün görmez padişahının kızı gibi kilit, kilit üstüne eve kapadı... Herif, hep sokak üstündeki pencereleri ördürmeğe kalkışmış... Bu taze, çarşı, pazar nedir bilmez. Sade senede bir hafta buraya, kardeşine misafir gönderir... O da bin türlü tenbihle... Şimdi burada seninle konuştuğunu duysa kıyametler koparır.

Kızım, sakın gittiğin zaman ağzından bir şey kaçırayım deme...

Makbule Hanım, hafifçe fıkırdadı:

— İlâhi hanım teyze... Hiç böyle şey söylenir mi? dedi. Bunu söylerken tavırlarında, sesinde öyle bir oynaklık, bir

an gözlerimde duran gözlerinde öyle bir ateş vardı ki, bana âdeta onunla suç ortağı olmak hissi geldi.

Kollanma, dizlerime bir ürperme düştü...

Makbule, bir aralık dışarı çıkmıştı. İhsan Hanım» birdenbire lisanı değiştirdi:

— Arkasından söylemek gibi olmasın amma, hani bu da pek sağlam ayakkabı değildir... Herif, evvelâ gezip yürümesine, giyinip kuşanmasına bir şey demiyormuş... Gel gelelim bu nazeninim, gümrük kolculariyle fingirdemeğe başlamış...

Kocası da eve kapamağa mecbur olmuş... İkide birde adamcağızla kavga ediyor: «Mademki sen, beni sıkıyorsun... Elime fırsat geçer ger *z setv aldatmağa ahtım ^Isun..» diyormuş...

Yüreğim hızlı hızlı çarpıyor, kulaklarım uğulduyordu.

Birdenbire denize batıp çıkanlar gibi, titrek titrek heyecanlı heyecanlı gülüyordum...

ikimizin de talihi birbirine benziyordu. Biz, iki fırsat düşkünü «fasık-ı mahrum» idik ki, pek çabuk anlaşabilir, tesadüf yardım ederse o talihten güzel bir intikam alırdık. İhsan Hanımın kızları ile

gelini misafirlikten gelmiş, öğle yemeği çoktan bitmişti. Ben, ikide birde: «Geç kaldım... Gideyim!» diye yüreksiz yüreksiz kımıldanıyordum...

Fakat odanın bir köşesinde yumuk ellerini dizlerine koyarak oturan Makbule, öyle manalı bir nazarla bakıyordu ki, yeniden oturuverdim. İkindiye doğru İhsan Hanımdan müsaade istedim: «Perşembe sabahı hareket edeceğim... Çarşamba günü akşam üstü yağ tenekelerini getirir, bırakırım.» dedim.

İhtiyar kadın, sırtımı okşadı:

— Bak Sabit, oğlum.. Peşin söyüyeyim.. O gece seni bırakmam... Sabahleyin kolayca buradan şimendiferine binersin...

Sevincimden hoplamamak için kendimi zor zaptettim:

— Bilirsin ki seni çok severim, İhsan Hanım... Peki, mutlaka gelirim, dedim,

— Sağ ol, var ol evlâdım,.. Hazır o gece, ben de evde yalınsın... Bana arkadaşlık edersin... Çocuklar, Beylerbeğine kına gecesine gidiyorlar... Ben bu adaklarımla nasıl kımıldanırım?. Hem de evi yalnız bırakmağa gelmez...

Başıma gelen felâketi anlıyorsunuz ya...

Makbuleyi elden kaçırdığım yetmiyormuş gibi, üstelik İhsan Hanımı da dinliyecektim. Makbule Hanıma «Allaha ısmarladık» derken öyle bitkin ve perişan bir nazarla baktım ki, genç kadın, kendini tutamadı. Kırmızı dudaklarını ısırarak yavaş yavaş gülmeğe başladı...

Perşembe sabahı mahzun bir dalgınlık içinde köprüden geçiyordum. Çarşamba akşamı için verdiğim vaadda durmağa lüzum görmemiş, fevkalâde bir mazeretim, çıktığına dair bir kâğıt yazarak yağ

tenekeleriyle beraber İhsan Hanımın evine göndermiş-

tim. Trene bir saatten ziyade zaman olduğu için gayet ağır yürüyordum.

Vapurlardan birinin köprüye döktüğü kalabalığın içinden bir ses, İhsan Hanımın sesi: «Sabit Bey, oğlum» diye bağırmağa başlamasın nu?

Sersem sersem döndüm. İhsan Hanım, bir kolunda kıza, bir kolunda gelini ile ağır ağır yürüyordu:

— Nasıl rahatsız olmadın ya evlâdım... Kusuruma bakma... Pek yalvardılar da dayanamadım..

Hayretle ihtiyar kadının yüzüne bakıyordum. Ne düşüneceğimi, ne söyliyeceğimi bilemiyordum...

— Dün, tam çocuklar hazırlanırken Makbule sancılandı. «Aman hanım teyzeciğim... Beni ara sıra tutan bir mide sancım vardır ki, on iki saat devam eder... Ben kına gecesine falan gide-miyeceğim...

Bana müsaade edin yatayım... Hazır evi bekliyen varken, sen de kına gecesinden kalma...

Romatizmaya gezmekten iyi ilâç yoktur... Gebzede bir kadın tanırım ki, köyündeki kızına gide gele şifa buldu.» Ben, senin misafir geleceğini söyledim.

— Bak, bunu unuttumdu amma, ziyanı yok... Bir iki kab yemek hazırlarım... Bir de yatak yapar, bırakırım... Ben de bu evin yabancısı değilim ya?., dedi. İnşallah sana ikramda kusur etmemiştir.

Kusuruma bakma oğlum... Öbür gelişte yine beklerim. Uğurlar olsun, Allah selâmet versin... Süt oğlumun gözlerinden öperim.

Hüseyin Sabit, biraz sustu. Sonra ağır ağır başını salhyarak ilâve etti:

— Nasıl bir halet-i ruhiye ile Kırkkiliseye döndüğümü tahmin edersiniz... Makbuleyi bir daha görmedim.. Fakat bu kurnaz genç kadının beni beklemekle geçirdiği fevkalâde fırsat gecesini düşündükçe hâlâ yüreğimin başı sızlıyor.

z. da

Avukat

Mahkeme salonunda o gün durulacak yer yoktu. Ahali, birbirini eziyordu. Fakat müddeiumumi söze başlarken ortalığa soğuk bir mezar sessizliği çöktü. Maznun mevkiinde elleri arasında sıktığı

başından yalnız kumral saçları görünen siyahlı bîr genç vardı.

Ahali, ondan ziyade biraz ileride sakin ve dalgm oturan avukatı Behiç Necdet Beye dikkat ediyordu.

Behiç Necdet, memleketin en muvaffakiyetli avukatlarındandi. Üzerine aldığı dâvaların ekserisini kazanırdı. Güzel söz meraklıları zaman zaman ssrf onu dinlemek için işlerini bırakırlar, mahkemeye gelirlerdi.

Fakat Behiç Necdet Bey, bugün her zamanki uyanık ve sevimli çehresiyle müddeiumumiyi dinlemiyor, not almıyordu. Nedense mahkemeye geç gelmişti. Hasta ve yorgun görünüyordu. Genç katili, hiç olmazsa darağacmdan kurtaracağını ümit edenler için bu, çok fena alâmetti. Şu halde ölüm muhakkaktı. Mamafih bunun böyle olacağı çoktan belliydi. Nihat ismindeki bu katil, musikişinastı.

Herkes, onu mazlum ve temiz bir sanatkâr olarak biliyordu. Fakat onun yalnız sanata hizmet etmek için yaratılmış zannedilen güzel elleri bir gece, birkaç lira için, ihtiyarca bir kadının boğazını sıkmıştı.

Vaka, Büyükadada geçmişti. Bir gece, mahalle bekçisi tek başına oturan bu dul kadının evinden boğuk sesler geldiğini işitmiş, düdükle polisi çağırmıştı. Biraz sonra polisler kapıyı kırarak eve girmişler, ihtiyar kadını merdiven başında boğulup öldürülmüş bulmuşlardı. Derhal sokak başları tutulmuş, beş on dakika sonra da katil, bir bahçe duvarından atlayıp kaçarken yakalanmıştı. Bu, hemen hemen bir cürm-ü meşhuttu.

Sorgu hâkimi, Nihada, evvelâ ihtiyar kadının sadece yarab olduğunu söylemek suretiyle hakikati itiraf ettirmişti. Fakat genç adam, sonradan bunu şiddetle reddetmişti. Mahkemede ise sorulan suallere yalnız sükût ile mukabele etmişti.

Muhakemenin cereyan tarzı ve şahitlerin ifadesi Nihadin. katil olduğunda ve ihtiyar kadını parası için öldürdüğüne şüphe bırakmıyordu. Taammüt de muhakkaktı, Çünkü musikişinasın vakadan evvel birkaç gün oralarda dolaştığı görülmüştü.

Katilin müdafaasını avukat Behiç Necdetin deruhte etmesinde bir sebep vardı. Nihat, onun çok sevdiği bir arkadaşının oğluydu. Arkadaşının ölümünden sonra bu, belli başlı bir işi olmı-yan, biraz serserice çocuğu epeyce himaye etmişti. Bunun için onu büyük bir hararetle müdafaa etmesi beklenirdi. Halbuki o, bugün bilâkis çok cansız ve sönüktü. Dosyası kapalıydı. Elinde sade buruşuk bir kâğıt vardı.

Biraz sonra müddeiumumi, maznunun başını istiyerek sözünü bitirdi.

Reis — «Söz, müdafaa vekilinindir.» dediği zaman, dinleyiciler arasından bir ihtiyar:

— Behiç, galiba müdafaasını hazırlamak için muhakemenin tehirini istiyecek, dedi.

Avukat, aynı yorgun tavırla ayağa kalktı. Bilekleriyle önündeki kürsüye dayanarak ağır ağır söze başladı:

— Yanılmaz hükümler vermek yalnız Allaha mahsustur, dedi. Müvekkilimin masum olduğuna kendim de inanmıyordum. Bu. gözümüzün önünde geçmiş kadar kat'î bildiğimiz bir cinayetti, inkâr yolunu tutamıyacaktım. Müvekkilim için adalet değil, merhamet ve mürüvvet istiyecektim. Fakat tesadüfe benzi-yen bir vaka bu çocuğun aranılan katil olmadığını bana isbat etti, îki kelime ile izahat verdiğim ve elimdeki vesikayı okuduğum zaman, muhterem heyet-i hâkime de bu hakikati anlıyacak ve maznuna derhal hürriyetini iade edecektir.

Avukat, bunlan söyledikten sonra başı dönüyor gibi hafifçe sendeledi, mendiliyle alnındaki teri sildi.

Salon, hayret içindeydi. Mademki avukat müvekkilini darağacmdan kurtaracak kat'î de- | liii bulmuştu.

Bu kadar meyus görünmesinde ne mâna vardı? |

Behiç Necdet, terli alnına yapışan kır saçlarını sert bir hareketle kaldırdı. Gözleri canlandı:

— İtiraf edeyim ki bu vesikayı mahkemeye vermek hususunda çok tereddüt ettim. Müvekkilimi kurtarmak benim için bir

zaferdir... Fakat şu var ki, bu zafer beni yıkacak... Yirmi beş senelik namuskâr bir sa'î ile insanlar arasında kazandığım mevkii ve güzel ismi mahvedecek... Fakat ne yapalım, vazife... ihtiyar kadının katili, müvekkilim Nihat Bey değildir... Nihat Bey, o gece sevdiği bir kadının evindeydi. Gece yansına doğru dışarda gürültüler işittiler... Pencereden sokak başlarının tutulduğunu gördüler... Kadın, Adada hava tebdiline gelmiş bir veremliydi. Fena halde korktu. Bayılacak gibi oldu. Nihat Bey de korkmuştu.

Fakat metanetini kaybetmedi:

— Sen itidalini muhafaza et... Ben nasıl olsa kaçarım. Muvaffak olamazsam bile, her halde bu evden başka bir yerde yakalanırım... dedi. Civar bahçelerin duvarlarından atlıyarak kaçıyordu. Fakat birdenbire yakalandı. Katili yakaladığım zanneden polis, araştırmalarına nihayet verdi. Bu suretle hakikî katil de kaçıp kurtuldu. Müvekkilim, kendini kurtarmak için sevdiği kadını ele verecek kadar düşkün bir adam değilmiş... Binaenaleyh muhakemede sükűt etti... Belki darağacına kadar da bu sükûtta devama cesaret bulacaktı. Kadına gelince, o da sükût ediyortiü, Zaten hasta olduğu için sıhhati büsbütün bozuldu. Yatağa düştü. Doktorlar, ancak bir ay yaşıyabiîeceğini söylüyorlar. Belki nasıl olsa ölüp gideceğini bildiği, belki de bu genci çok sevdiği için hakikati söylemeğe karar verdi.

Bana bir mektupla küçük bir paket gönderdi. Pakette, Nihat Beyin sekiz on mektubu vardı. Bunlardan bilini hapishaneden yazıp göndermeğe muvaffak olmuştu. Biraz sonra onlan mahkeme huzurunda okuyacağım. Evvelâ bana yazılan mektubu aynen okuyorum:

«Behiç Bey,

Uzun tereddütlerden sonra sana bu mektubu yazmağa karar verdim. Benim için ne kadar acı olursa olsun, bu itiraftan sonra daha rahat öleceğimi ümit ediyorum. Tereddüdüm şundan ileri geliyordu.

İtirafımla masum bir genci ölümden kurtaracaktım. Fakat bunu yapmakla seni mahvedecektim. Sen ki, bu facianın en masum kurbanısın. Acaba buna hakkım var mı ?

«Nihayet şuna karar verdim. Hakikati sana bütün açıklığiy-îe itiraf edeceğim ve son karan senden istiyeceğim. «Vazife, bu masum genci ölümden kurtarmamızı icap ettirijror» dersen ne 156

âlâ... Şayet böyle demeyip de «Onu kurtarmak, kendi hayatımı yıkmak, müebbeden başka insanlarla gözgöze gelemiyecek bir hale düşmektir» dersen onu da kabul ederim. Geçen vakaya rağmen, sana.

ve fikirlerine ne kadar hürmet ettiğimden şüphe etmezsin.»

Avukat, tekrar susarak alnındaki teri sildi, sonra mektupta yazıldığı gibi, artık başka insanlarla gözgöze gelmekten korku-yormuş gibi, uzaklara bakarak devam etti:

— Hevzuu bahis olan kadının kim olduğunu anladınız reis beyefendi... Okumağa devam ediyorum.

Avukat, mektubu tekrar eline aldığı zaman reis, ağır bir sesle:

— Kâfi, dedi, vazifeniz 'hitam buldu. Mektubu ve diğer evrakı mahkemeye tevdi ediniz. Çıkabilirsiniz.

* * # İki saat sonra Nihada serbest olduğunu söylediler. Genç. adam, kolvarlara çöken karanlık içinde ilerliyordu. Merdiven başında bir gölge gördü. Bir ses, avukat Behicin sesi:

— Nihat Bey, dedi.

Genç adam heyecanından tıkanarak:

— Behiç, dedi.

Biraz ewe! velinimeti hükmünde olan avukata büyüklüğünü, ulviyetini söylemek için lâkırdı bulamıyor, ayaklarına kapanmak ister gibi hareket ediyordu.

Avukat — Masumdunuz, dedi. Kurtulmanız gayet tabiî bir şeydi... Ben de sadece avukatlık ve meslek adamı vazifemi yaptım. Şimdi yalnız sizinle iki insan olarak bir hesabımız kalıyor ki, şimdi onu temizliyeceğiz.

Dedi ve cebinden roveîverini çıkararak Nihada ateş etti...

BaSta

Diş doktoru Tahsin Bey, genç, güzel bir hanımın diş sinirini çıkarmakla meşguldü. Hanım, gayet korkak ve titizdi. Dakikada bir, yerinden fırlıyor:

— Doktor, öleceğim... Canımı yakıyorsunuz... Katilim olacaksınız, diye bağırıyordu.

Dişçi, bu cins hastalar sarfedilmesi mutat olan bütün tekerlemeleri, nasihatleri tüketmişti.

Paralı ve güzel bir kadın olmasa kolundan tuttuğu gibi dışarı atardı. Bunu yapamadığı için, çaresiz, yalvarmağa başladı:

— Hanımefendi, istirham ederim... Bendeniz de insanım... Bendenizdeki de sinir... Telefon teli değil.

— İyi amma, sizin sinirinizi çıkarmıyorlar ki... Hem ben asabiyim, kadınım... Rica ederim, darılmayınız...

Tahsin, yumuşadı. Alnındaki ter damlalarını silerek düşündü:

— Ah, şu fen, terakki etse de şunlann dişlerindeki sinir gibi, başlarındaki siniri de çıkarmak mümkün olsa ne tadına doyulmaz mahlûklar alacaklar...

Dişçi, müşterisinin biraz sakinleştiğini görerek tekrar aletini eline almıştı. Kapı, yavaşça aralandı, han kahvecisi Abbas Ağa elinde bir kâğıtla içeri girdi. Kahveci, manalı manalı sırıtarak :

— O efendi yine geldi... Aşağıda cevap bekliyor, dedi. Abbas Ağa «cevap» kelimesini söylerken, müşteriye sezdirmeden dişçiye parmağiyle para işareti yapıyor ve gülümsüyordu.

Tahsinin henüz teri kurumamış alnı birdenbire kırıştı, kendi kendine söylenir gibi yavaş yavaş:

— Yarabbi, sen bilirsin... Yarabbi, sen bilirsin! dedi.

Ne yapacağını şaşırmıştı. Aletlerini karıştırıyor, kahveciye cevap vermiyordu.

Abbas Ağa, sigara iskemleleri üstünde, dolap kenarlarında

i

LEYLA İLE MECNUN

n z.

in

unutulmuş çay, kahve fincanlarını ağır ağır topladı, kapıdan çıkarken yine gülümsiyerek:

— Beklesin mi? dedi. Tahsin, sert bir sesle:

— Dur Abbas Ağa, dedi, bir dakika bekle... Cevabı yazacağım!.

Artık kararını vermişti. Bu rezalete bir nihayet vermeliydi.

Kahveci gibi, hanımdan da bir dakika müsaade aldıktan, sonra köşedeki masanm gözünden bir reçete kâğıdı çekti, kahvecinin getirdiği pusulayı okumadan cevabını yazabilirdi. Zaten buna lüzum da yoktu. Kâğıtta ne yazılı olduğunu ezbere biliyordu : fakat şöyle bir göz gezdirdi:

«Birader-i canberartm efendim,

Fart-ı ihtiyaç- ve müzayaka dolayısiyle beş liraya ihtiyaç vardır. Bu kör talihim* beni bir küçük biraderin yardımına muhtaç eylememeliydi anıma, ne çare, vakti merhununda. kazaya rıza iâznîMiîr.

Binaberm bana vakt-i merhmuuida tediye edilmek üzere beş Mra göndermeni maalhicap rica eder ve gözlerinde»

öperim.

Büyük Biraderin

Hasan»

«Hamiş — Şayet beş ura lütfetmek mümkün olmazsa, bir liradan dűn olmamak üzere daha az bir miktar da gönderebilirsiniz.»

îmza sahibi, Tahsin Beyin büyük kardeşiydi. Ayyaş, kumarbaz, derbeder bir adamdı. Eskiden postahanede kâtipti. Şimdi vazifesi; gün aşırı küçük kardeşinin muayenehanesine uğramak, ondan mektupla beş kâğıttan efzun, birden dûn olmamak şar-tiyle para istemekten ibaretti. Son zamanlarda bu ziyaretler daha sıklaşmış, hemen her güne binmişti.

Tahsin, bin zahmetle mektebini bitirmiş, yine bin zahmetle küçük bir muayenehane açmağa muvaffak olmuş gayretli bir gençti. Ağabeyisin! mümkün olduğu kadar gözetmek isterdi. Ne de olsa kardeşiydi.

Ne atılır, ne satılırdı. Fakat son günlerde iş-

leri fena gidiyordu. Sonra, bu serserinin kendisini yiyhn yen etmesine, artık iyiden iyiye içerlemeğe başlamıştı. Kardeşine şu mektubu yazdı:,

«Birader,

Sen artık işi azıttın. Şimdiye kadar bana iki paralık faydan dokundu mu ki, her gün alacaklı gibi gırtlağıma sarılıyorsun! Beni âdeta haraca kestin. Ben kendi başımdan âcizim. Müşteri az. Aldığım para muayenehane kirasına bile güç kifayet ediyor. Elhamdülillah eli, ayağı tutmaz bir adam değilsin.

Meyhane mey» hane gezeceğine bir iş tut, bir baltaya sap ol! Sana gönderdiğim lira son liradır. Bir daha beni rahatsız etme!»

Tahsin, biraz evvel dişini çıkardığı bir müşterinin bıraktığı lirayı bu kâğıda sarıp kahveciye teslim ettikten sonra içinde bir ferahlık hissetti.

Artık kurtulmuştu, Hasan, serseriliğine rağmen, azametli bir adamdı. Tahsine karşı hâlâ büyük ağabey tavrını terketme-misti. Bu mektuba içerliyecek, bir daha muayenehanenin semtine uğramıyacaktı. Zaten Tahsin de sırf bunun için mektubu o kadar ağır

yazmıştı. Dişçi, çalışırken artık hanımın sızıltılarına kulak asmıyor, içinde hafif bir nedamet sızısiyle:

— Bir ağabeye yapılacak muamele değil amma, ne yapalım çanak tuttu, diye düşünüyordu.

— 2 —

Aradan bir saat kadar zaman geçmişti. Tahsin Bey, iki şık hanımla kuron pazarlığı yapıyordu...

Muayenehane kapısının açıldığını işiterek başını çevirdi, karşısında Hasan ağabeyisini gördü.

Hasan ağabey, körkütük sarhoştu.

Sokakta fena surette yuvarlanmış olacaktı ki, üstü, başı, suratı çamur içindeydi. Arkasında, koridorun karanlığında mavi gömlekli, iri kırmızı burunlu bir meyhaneci başı görünüyordu.

Bu soğuk manzaralı dişçi odasında hiç bir hasta, Tahsin îeyin bu dakikada geçirdiği heyecanı

geçirmemişti. Büyük bir-

LEYLÂ İLE MECNUN

rezalet çıkacağı, müşterilerinin yanmda rezil olacağı muhakkaktı. Dişçi, soğuk ecel terleri dökerek şaşkın şaşkın:

— Ne istiyorsunuz efendi? dedi.

Hasan ağabey, düşmemek için sırtını kapıya dayıyor, kaşlarını, burnunu, ağzını mütemadiyen garip hareketlerle oynatırken, koyun gözü gibi donuk, sersem bir ifade almış gözlerini kardeşine dikiyordu:

— Aferin Tahsin... Berhudar ol. Sağ ol... Var ol... Bin yaşa... Efendi olduk ha... Ağabey demeğe artık tenezzül etmiyorsun ha... Hakkın da var ya... Sen adam oldun... Biz, böyle kaldık... Ne yaparsın...

Talih... Hükmü kazaya rıza...

Artık olan olmuştu. Dişçi, renkten renge girerek, hiddetinden, yeisinden boğularak sordu:

— Neye geldin?

Hasan ağabey, yüzünü buruşturarak cevap verdi:

— Neye mi geldim? Sor arkamdaki cellâda... Parmağiyle koridordaki meyhaneciyi gösteriyordu.

Mamafih muhavere meydanını onlara bırakmış olmasına rağmen, yine kendi devam etti:

— Büyük Allahım, altın milyonerlerinin canlarını alır... Bizi açıkta bırakır... Tâ ki hâcil ve zebun olalım.. Öz kardeşine, velinimet ağabeyine o mektubu yazdın. Bana bu muamele...

Gömleğinin düğmelerini koparıp sökerek yumruğuyla göğsünü dövüyor, kuru hıçkırıklarla ağlıyordu:

— Baktım, çıldıracağım, intihar edeceğim. Def-i gam için meyhaneye gittim... Acele gönderdiğin para da sahteymiş... Senin kardeşliğin gibi, muhabbetin gibi sahteymiş... Bu cellât, yakama yapıştı...

Ah, bu kardeş yüzünden başıma gelen...

Talisinin yüzü al çuha gibi kızarmıştı. Sarhoşu defetmek için bir lira daha çıkardı:

— Uzatma... Al iyisini, dedi.

Fakat Hasan ağabey, bu para ateştenmiş de elini yakacak-mış gibi geri çekiliyor, çığlık çığlık bağırıyordu:

— İstemem... Dokundurma... Senin gibi nâmerdin bundan, sonra on parasına el dokundurursam merhum validem mezardan t>çıksın da, bana avrat olsun... Hesabını onunla gör... Bana artık ölmüş göziyle bak...

Tahsin, meyhaneciden geçmez lirayı aldı, yerine bir iyisini verdi. Sonra hızla yüzlerine kapıyı kapadı.

Bir şey kaybetmiş de arıyormuş gibi odanın içinde dönüp dolaşıyor, bir türlü kadın müşterilerinin yüzüne bakmağa cesaret edemiyordu.

Fakat kapı tekrar açıldı, Tahsin ağabey, tekrar göründü:

— Artık sen benim için öldün, ben senin için öldüm... Cenazeme dahi gelmeni istemem... Fakat kat'i iftiraktan evvel sana iki çift lâkırdı söyliyeeeğim... Hanımlar, hasbetülillah hakem olsunlar...

Hanımefendiler, bu nâmert, benim kardeşimdir... Lâkin öyle soysuzdur ki, valde merhum, Peygamber hâlileleri gibi pâk bir hatun olmasaydı, bunu bir çingeneden falan doğurduğuna hükmederdim.

Elimde doğdu. Ben bakıp büyüttüm. Yemedim ye-dirdim. Giymedim giydirdim. Okuttum, adam ettim. Düşmez kalkmaz bir Allah. Ne yapalım düştük. Hani bir düzenbaz kanlar vardır da kocalariyle sokakta gezerlerken aftoslarını tanıma-mazlıktan gelirler... Onlar gibi, beni tanımamazlıktan gelmesi revay-ı hak mı? Sizlerin yanında beni hâcil etmesine Allah razı olur mu?

Hasan ağabeyin sarhoşluğu ve gazabı artık bir kudurma halini alıyor, elleriyle işaretler yaparak direk direk bağırıyordu:

— Sen, beni tanımıyorsun, ben de seni tanımıyorum... Sen kimsin?... Kimin nesisin? İnsan mısın, eşek misin söylesene!...

Merdiven başı, komşu odalardan ve öbür katlardan gürültüyü duyarak koşuşanlarla dolmuştu.

Tahsin Bey, ağabeyisini yatıştırmağa çalıştı:

— Hasan ağabey, biraz muayene odama gel de konuşalım. Hanımefendiler, beyefendiler bir dakika müsaade ederler.

Kardeşini elinden tutarak bir an evvel bekleme odasından çıkarmağa çalışıyordu.

Fakat Hasan ağabey, geri geri çekildi:

— Hayır Tahsin... Tahsin dediğime belki darılırsın amma, ıe yapalım... Eski kardeşlikten kalma bir itiyat... Ben hemen gi-ceğim.. Şimdiye kadar sana fazla yük oldum... Şimdi de bey-162

Z.

la /.I

hude tasdiat ile vaktini ziyan etmek, müşterilerini kaçırmak istemem...

— Ağabey...

— O ağabey sözünü bir daha ağzına alma... Gerçi senin gibi bir adamın bana ağabey demesi benim için bir şereftir... Fakat benim gibi bir adamın sana «kardeşim» demesi seni küçültür... Ben, bir mağdur hayatım, Tahsin... Uzun uzun düşündüm. Sana hak verdim... Bu zamanda herkes kendi boğazını beslemekten,. âciz... Birçok masrafların var... Buna mukabil kazancın mahdut... Ben, zahir-i beyn bir insan olsam burada bekleyen müşteri kalabalığına bakar da seni altına garkediyorlar diye düşünürüm. Fakat halime bakma... Ben, çok vâkıf-ı ahval bir adamım... Bu. kalabalığın kuru kalabalık olduğunu, netice itibariyle para çıkmı-yacağmı bilirim... Bir diş çekmek için kaç

para alıyorsun... Bir kâğıt değil mi? Bazısı onu bile vermek için nazlanır... Elli kuruş vermeğe kalkar... Vakıa sen, dişçiliğe başladığın zaman bir mecidiyeye de diş çekerdin amma, böyle mükellef muayenehane kiraları falan yoktu... Her ne ise, bir liraya diş değil, diş çektiren sinirli hanım ve beylerin nazı bile çekilmez...

— Ağabey, içeri gel diyorum.

— Yahu, ağabey deme diye yalvarıyorum.. Ne kadar mustarip olduğumu görmüyor musun? Ağabey oldum da sana şimdiye kadar ne iyiliğim oldu?... Geçen gün sarhoşlukla bir haltlar ettim amma, şimdi alenen tarziye veriyorum... Sen çocukken, benden zarardan başka bir şey görmedin. Bayramlarda ayağında-takunya ile bayram yerlerine gittin.. Para vermeden tiyatroya, gireyim derken kapıcıdan dayaklar yedin... Bu sefaleti hep beniirt yüzümden çektin... Ah, benim mağdur evlâdım...

Hasan ağabey, bunları anlatırken yine ağlamağa başlıyordu.

Tahsin, gözleri kararmış, yüzü mosmor olmuş, onu içeriye sürüklemeğe çalışıyor, kulağına yavaşça:

«Ayaklarının altını öpeyim, içeri gel!» diye yalvarıyordu. Fakat Hasan ağabeydeki rikkat ve heyecan son dereceyi bulmuştu. Kardeşinin ayaklarına, kapanarak:,

— Ben, senin a a öpeyim evlâdım. Israr etme... B< LEYLÂ İLE MECNUN